

Sähköinen työkalupakki

Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen kehittämiseksi

Sanna Kurttila

Sosiaalialan kansalais- ja aluelähtöinen kehittäminen

Sosionomi (ylempi AMK)

KEMI 2011- 2013

TIIVISTELMÄ

KEMI-TORNION AMMATTIKORKEAKOULU, Sosiaaliala

Koulutusohjelma: Sosiaalialan koulutusohjelma YAMK
Opinnäytetyön tekijä: Sanna Kurttila
Opinnäytetyön nimi: Sähköinen työkalupakki. Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveys-työn päivätoimintojen kehittämiseksi.
Sivuja (joista liitesivuja): 100 (32)
Päiväys: 1.11.2013
Opinnäytetyön ohjaaja (t): Lehtori (YTM) Voitto Kuosmanen ja yliopettaja (YTT) Leena Viinamäki
<p>Kehittämishankkeeni tavoitteena on tehdä Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen työntekijöille yhteistyössä työyhteisön ja kuntoutujien kanssa sähköinen työkalupakki. Työkalupakin tarkoituksena on toimia yhteistyön edistäjänä työntekijöiden välillä. Työkalupakki voi aktiivisen käytön seurauksena vaikuttaa asiakkaiden palveluiden laatuun positiivisesti. Tuotteen tavoitteena on sen jatkuvuus: kehittäminen ja muokkaus. Tavoitteena hankkeessani on myös tutkia millä tavoin pakki on vaikuttanut työntekijöiden työhön ja asiakkaiden palveluun ja palveluihin.</p> <p>Kehittämistyöni on laadullinen toimintatutkimus jonka tiedonkeruumenetelmänä sovellan delfi- tekniikkaa. Olen valinnut tutkimusmenetelmäksi kehittävän työntutkimuksen , koska tutkin hankkeen vaikutuksia. Sähköisen työkalupakin sisältö suunniteltiin yhteistyössä työyhteisön kanssa. Sisältöön ovat vaikuttaneet myös kuntoutuja päivätoiminnan toiminnoista tehdyn kyselyn avulla. Työkalupakki on sijoitettu Oulunkaaren kuntayhtymän yhteiseen tietokantaan, intranettiin.</p> <p>Henkilöstön aineiston keruussa käytän teemahaastattelua soveltaen learning cafe- menetelmää sekä sähköistä webropol- kyselyä. Asiakkaiden eli kuntoutujien kyselyt toteutin avoimena kyselynä ennen ja jälkeen sähköisen työkalupakin käyttöönottoa.</p> <p>Kehittämishankkeen keskeisimmät tulokset olivat kehittämishankkeeni tehtävien mukaisia: työyhteisö ja kuntoutuja näkevät tarvetta kehittää yhteistyötä työyhteisössä. Lisäksi tuloksissa ilmeni palveluiden laadun kehittämisen tarve ja Oulunkaaren kuntahtymän mielenterveyskuntoutujien päivätoimintojen toiminnan yhtenäistämisen tarve. Työkalupakki koetaan työyhteisön keskuudessa yhteistyön ja työn kehittämisen edesauttajana. Asiakkaat eivät kuitenkaan kokeneet, että työkalupakin käyttöön oton jälkeen olisi palvelussa tapahtunut merkittäviä muutoksia.</p>
Asiasanat: Mielenterveys, päivätoiminta, sähköinen työkalupakki, intranet, delfi- tekniikka.

ABSTRACT

KEMI-TORNIO UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES, Social Services

Degree Programme: The Master's degree in Social Services (YAMK)
Author: Sanna Kurttila
Name of the Thesis: An electronic toolbox for developing daytime activity functions of Oulunkaare's federation of municipalities mental health work.
X pages + X appendix pages: 100 (32)
Date: 01.11.2013.
Thesis instructors: Senior Lecturer (M. Soc,Sc) Voitto Kuosmanen and Principal Lecturer (D.Soc.Sc) Leena Viinamäki
<p>The goal of this thesis work is to create an electronic toolbox for Oulunkaare's federation of municipalities' employees in cooperation with the work community and rehabilitation customers. The purpose of the toolbox is to function as a cooperation facilitator between employees. As a result of active usage the toolbox can contribute positively to the service quality perceived by the customers. The product can be continuously developed and modified. The aim of the project is also to research the effects of the toolbox from the employees and customers perspectives as well as to gain knowledge about the customer experiences of the daytime activity functions and its different functions.</p> <p>The development project is a qualitative activity analysis and the delfi-technique is applied as the data collection method. The thesis also includes aspects of developing work studies as I research also the effects of the project. The content of the electronic toolbox is designed in cooperation with the work community. The content of the toolbox is also influenced by questionnaire answers given by the rehabilitation customers of the daytime activity functions. The toolbox is placed on the collective database on the intranet of Oulunkaare's federation of municipalities.</p> <p>Learning café- method is used to collect research data from the employees as well as a webropol- questionnaire. The questionnaire for the customers i.e. rehabilitation customers was conducted as an open-ended questionnaire before and after the introduction of the electronic toolbox.</p> <p>The results of the development project show that in accordance with the goal of the this thesis project both the work community and the rehabilitation customers distinguish needs to develop the quality of the services and to unify Oulunkaare's federation of municipalities' mental health rehabilitation customers daytime activity functions. The toolbox is seen as a cooperation facilitator and as a way to develop work amongst the work community. The rehabilitation customers however did not feel that there had been significant changes in the services after the toolbox had been introduced.</p>
Keywords: Mental health, daytime activity, electronic toolbox, intranet, delfi- technique.

SISÄLLYS

TIIVISTELMÄ.....	2
ABSTRACT	3
1. JOHDANTO.....	6
2. KEHITTÄMISHANKKEEN LÄHTÖKOHTA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ	7
2.1 Katsaus valtioneuvoston hallitusohjelmaan.....	7
2.2 Mielenterveyskuntoutus ja päivätoiminta.....	7
2.3 Kehittämishankkeen alue- ja kohdejoukko.....	11
2.4 Oulunkaaren kuntayhtymän hankkeet ja opinnäytetyönä tekemä hankkeeni	14
2.5 Oulunkaaren kuntayhtymän palvelualat ja mielenterveystyö.....	21
3. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS	27
3.1 Kehittämishankkeen tarkoitus, tavoitteet ja tehtävät	28
3.2 Kehittämishankkeen metodologiset lähtökohdat.....	29
3.3 Kehittämishankkeen luotettavuus ja eettisyys	37
3.4 Aineiston hankinta ja analyysi.....	38
4. KEHITTÄMISHANKKEEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET.....	41
4.1 Delfin ensimmäinen kierros.....	41
4.2 Delfin toinen kierros.....	43
4.3 Ensimmäinen asiakaskysely	46
4.4 Sähköinen kysely työyhteisölle työkalupakin vaikutuksista	49
4.5 Toinen asiakaskysely.....	51
5. POHDINTA JA ARVIOINTI.....	53
LÄHTEET	62
LIITTEET	67

KUVIOLUETTELO

Kuvio 1. Oulunkaaren kuntayhtymän alue ja etäisyydet Iistä muihin kuntiin.	12
Kuvio 2. Oulunkaaren kuntayhtymän organisaatiokaavio.....	13
Kuvio 3. Sairaalahoidon potilaat diagnoosiryhmittäin valtakunnallisesti 2002- 2011”	23
Kuvio 4. Toimintatutkimuksen syklit	31
Kuvio 5. Toimintajärjestelmän kolmiomalli.....	34
Kuvio 6. Kehittämishankkeen prosessi.....	36
Kuvio 7. Ryhmien merkitys mielenterveyskuntoutujalle.	48

TAULUKKOLUETTELO

Taulukko 1. Oulunkaaren kuntayhtymän hankkeet 2010- 2015.....	16
Taulukko 2. Oulunkaaren kuntayhtymän palvelualat	21
Taulukko 3. Oys:n psykiatrian tulosalueen tilastoja Oulunkaaren kuntayhtymän alueelta Tammi- joulukuu 1.1-31.12.2012.	24
Taulukko 4. Kustannusten vuosivertailua Oulunkaaren kuntayhtymän psykiatrian palveluista.	25
Taulukko 5. Oulunkaaren kuntayhtymän päivätoimintojen mielenterveystyön asiakasmäärät, sekä päivätoimintojen työntekijöiden määrät alueittain vuodelta 2012.	26
Taulukko 6. Ensimmäiseen kyselyyn osallistuneiden lukumäärät verraten kokonaisasiakasmääriin kunnittain.	47

1. JOHDANTO

Sosiaalialan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon teemana on kansalais- ja aluelähtöinen kehittämishanke, joka sijoittuu työelämään. Työskentelen Oulunkaaren kuntayhtymällä mielenterveystyön päivätoiminnan ohjaajana. Oulunkaari on kehittyvä kuntayhtymä, jossa on ja on ollut paljon projekteja ja erilaisia kehittämishankkeita. Hakiessani opiskelemaan sosionomin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa, minulla oli jo tiedossa että lopputyö tulee olemaan työelämään liittyvä kehittämishanke. Halusin että hankkeeni tukee omaa ja työyhteisöni päivittäistä työskentelyä, ja että hankkeen tekemiseen saa osallistua Oulunkaaren päivätoimintojen kaikki työntekijät ja kuntoutujat. Kehittämishankkeen ideaa mietin yhdessä Oulunkaaren kuntayhtymän seudullisen mielenterveystyön palveluesimiehen kanssa. Tarve yhteistyön lisäämisestä ja sen sujuvuudesta Oulunkaaren kuntien päivätoimintojen välillä, sekä tarve laadun kehittämisestä ja työn yhtenäistämisestä tuli keskusteluisamme vahvasti esille. Päädyin kehittämään tuotteen, joka olisi työntekijöille helposti saatavilla, käytännöllinen, innostava ja täyttäisi esimiehen kanssa keskusteluisa ilmi tulleet tarpeet.

Kehittämishankkeeni on tuote, jonka toteutin yhdessä Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveyskuntoutujien päivätoiminnan työyhteisön ja asiakkaiden kanssa. Tämä kehittämishanke on Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoiminnan työntekijöiden sähköinen työkalupakki. Kansalais- ja aluelähtöisyys idea kulki punaisena lankana koko opiskelumatkan ajan. Aluelähtöisyys ilmenee hankkeessani Oulunkaaren kuntayhtymän alueena, minkä ylle tuote yltää internetin kautta. Tuote sijoitettiin Oulunkaaren omaan intranettiin. Intranet on lähiverkko, joka on eristetty tietyn ryhmän käyttöön. Kansalaislähtöisyys hankkeessani ilmenee työyhteisön osallisuudessa hankkeen suunnittelussa, toteutuksessa ja käytössä. Asiakkaat ovat osaltaan antaneet panoksensa kyselyiden kautta, josta me työntekijät saimme vinkkejä tuotteen sisältöön.

2. KEHITTÄMIWHANKKEEN LÄHTÖKOHTA JA TOIMINTAYMPÄRISTÖ

2.1 Katsaus valtioneuvoston hallitusohjelmaan

Pääministeri Jyrki Kataisen hallitusohjelmassa painotetaan väestön terveyden ja hyvinvoinnin edistämistä. Peruspalvelut ja ennaltaehkäisevä työ ovat tässä avainasemassa. Katainen kuuluttaa ohjelmassaan että sosiaali- ja terveydenhuollon rahoitusvastuu säilytetään kunnilla. (Valtioneuvosto, hallitusohjelma 2011, 56).

Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen ja rahoittamiseen kykenevän vahvan kunnan vaihtoehtona voidaan tarvittaessa antaa mahdollisuus poikkeusmenettelyyn, jossa kunnat yhdessä voivat muodostaa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämis- ja rahoitusvastuuseen kykeneviä, väestöpohjaltaan riittävän suuria sosiaali- ja terveydenhuoltoalueita. Sosiaali- ja terveydenhuollon palvelurakenteen uudistuksen toteutus selvitetään osana kunta- ja palvelurakenneselvitystä (Valtioneuvosto, hallitusohjelma 2011, 56).

Katainen painottaa ennaltaehkäisevän työn merkitystä. Hallitusohjelmassa kehoitetaan puuttumaan mielenterveysongelmiin varhaisessa vaiheessa. Mielenterveyspalveluita ja niiden saatavuutta kehitetään ja erityisesti matalan kynnyksen mielenterveyspalveluita uudistamalla mielenterveyslakia. Pääministeri haluaa myös hyvinvointipolitiikassa kuntoutuksen näkyviin ja edistää kuntoutuksen monialaisuutta (mm. ammatillinen, sosiaalinen, lääkinnällinen) ja asiakaslähtöisyyttä. Selkiyttää kuntoutuksen järjestämis- ja rahoitusvastuita sekä kuntoutusprosessia kuntoutujan näkökulmasta (Valtioneuvosto, hallitusohjelma 2011, 57).

2.2 Mielenterveyskuntoutus ja päivätoiminta

Olen peruskoulutukseltani kuntoutuksen ohjaaja. Kuntoutus on minulle keskeinen näkökulma omassa työskentelyssäni mielenterveyskuntoutujien kanssa. Kuntoutus kuvastaa ihmisen kokonaisvaltaisuutta, ja sitä miten kaikki vaikuttaa kaikkeen. Toivon, että hankkeen tuote tulee olemaan tärkeä työväline päivätoimintojen työntekijöiden keskuudessa, ja tuo vahvuuden työskennellä kokonaisvaltaisesti, asiakasläh-

töisesti, kuntoutuksellisesti ja tasapuolisesti. Sähköinen työkalupakki edistää yhteistyötä, sekä mahdollistaa tasalaatuisiin palveluihin Oulunkaaren kuntayhtymän kunnissa.

Kuntoutus voidaan nähdä useana eri osa-alueena, jotka kuitenkin kaikki tukevat toisiaan. Tämä jaottelu liittyy kuntoutuksen käsitteeseen, mikä on itsessään monitahoinen ja muovautunut sekä laajentunut kuntoutusjärjestelmän laajentumisen rinnalla (mm. Järvikoski ja Härkäpää 2008, 52 -56). Toiminnan alueiksi on usein määritelty neljä kokonaisuutta: lääkinnällinen, ammatillinen, sosiaalinen ja kasvatuksellinen kuntoutus. *Lääkinnällinen kuntoutus* voidaan nähdä yksilön fyysistä ja psyykkistä toimintakykyä parantaviksi toimenpiteiksi, jotka on käynnistetty lääketieteellisten tutkimusten pohjalta. Tällöin puhutaan myös toimintakykykuntoutuksesta tai toimintakykyä ylläpitävästä kuntoutuksesta. *Ammatillisella kuntoutuksella* voidaan tarkoittaa toimenpiteitä, jotka tukevat yksilön mahdollisuuksia säilyttää tai saada hänelle soveltuva työ. *Sosiaalisella kuntoutuksella* voidaan tarkoittaa henkilön sosiaalista toimintakykyä parantavaa prosessia, jonka tavoitteena on esimerkiksi helpottaa asumista tai yleistä osallistumista. *Kasvatuksellisella kuntoutuksella* voidaan tarkoittaa esimerkiksi vammaisen tai vajaakuntoisen lapsen tai aikuisen kasvatusta ja koulutusta sekä niitä erityisjärjestelyjä, joita ne vaativat (Järvikoski ja Härkäpää 2005, 23 -24.)

Kuntoutusjärjestelmää voi tarkastella myös paikallisella, alueellisella tai valtakunnan tasolla (ks. Pulkki ym. 2011; Miettinen 2011). Paikallisella tasolla huomio voi kiinnittyä erityisesti kuntoutuspalvelujen tuottamiseen ja kuntoutuksen toteutumiseen käytännön tasolla. Alueellisella tasolla painotus voi sen sijaan olla esimerkiksi palvelujen tuottamisessa ja ohjauksessa sekä niissä toiminnan tasoissa, joita esimerkiksi on eri sairaanhoitopiirien alueilla. Valtakunnan tasolla järjestelmän tarkastelun painopiste on mahdollisesti järjestelmän ohjauksessa tai rahoituksessa.

Sari Miettinen, Tampereen yliopiston terveystieteiden yksiköstä on tehnyt tutkimuksen Suomen kuntoutusjärjestelmästä. Tutkimus kertoo, että kuntoutusjärjestelmä institutionaalisenä kokonaisuutena on näyttäytynyt melko samanlaiselta viimeiset 20-

vuotta. Lainsäädäntö kuntoutuksen osalta on muuttunut, mutta käytännössä se ei ole institutionaalista kokonaisuutta muuttanut (Miettinen 2011.)

Mielenterveyskuntoutuksen erottaminen esimerkiksi psykiatrisesta hoidosta ei aina ole edes tarkoituksenmukaista, vaikka kuntoutuksen tavoitteena voikin aina pitää ihmisen työ- ja toimintakyvyn edistämistä, ei pelkästään oireiden helpottamista. Toisessa ääripäässä taas rajanveto terveyden edistämiseen voi olla keinotekoista, tosin kuntoutus rajataan usein vain toimintaan, joka perustuu kuntoutujan kanssa tehtyyn yksilölliseen kuntoutussuunnitelmaan.

Mielenterveyskuntoutujalla tarkoitetaan täysi-ikäistä henkilöä, joka tarvitsee kuntouttavia palveluita, sekä mahdollisesti apua asumisensa järjestämisessä ja asumispalveluissa. *Kuntouttavilla palveluilla* tarkoitetaan palveluita, joilla tuetaan kuntoutujaa elämänhallinnallisissa taidoissa, arjen selviytymisessä ja itsenäisessä elämässä. Kuntoutuminen on kuntoutujan omaa toimintaa jolla hän pyrkii saavuttamaan tavoitteensa ja pyrkii elämään elämäänsä tyytyväisenä. *Mielenterveyskuntoutuksella* tarkoitetaan monialaista kuntouttavien palveluiden kokonaisuutta, joka on suunniteltu yhdessä kuntoutujan ja moniammatillisen työryhmän kanssa kuntoutujan omien tarpeidensa mukaisesti. Ammattilaisten tehtävänä kuntoutuksen aikana on tukea, ohjata ja neuvoa kuntoutujaa parhaan kykynsä mukaan kuntoutustavoitteiden asettelussa ja toteutumisessa. Mielenterveyttä tukevat monet tekijät, kuten perhe, ystävät, työ, opiskelu ja ihmissuhteet. Näiden alueiden huomioiminen kuntoutuksen aikana on hyvin tärkeää (Sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus 2007.)

Mielenterveyskuntoutujille järjestettävistä sosiaali- ja terveydenhuollon palveluista säädetään mielenterveyslaissa (1116/1190), sosiaalihuoltolaissa (710/1982) ja -asetuksessa (607/1983), kansanterveyslaissa (66/1972), erikoissairaanhoitolaissa (1062/1989), laissa vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista (vammapalvelulaki, 380/1987), samannimisessä asetuksessa (vammapalveluasetus, 759/1987), sekä laissa kuntouttavasta työtoiminnasta (189/2001). Mielenterveyskuntoutujan oikeudesta hyvään palveluun sosiaalihuollossa säädetään laissa sosiaalihuollon asiakkaan asemasta ja oikeuksista (sosiaalihuollon asiakaslaki,

812/2000). (Sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus 2007).

Päivätoiminta on lakisääteistä järjestettyä toimintaa mielenterveyskuntoutujille. Päivätoiminnassa toimitaan ryhmissä ammattihenkilön ohjaamina. Päivätoiminnan ydin on, että kuntoutujan osallisuus ja osallistumismahdollisuudet lisääntyvät. Päivätoiminnassa tuetaan asiakasta elämänhallinnallisissa taidoissa, pyritään lievittämään yksinäisyyttä ja kasvatetaan sosiaalisissa taidoissa.

Mielekkään toiminnan tavoitteena on asiakkaan kuntoutuminen. Toiminta tapahtuu päivätoiminnalle suunnatuissa tiloissa (Martti, Rostila & Suikkanen 2003, 204.) Päivätoiminnan ryhmiä voivat olla esimerkiksi seuraavanlaisia: Käsityöryhmät, keittiöryhmä, leivontaryhmä, liikuntaryhmät, aivojumbppaa, elämänhallinnallisten taitojen harjoittamista, luovaa toimintaa ja suljetut ryhmät. Ryhmien sisältö on suunniteltu asiakaslähtöisesti ja lähtökohtana on kuntouttava toiminta. Päivätoiminnan tavoitteena on elämänlaadun kohottaminen, laitoshoidon ehkäiseminen, yksinäisyyden lievittäminen, terveyskasvatukseen tukeminen, kotikuntoisuuden säilyttäminen, luovan toiminnan järjestäminen, tukipalveluihin ohjaaminen ja tukiasumisen järjestäminen. Päivätoiminnan työkentän olennaisena osana ovat myös kotikäynnit mielenterveyspuolen asiakkaille. Päivätoiminta on tarkoitettu pääasiassa aikuisille, yli 17-vuotiaille mielenterveyskuntoutujille (Heimonen 2007 a, 9.)

Päivätoiminnan juuret ulottuvat 1960- luvulle vanhustyöhön, jolloin alettiin perustaa toimintakeskuksia vastaamaan ikääntyvien hoidon ja tuen tarpeeseen. Päihdetyön päiväkeskuksia rantautui Ruotsista vasta 1980- luvulla Sininauhaliiton piiriin. Sininauhaliitto on Sininauha ry:n perustama yleishyödyllinen yhtiö, joka tarjoaa avokuntoutusta helsinkiläisille päihdekäyttäjille (Heimonen 2007 a, 9.) Aluksi päiväkeskukset olivat paikkoja joissa puuhattiin perinteisten harrastusten parissa, harjoiteltiin kotiaskareita ja asiakkaan kunnon mukaan annettiin haastavampia tehtäviä esimerkiksi päivätoiminnan remontointia (Heimonen 2007 a, 10.) Päivätoiminnoissa on alusta alkaen tarjottu mahdollisuus terveelliseen ruokavalioon ja peseytymiseen, tarjottu ohjausta, tukea ja neuvoja arjen hallinnassa, aktiviteeteissa ja asioiden hoitamisessa. Osallisuus ja kokemus omasta tarpeellisuudesta ovat alusta alkaen olleet päivätoiminnan tärkeitä tehtäviä (Heimonen 2007 a, 10.)

Päiväkeskuksien alkuajoista lähtien vapaaehtoistyö ja seurakuntien kanssa tehtävä yhteistyö on ollut vahvasti mukana toiminnassa. Vapaaehtoistyöntekijät ovat usein olleet itse ensin kuntoutujia ja voimistuttuaan ovat siirtyneet työntekijän rooliin vapaaehtoistyöntekijänä (Heimonen 2007 a, 10.)

Päivätoimintojen toiminta ei sinänsä ole muuttunut historian katsauksen perusteella juurikaan. Mielenterveys- ja päihdekuntoutujien tarve on pysynyt samana. Lähtökohdat, tavoitteet ja toimintatavat on ilmeisesti todettu hyväksi, koska tämän päivän päivätoiminta näyttäytyy samanlaisena kuin 1960- luvullakin.

Omaan työnkuvaani päivätoiminnan ohjaajana kuuluu päivätoiminnan ryhmien suunnittelua ja niiden ohjaamista sekä kuntoutus- ja palvelusuunnitelmien työstäminen päivätoiminnan mielenterveyskuntoutujille yhdessä moniammatillisen tiimin kanssa. Teen myös kotikäyntejä mielenterveysasiakkaille, joiden yhtenä tavoitteena on päivätoimintaan osallistuminen. Oulunkaaren kuntayhtymän päivätoiminnoissa on yhteensä kymmenen työntekijää.

2.3 Kehittämishankkeen alue- ja kohdejoukko

Oulunkaaren kuntayhtymään kuuluu viisi kuntaa: Ii, Pudasjärvi, Simo, Utajärvi ja Vaala. Oulunkaarella on asukkaita 28 000, 700 työntekijää ja 100 miljoonan talousarvio. Pääosa henkilökunnasta työskentelee sosiaali- ja terveystaloudessa, joka on kuntayhtymän palveluista suurin. Kuntayhtymän tehtävä on järjestää ja tuottaa jäsenkuntiensa sosiaali- ja terveydenhuollon lakisääteiset palvelut. Lisäksi yhtymän tehtäviin kuuluu seudullisen kuntapalvelutoimiston palvelujen sekä kuntien yhteisesti päättämien muiden palvelujen tuottaminen.

Kuntapalvelutoimisto tuottaa kuntien talous-, henkilöstö- ja atk-palvelut. Kuntien päättämiin muihin palveluihin kuuluu muun muassa elinkeinoneuvonta. Kuntayhtymä toimii myös alueiden kehittämisestä annetun lain ja muiden seutuyhteistyötä koskevien lakien tarkoittamana seutukunnan yhteistyöorganisaationa. Oulunkaari on maaseudun ja kaupungin vuorovaikutusta hyödyntävä, osaavien ihmisten ja yritysten moderni maaseutu, jossa hyvinvoivat, itsestään ja läheisistään huolehtivat kuntalai-

set elävät viihtyisässä ja turvallisessa elinympäristössä. Kuntayhtymän motto on Oulunkaari - hyvinvointia ihmistä lähellä! (Oulunkaaren kunta, internetsivut 2012.)

Kuvio 1 kuvaa Oulunkaaren aluetta. Olen merkinnyt karttaan välimatkoja Iistä muihin kuntayhtymän kuntiin havainnollistaakseni alueen laajuutta ja kuntien etäisyyttä toisistaan

Ii- Simo 43km, Ii- Pudasjärvi 95km, Ii- Utajärvi 93km, Ii- Vaala 127km

Kuvio 1. Oulunkaaren kuntayhtymän alue ja etäisyydet Iistä muihin kuntiin.

Lähde: Oulunkaaren kuntayhtymän internetsivut

Alue on laaja ja kunnat ovat etäällä toisistaan. Työntekijöiden säännölliset tapaamiset on vaikea toteuttaa pitkien välimatkojen vuoksi. Yhteistyö mahdollistuu sähköisten kanavien kautta. Intranet on oivallinen tapa hyödyntää sähköisen työkalupakin sijoittamisessa ja näin tuoda helpotusta työntekijöiden yhteydenpitoon.

Kuntayhtymällä on johtaja, yhtymävaltuusto, yhtymähallinto ja tarkastuslautakunta, jotka muodostavat kuntayhtymän hallinnon. Lisäksi palvelutuotanto lautakunta toimii sosiaali- ja terveystuotannon tukena. Kuntayhtymässä toimivat johto-, hallinto-, ja elinkeinotiimit. Poliittisen ohjauksen lisäksi niiden tavoitteena on toimia

valmistelevina toimieliminä sekä vastata oman toimialansa suunnittelusta ja kehittämisestä (Oulunkaaren kuntayhtymän internetsivut 2013.)

Kuvio 2. Oulunkaaren kuntayhtymän organisaatiokaavio

Lähde: Oulunkaaren kuntayhtymän internetsivut

Oulunkaaren arvoihin kuuluvat: Yksilöllisyys ja ihmisarvo, tuloksellisuus ja vaikuttavuus, yhteistyö ja avoimuus ja kehittämishalu ja uudistuminen. Oulunkaaren kuntayhtymän toimintaa ohjaavat kuntayhtymän perussopimus, strategia 2011- 2016, palvelujen järjestämissuunnitelma, vuosittaiset järjestämis- ja palvelusopimukset, talousarvio ja taloussuunnitelma ja hallintosääntö. Lisäksi toimintaa ohjaavat erilaiset ohjeistukset esimerkiksi: Päihdeohjelma, epäasiallisen käytöksen ehkäisy, varhaisen tuen malli, hankintaohjeet, varautumissuunnitelma ja merkkipäiväsääntö (Oulunkaaren kuntayhtymän internetsivut 2013.)

Kehittämishankkeeni kohdejoukko on Oulunkaaren kuntayhtymän mielensterveysyöön päivätoimintojen työntekijät sekä päivätoimintojen mielensterveyskuntoutujat

sekä Oulunkaaren kuntayhtymän palveluesimies. Kohdejoukko toimii hankkeen kansalaisina.

2.4 Oulunkaaren kuntayhtymän hankkeet ja opinnäytetyönä tekemä hankkeeni

Oulunkaari on ollut koko olemassa olonsa ajan aktiivinen hankkeiden ja projektien eteenpäin viejä ja aktiivinen toimija aluekehityksessä, kunta- ja palvelurakennuudistuksessa, kuntaliitosten sekä kuntaryhmittäisen ja seudullisen palvelutuotannon rakentamisessa. Lisäksi se on edesauttanut asiantuntijatyöpanosten sekä hankkeitensa kautta myös taloudellisesti yhteistyön syntymistä. Kehittämistyön käytännön toteutusta on rahoitettu useista eri rahoituslähteistä haetuilla sekä kansainvälisillä että kansallisilla hankkeilla. Sosiaali- ja terveystaloudissa on käynnissä myös useita hankkeita, joiden toimenpiteet kohdistuvat läpileikkaavasti eri palvelualueille ja –aloille (Oulunkaaren kuntayhtymän internetsivut 2013.)

Elinkeinojen kehittämisen osalta on pyritty yksittäisistä elinkeinohankkeista vahvempaan ohjelmaperusteiseen työhön. Yrityshankkeissa keskitytään uusiutuvan energian yrityskeskuksen bioenergiapörssin rakentamiseen ja käyttöönottoon. Kivi-projektissa selvitetään seudun kiviaines- ja luonnonkiviesiintymät rakennuskivivarrannoksi. Osallishankkeissa osallistutaan seudun kuntien tarpeita hyödyttäviin sekä kansallisiin, että kansainvälisiin hankkeisiin ja verkostoihin ja muun muassa Bothnian Arcin ja Brysselin toimiston toimintaan.

Sosiaalialan kehittämishankkeella halutaan varmistaa että ihmiset saavat korkeatasoisia sosiaalipalveluita maan eri osissa. Tavoitteiden saavuttamiseksi sosiaalihuollon lainsäädäntöä uudistetaan. Lisäksi palveluja parannetaan muun muassa lisäämällä kuntien välistä yhteistyötä, tehostamalla varhaista ongelmiin puuttumista ja kehittämällä tietoteknologian käyttömahdollisuuksia. Hyvinvointi 2015 - ohjelma linjaa tavoitteet ja toimenpiteet vuoteen 2015.

Koska Oulunkaaren kuntayhtymä suhtautuu hankkeisiin ja projekteihin positiivisesti, oli esimiehemme myötämielinen myös minun hanke ehdotukselle. Hankkeen arvoa lisäsi myös se, että sen kansalais- ja aluelähtöisyys toteutuu vahvasti ja se, että hankkeesta ei Oulunkaarelle tule kustannuksia. Ainoastaan henkilöstön aineistonkeruun merkeissä tapahtuvat tapaamiset jonka vuoksi tulee matkakuluja. Kehittämishankkeeni idea otettiin hyvin vastaan ja aihe onkin ajankohtainen Oulunkaarella juuri intranetin käytön hyödyntämisen osalta. Kehittämishankkeestani sain kirjoittaa artikkelin Oulunkaaren henkilöstölehti Kaarisiltaan kesäkuun 2013 numeroon. Jutun tavoitteena on tuoda esille henkilöstölle intranetin käytön monipuolisuus ja yhteistyön mahdollisuus. Taulukossa 1 on esitelty Oulunkaaren kuntayhtymän hankkeita.

Taulukko 1. Oulunkaaren kuntayhtymän hankkeet 2010- 2015.

Hanke	Tavoite	Tarkoitus	Aika	Budjetti	Hallinnoija	Rahoittaja
Bioenergiapörssi-hanke	Saada lisättyä energiapuun ja hakkeen määrää markkinoilla.	Kehittää energia-alan yrityksille markkina- paikka, joka parantaa yritysten toiminta- edellytyksiä.	1.7.2011- 31.12.2013	680 600 euroa	Oulunkaaren kun- tayhtymä	Pohjois-Pohjanmaan liitto (EAKR) 70 %, Oulunkaaren seutukun- nan kunnat 20 % ja yri- tykset 10 %
Hyve- johta- misen kartta- hanke	<p>Vanhuspalveluiden ja kotihoidon prosessit saa- daan kuvailtua. Kehittää asiakaslähtöisten palvelu- prosessien johtamismallia alueellisesti ja luoda uu- denlaista vuorovaikutuk- sellisen johtamisen mallia.</p> <p>Kehittää moniammatillis- ten palveluketjujen suju- vuutta, asiakaslähtöisyyttä, kustannustehokkuutta, kykyä vastata toimintaym- päristössä tulevaisuuden haasteisiin.</p>	Hankkeen puitteissa toteutettuja kehittä- mistoimia tullaan soveltamaan myös Oulunkaaren kahdelle muulle palvelualalle; perhe- ja terveystal- veluihin.	1.4.2012 – 31.10.2014	116 800 €	Oulun kaupunki	Sosiaali- ja terveysminis- teriö/KASTE -ohjelma
Implementing Transnational Telemedicine Solutions. (ITTS)	Implementoida etälääketie- teen ratkaisuja arkipäivän käytäntöihin pohjoisessa periferiassa tukemalla kaupunki- maaseutumallia, vähentää kuljetuskustan- nuksia, pienentää hiilija- lanjälkeä sekä tarve muut- taan pitkäkestoisen hoidon toimintamalleja demogra- fiakehityksen seurauksena.	Projektissa tapahtu- valla kansainvälisellä verkostoitumisella pyritään edistämään osaamisen vaihtoa projektin osapuolten välillä.	1.9.2011 – 31.12.2013	2,32 M€, Oulunkaa- ren osuus 285 695 €	Euroopan unioin. Northern periphery programme.	Northern Periphery Prog- ramm

Pohjois-Pohjanmaan kivi-projekti (PP-kivi)	Lisätä maakunnan luonnonkivien ja kiviainesten laatuluokitettua varantoa ja kehittää sen hallittua ja suunnitelmallista hyötykäyttöön saamista. Projektin tavoitteena on myös edesauttaa paremman varantotiedon avulla uusien paikallisten louhinta- ja/tai kivenjalostusyritysten syntyä, lisätä investointihalukkuutta nykyisissä yrityksissä ja luoda uusia työpaikkoja.	Projektin tulosten markkinoinnin kautta pyritään saamaan kotimaista louhinta- ja markkinaosaamista Pohjois-Pohjanmaalle.	1.1.2010-30.11.2012	205 256 euroa	Oulunkaaren kuntayhtymä	Pohjois-Pohjanmaan liitto/ EAKR 70% 143 680 euroa Oulunkaaren seutukunta 22 084 euroa Taivalkosken kunta 5064 euroa Nivala-Haapajärven seutukunta 2048 euroa Ylivieskan seutukunta 1849 euroa Siikalatvan seutukunta 2243 euroa Geologian tutkimuslaitos 28 288 euroa
Sujuva hanke	Terveyskeskusten vastaanottotoimintojen tehostaminen. Pitkäaikaissairauksien hoidon kokonaisuuden hallittavuuden tehostaminen. Sähköisten palveluiden ja työvälineiden hyödyntäminen monikanavaisessa asiointissa. Tehostetun palveluohjauksen hyödyntäminen uuden teknologian käyttöönoton mahdollistamiseksi asiakastasolla.	Sujuvan tarkoitus on varmistaa vastaanottopalvelut Oulunkaarella muuttamalla toimintamukanavaiseksi ja asiakaslähtöiseksi uuden teknologian ja palveluohjauksen avulla.	2011-2013	650 404 euroa		
Tukeva 3 juurruttamishanke	Vahvistaa vanhempien itseluottamusta ja vanhemmuuden taitoja sekä hoitaa ja ennaltaehkäistä	Tarkoituksena on muuttaa vanhempien ja lasten käyttäytymisen sekä heidän kes-	1.10.2012-31.10.2013	50 000€	Oulun kaupunki	Sosiaali- ja terveysministeriö/ KASTE- ohjelma

	lasten käyttäytymisongelmia ja tottelemattomuutta.	kinäinen vuorovaikutuksensa myönteisemmäksi. Jatketaan Tukeva2- hankkeessa testattujen toimintamallien juurruttamista osaksi arjen asiakaspalvelutyötä lasten, nuorten ja lapsiperheiden palveluissa.				
--	--	---	--	--	--	--

Yrityskaari	<p>Tukea lähes kahtasataa Iin, Pudasjärven, Utajärven ja Vaalan yritystä.</p> <p>Hanke antaa tukea ja valmennusta muun muassa markkinointiin, tietotekniikan hyödyntämiseen sekä talouden suunnitteluun. Hanke tukee myös pitempään toimineita yrityksiä tarjoamalla asiantuntija-apua esimerkiksi innovaatioiden tuotteistamiseen, tuotannon kehittämiseen, henkilöstön osaamiseen ja kansainvälistymiseen</p>	<p>Hankkeella tavoitellaan monipuolisempaa elinkeinorakennetta, 20 uutta yritystä ja 80 uutta työpaikkaa. Lisäksi hankkeen avulla yritykset voivat verkottua helpommin ja oppivat hyödyntämään julkishallinnon tarjoamia palveluita. Myös yrityskummeja hyödynnetään.</p>	<p>Vuoden 2013 loppuun.</p>	<p>Reilu 660 000</p>	<p>Oulunkaari.</p>	<p>Oulunkaaren ja jäsenkuntien osuus on yhteensä 98 000.</p>
-------------	---	---	-----------------------------	----------------------	--------------------	--

Osallishankkeet	Osallishankkeissa osallistutaan seudun kuntien tarpeita hyödyttäviin hankkeisiin ja verkostoihin ja muun muassa Bothnian Arcin ja Brysselin toimiston toimintaan.				Bothnia Arc Pohjois-Suomen EU-alueoimisto Eu:n suorat rahoitusohjelmat (EU Direct Funding)	Bothnia Arc Pohjois-Suomen EU-alueoimisto Eu:n suorat rahoitusohjelmat (EU Direct Funding)
-----------------	---	--	--	--	---	---

Sähköinen työkalupakki Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveys-työn päivätoimintojen kehittämiseksi	Luoda Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveys-työn päivätoimintojen työntekijöille yhteistyössä työyhteisön ja kuntoutujien kanssa sähköinen työkalupakki.	Edistää yhteistyötä työntekijöiden välillä ja tätä kautta tasalaatua päivätoimintojen palveluita sekä yhtenäistää päivätoimintoja.	2011-2013.	n. 300€	Sanna Kurttila.	Sanna Kurttila, Oulunkaaren kuntayhtymä.
---	---	--	------------	---------	-----------------	--

Kuntayhtymällä on monta laajaa hanketta käynnissä ja useita hankkeita on saatettu loppuun. Vertailuna taulukossa näkyy kehittämishankkeeni, joka saa pienet mittakaavat tavoitteiden, tarkoitusten ja budjetin vertailussa muihin hankkeisiin. Tämä hanke tuo lisäarvoa tässä hankeviidakossa käytännönläheisyyden vuoksi, sekä siihen, että hanke on toteutettu ”ruohojuuritasolla” työskentelevien kanssa yhteistyössä oman työn kehittämistä varten. Moniammatillisuuden ja aluelähtöisyyden kehittämiseen pyritään Hyve- johtamisen kartta- hankkeella. Sujuva- hankkeella keskitytään sähköisten palveluiden hyödyntämiseen asiakastasolla ja Terveempi Pohjois- Suomi2- hankkeella pyritään tukemaan jäsenkuntien hyvinvointityötä niin, että tuloksena on kokonaisuus, jossa Oulunkaaren kuntia ja kuntalaisia hyödyttävä hyvinvointityö on yhteisesti suunniteltua, johdettua, toteutettua ja arvioitua. Kyseisillä hankkeilla haetaan samankaltaisia hyötyjä kuin tässäkin kehittämishankkeessa. Uusia tuulia Oulunkaaren hankeviidakkoon tämä hanke on tuo sillä, että hanke on suunnattu mielenterveyspuolelle. Hankkeiden toteutusaika on lähes kaikissa kaksi vuotta, niin myös tällä hankkeella. Kustannukset tällä hankkeella ovat erittäin paljon pienemmät, koska tätä hanketta hallinnoi yksityishenkilö eikä suuret organisaatiot. Tämä on etu Oulunkaaren kuntayhtymälle koska hanke tuo organisaatiolle hyötyä: tärkeää informaatiota niin työntekijöiltä kuin asiakkailtakin mielenterveystyön päivätoiminnasta, kokemuksia intranetin käytöstä ja parhaassa tilanteessa tasalaatuista palveluja. Hankkeelle voi myös ”synnyttää” jatko- hankkeen.

2.5 Oulunkaaren kuntayhtymän palvelualat ja mielenterveystyö

Oulunkaaren kuntayhtymän palvelualoihin kuuluvat perhepalvelut, terveysterveystyö ja vanhuspalvelut. Mielenterveystyö kuuluu terveysterveystyöhön. Yhteistyötä mielenterveystyö tekevät paljon perhepalveluiden joka palvelualan kanssa. Psykiatrinen puoli toimii enemmän vanhuspalveluiden parissa kuin päivätoiminta. Vaikka mielenterveystyö onkin osa terveysterveystyötä, työssä tulee voimakkaasti esille sosiaalityö ja siihen liittyvät eri työn osapuolet. Päivätoiminnan työ on ohjaustyötä ja usein vahvin linkki asiakkaalle palveluiden eri piiriin.

Taulukko 2. Oulunkaaren kuntayhtymän palvelualat

Perhepalvelut	Terveysterveystyö	Vanhuspalvelut
Sosiaalityö	Vastaanotto	Kotihoito
Vammaispalvelut	Kuntoutus	Asumispalvelut
Työ- ja päivätoiminta	Mielenterveys	Hoivahoito
Päihdepalvelut	Osastohoito	
Neuvolapalvelut	Suun terveyden huolto	
Pakolaistoiminta	Työterveyshuolto	

Lähde: Oulunkaaren kuntayhtymän internetsivut

Mielenterveystyö järjestetään ja tuotetaan tiiviissä moniammatillisessa yhteistyössä psykiatrisen sairaanhoidon ja sosiaalitoimen edustajien kanssa. Palvelut on ensisijaisesti järjestetty avopalveluina siten, että tuetaan oma-aloitteista hoitoon hakeutumista ja itsenäistä suoriutumista. Tuettu asuminen ja päivätoiminta ovat tärkeitä tukitoimia mielenterveyskuntoutujien avohoidossa.

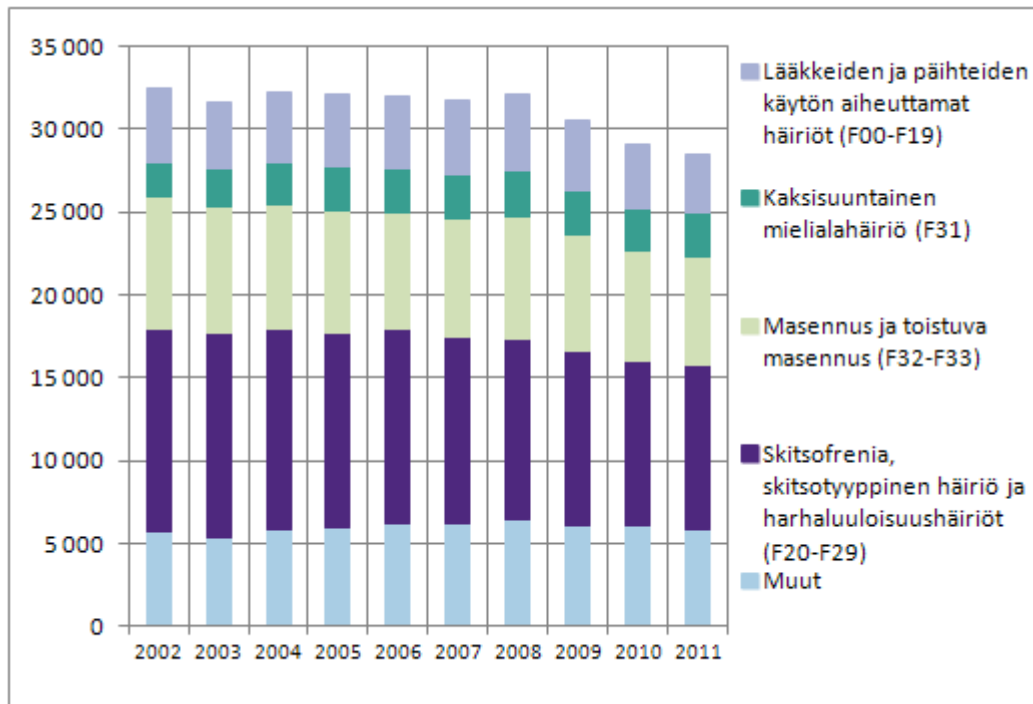
Mielenterveystyötä ohjaa valtakunnallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma, mikä pätee vuoteen 2015. Suunnitelmassa vaalitaan yhdenvertaista kohtelua mielen-

terveysasiakkaille sekä tasavertaista hoitoon pääsyä, edistävää ja ehkäisevää työtä, kunnan vastuuta mielenterveys- ja päihdetyön järjestämisestä ja ohjauskeinojen kehittämistä (Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisu 2012.)

Mielenterveystyön tavoite on edistää mielenterveyttä, psyykkistä kehitystä sekä arjessa jaksamista. Mielenterveysyksikössä hoidetaan erilaisia mielenterveyden häiriöitä sekä elämään liittyviä kriisejä. Oulunkaaren kuntayhtymä tuottaa palvelua yksilö-, pari- ja perhetyönä yhteistyössä muiden palvelujen tuottajien kanssa. Hoidossa noudatetaan Käypä hoito -suosituksia ja Pohjois-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin hoidonporrastusta. Mielenterveysyksikössä työskennellään yhteistyössä terveyskeskuskääkärin kanssa, ja käytävissä on myös konsultoivan psykiatrin vastaanotto noin kerran kuukaudessa (Oulunkaaren internetsivut 2013.)

Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö pyrkii auttamaan ihmistä ennen kuin hän joutuu varsinaiseen hoitoon. Mielenterveyttä kartoitetaan useilla eri osa-alueilla ja päivätoiminnan kuntouttava työ on yksi ennalta ehkäisevän mielenterveystyön tärkeä alue. Ennalta ehkäisevää mielenterveystyötä tekevät muun muassa seuraavat organisaatiot: Perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoito, sosiaalitoimi, kasvatus- ja perheneuvolat, seurakunnat, valtio, työnantajat ja kolmas sektori. Ehkäisevän mielenterveystyön on kehityttävä jatkuvan arvioinnin kautta, koska mielenterveys on niin dynaaminen luonne (Punkanen, 2008, 14). Mielenterveys vastaa koko yhteiskuntaan. Satsaamalla mielenterveyshoitoon ja kuntoutukseen, yhteiskuntamme sosiaalinen, inhimillinen ja taloudellinen pääoma pysyvät tasapainossa.

Valtakunnallisesti vuonna 2011 psykiatrian erikoissairaanhoidon palveluita käytti yli 159 000 ihmistä. Suurin osa potilaista kävi vuoden aikana avohoidon vastaanotolla ja 14 prosentilla oli saman vuoden aikana myös sairaalahoitajakso. Pelkästään sairaalahoitossa oli vuoden aikana 6 906 potilasta ja erikoissairaanhoidon avohoitokäyntejä oli yli 1,7 miljoonaa. Perusterveydenhuollossa avohoitokäyntejä oli noin 670 000. Psykiatrisessa erikoissairaanhoidossa oli lähes 1,4 miljoonaa ja sairaalajaksoja hiukan yli 40 000.

Kuvio 3. Sairaalahoidon potilaat diagnosiryhmittäin valtakunnallisesti 2002- 2011

Lähde: Psykiatrisen erikoissairaanhoidon tilasto 2011 4/2013, 12.2.2013.

Suomen virallinen tilasto, Terveystieteiden tutkimuskeskus (THL).

Vuonna 2011 miehiä ja naisia oli psykiatrian potilaina yhtä paljon, mutta sukupuolijakauma vaihtelee kuitenkin ikäryhmittäin. Työikäisistä ja lapsista suurempi osa potilaista on miehiä ja poikia, kun taas vanhemmissa ikäryhmissä sekä 15–25-vuotiaissa naisten osuus hoidetuista potilaista on suurempi. Naisten ja tyttöjen sekä miesten ja poikien yleisimmät diagnoosit eroavat toisistaan. Skitsofrenia on miesten yleisin sairaalahoitoa vaativa psykiatrinen sairaus, naisilla masennus. Miehillä alkoholin sekä lääkkeiden ja päihteiden käyttö on myös yleinen sairaalahoidon syy. Naisilla alkoholi on psykiatrisen sairaalahoidon syynä vasta yhdeksäntenä.

Pohjois- pohjanmaan sairaanhoitopiirin tilasto kertoo että Oulun yliopistollisen sairaalan psykiatrista hoitojaksoa Oulunkaaren kuntayhtymän alueelta vuonna 2012 tammi- joulukuussa tarvitsi 233 asiakasta.

Taulukko 3. Oys:n psykiatrian tulosalueen tilastoja Oulunkaaren kuntayhtymän alueelta Tammi- joulukuu 1.1-31.12.2012.

Tulosalue	Lukumäärä
Oys:n psykiatrian uudet läheteet ja ilman lähetettä saapuneet	233
Hoidossa olleet potilaat	317
Avohoidossa olleet potilaat	1763
Hoitojaksot/erikoissairaanhoido	180
Erikoissairaanhoidon palvelujen myynti	26 120 265

Lähde: OBERON

2000-luvun aikana psykiatrinen laitoshoido on vähentynyt ja avohoido lisääntynyt. Laitoshoidojaksot ovat vähentyneet 19 prosenttia ja avohoidokäynnit ovat lisääntyneet 17 prosenttia vuodesta 2006. Kaikkiaan psykiatrian erikoisalujen palveluita käytti vuoden 2010 aikana yli 150 000 potilasta (Terveysten- ja hyvinvoinninlaitos. Internetsivut. Tilastoraportti 2012.)

Avohoidon tarve mielenterveyspalveluissa lisääntyy koko ajan. Esimerkiksi Oulussa on suljettu tänä syksynä (2013) avo- osasto, mikä tarkoittaa sitä, että yhä useampi mielenterveys ongelmia poteva joutuu pärjäämään kotona ilman ympäröivää vuorokautista valvontaa/hoidoa. Oulun kaupungin mielenterveys- ja päihdepalveluissa on menossa rakennemuutos: avohoidtoa halutaan parantaa ja halutaan tarjota mahdollisimman monelle oululaiselle avun aiempaa nopeammin (www. otakantaa.fi 2012.) Osastojen sulkemisella pyritään vähentämään osastojaksojen kustannuksia, mitkä valtakunnallisesti ovat valtavat. Seuraavassa taulukossa näkymää Oulunkaaren kustannuksista psykiatrian palveluista.

Taulukko 4. Kustannusten vuosivertailua Oulunkaaren kuntayhtymän psykiatrian palveluis-
ta.

Oulunkaaren kuntayhtymä	Lukumäärä
Asukasluku	24 417
Laskutus 2011 (euro)	26 139 448
Laskutus 2012 (euro)	27 472 459
Muutos (euro)	1 333 011
Muutos (%)	5,1
Laskutus euro/as 2011	1 069
Laskutus euro/as 2012	1 123
Muutos euro/as	54

Lähde: OBERON

Kustannukset ovat nousseet vuoteen 2011 verrattuna. Muutos euroina on 1 333 011 ja prosentteina 5,1. Ennaltaehkäisevä mielenterveystyö vaikuttaa ehkäisevästi osasto-
tojaksoihin ja sitä kautta tietenkin taloudelliseen helpotukseen. Päivätoiminta on vahvaa ennaltaehkäisevää mielenterveystyötä, joten päivätoiminnan laadulla ja palveluiden tasolla on merkitystä niin kansalais- organisaatio- kuin yhteiskuntatasolla-
kin.

Mielenterveyskuntoutujien päivätoimintojen yhteinen sähköinen työkalu luo alueel-
lisesti Oulunkaarelle mahdollisuuden yhtenäisille linjoille ja sähköinen työkalupakki tuo relevanttia tietoa työntekijöille toisten päivätoimintojen toiminnasta. Uskon että työkalupakki auttaa meitä työntekijöitä saavuttamaan kansalaislähtöisen ja kuntout-
tavan päivätoiminnan hyvällä ja tiiviillä yhteistyöllä. Yhteiskunnallisesti laadukkai-
den palveluiden saavuttaminen tuo lisää veronmaksajia ja työkyvyttömyyseläkkeen ja sairaseläkkeen hakijat vähenevät.

Taulukko 5. Oulunkaaren kuntayhtymän päivätoimintojen mielenterveystyön asiakasmäärät, sekä päivätoimintojen työntekijöiden määrät alueittain vuodelta 2012.

Alue	Päivätoiminnan asiakkaat	Päivätoiminnan hoitopäivät	Työntekijä määrä
li	73	3633	3
Pudasjärvi	90	4496	2
Utajärvi	17	1172	2
Vaala	20	1886	2
Simo	18	679	1
Kaikki kunnat	218	11 866	10

Lähde: Oulunkaaren kuntayhtymän maisemamalli

Asiakasmäärät suhteessa työntekijä määrään joka kunnassa on suuri. Yhteistyön tärkeys ja moniammatillisuus korostuvat, koska työ on vaativaa ja asiakkaat tarvitsevat ja osaavat vaatia hyvää ja laadukasta palvelua. Kansallinen mielenterveys- ja päihdesuunnitelma (Mieli-suunnitelma) linjaa mielenterveys- ja päihdetyön kehittämistä vuoteen 2015. Suunnitelman lähtökohtana on mielenterveys- ja päihdeongelmien suuri kansanterveydellinen merkitys. Suunnitelmassa painotetaan asiakkaan aseman vahvistamista, mielenterveyden ja päihdeettömyyden edistämistä ja ongelmien ja haittojen ehkäisyä ja hoitoa sekä kaikkien ikäryhmien mielenterveys- ja päihdepalvelujen järjestämistä painottaen perus- ja avohoitopalveluja.

Ehkäisevän mielenterveys- ja päihdetyön painopisteet:

1. Alkoholiverotusta korotetaan merkittävästi vuoden 2009 tasosta.
2. Hyvinvointia tukevia yhteisöjä vahvistetaan ja kansalaisten mahdollisuuksia vaikuttaa itseään koskeviin ratkaisuihin lisätään.
3. Tunnistetaan ja ehkäistään mielenterveys- ja päihdeongelmien siirtyminen yli sukupolvien.

Vastuutahoina toimii: STM (sosiaali- ja terveysministeriö), OPM (opetusministeriö), VM (valtiovarainministeriö), THL (terveyden ja hyvinvoinnin laitos), OPH (opetus-hallitus).

Toteuttajatahoina toimii: STM, VM, OPM, THL, Valvira (sosiaali- ja terveystalouden lupa- ja valvontavirasto), valtion aluehallintoviranomaiset, kunnat ja kuntayhtymät, järjestöt ja yksityiset palvelujen tuottajat, Alko sekä muu alkoholielinkeino (Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009- 2015, 23.)

Mielenterveyttä ja päihteettömyyttä edistävän, sekä ongelmia ehkäisevän työn tavoitteena on vahvistaa voimavaroja ja muita ongelmilta suojaavia tekijöitä, ja vähentää riskitekijöitä. Yhteisöllisyyden ja osallisuuden vahvistaminen sekä suojaaa ongelmilta, että mahdollistaa varhaisen puuttumisen niihin. Alkoholin kokonaiskulutusta vähentämällä ehkäistään ja vähennetään mielenterveydellisiä, somaattisia ja sosiaalisia haittoja. Mielenterveys- ja päihdeongelmat voivat esiintyä myös ylisukupolisesti. Tiedostamalla ja tunnistamalla vanhemmilta lapsille siirtyvät ylisukupoliset ongelmat, voidaan tukea riskiryhmässä olevia lapsia, nuoria ja heidän perheitään, sekä vähentää heidän sairastumisriskiään (Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma 2009- 2015, 23.)

3. KEHITTÄMISHANKKEEN TOTEUTUS

3.1 Hankkeen tarpeen määrittelyä

Sosionomi (yamk- tutkintoon) liittyvän opinnäytetyönä tehtävän kehittämishankkeen toteutan työpaikalleni Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoiminnan alueelle. Työskentelen lissä mielenterveystyön päivätoiminnassa ohjaajana. Kehittämishankkeeni on kehittää Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoiminnan työntekijöille sähköinen työkalupakki. Noin kahden vuoden työhistoria kyseisessä työpaikassa on osoittanut minulle puutteen, joka mielestäni evää

päivätoiminnan asiakkailta tasalaatuista ja tavoitteellista yhtenäistä toimintaa. Se on henkilökunnan hyvin vähäinen yhteistyö. Oulunkaaren kuntayhtymään kuuluu viisi kuntaa: Ii, Pudasjärvi, Simo, Utajärvi ja Vaala. Kuivaniemi kuuluu Iihin, mutta siellä on oma päivätoimintansa. Välimatkat ovat pitkät, mikä vaikuttaa hyvin merkittävästi siihen, ettei minun mielestäni tarpeellinen moniammatillinen yhteistyö mahdollistu. Tämä taas aiheuttaa mielestäni asiakkaiden epätasalaatuisen palvelun sekä tavoitteellisen yhtenäisen toiminnan. Tämän asian myös Oulunkaaren kuntayhtymän palveluesimies (psykiatrinen sairaanhoitaja, sosionomi) on todennut.

3.2 Kehittämishankkeen tarkoitus, tavoitteet ja tehtävät

Kehittämishankkeen tarkoituksena on kehittää tuote, joka toimii työntekijöiden yhteisenä työkaluna. Olen kokenut että riittävään kollektiivseen yhteistyöhön ei ole mahdollisuutta pitkien välimatkojen vuoksi, ja päivätoimintojen suunnittelu tuottaa vaikeuksia materiaalin ja ideoiden vähyyden takia. Tuotteen avulla aktiivinen ja tuottoisa yhteistyö voi mahdollistua.

Kehittämishankkeen tavoitteena on tasalaatuista ja yhtenäistä Oulunkaaren kuntayhtymän päivätoimintojen palveluita, lisätä moniammatillista työskentelyä sekä osallistaa työntekijät ja asiakkaat hankkeeseen. Hankkeen tavoitteena on myös se, että hankkeen johdosta kehitettyä tuotetta voi jatkuvasti kehittää.

Työkalupakin sisällöllisenä tavoitteena on että työntekijät löytävät pakista päivätoimintojen yhteiset tavoitteet ja tarkoitukset, ideologian ja arvot, menetelmät, välineet ja hyvät käytännöt. Työkalupakin yksi tavoite on, että sieltä saa helposti materiaalia ja aineistoa päivätoiminnoissa toteutettavien ryhmien sisältöihin. Pakkiin voi myös lisätä materiaalia. Tavoitteena on myös, että sähköinen työkalupakki toimii työntekijöiden välisenä yhteistyölinkkinä. Tämä antaa mahdollisuuden intensiivisempään ja moniammatillisempaan yhteistyöhön, mikä mahdollistaa yhteisten tavoitteiden saavuttamisen ennaltaehkäisevässä mielenterveystyössä.

Kehittämishankkeen tehtävät:

1. Kehittää yhteistyötä työyhteisössä.
2. Kehittää palveluiden laatua.
3. Yhtenäistää Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveyskuntoutujien päivätoimintojen toimintaa.

Yhteistyön kehittämiseen työyhteisössä pyritään sähköisen työkalupakin välityksellä jonka suunnittelussa ja toteutuksessa ovat mukana henkilöstö ja kuntoutujat. Henkilöstö kokoontuu kaksi kertaa suunnittelun merkeissä ja saa hankkeen lopussa ilmaista mielipiteensä sähköisen kyselyn avulla. Kuntoutujat saavat äänensä kuuluviin avoimen kyselyn kautta. Työkalupakin avulla pyritään myös palveluiden laadun kehittämiseen, sekä Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveyskuntoutujien päivätoimintojen toimintojen yhtenäistämiseen. Tämä perustuu yhteisen yhteistyölinkin välityksellä tapahtuvaan kommunikointiin, jonka seurauksena toivottavasti toteutuu yhteiset linjaukset päivätoimintojen toimintoihin ja käytänteihin.

3.3 Kehittämishankkeen metodologiset lähtökohdat

Laadullisessa tutkimuksessa tutkitaan ihmisen elämää, tarinoita, käyttäytymistä, sosiaalisia organisaatioita tai vuorovaikutussuhteita. Laadullisella tutkimuksella tutkitaan siis todellista elämää. Tutkimusmenetelmänä se pyrkii kokonaisvaltaiseen tiedonhankintaan, jossa tutkimuksen aineisto kootaan luonnollisissa tilanteissa. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa tiedonkeruu välineenä ovat yleensä ihmiset (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2007, 157, 160.)

Laadullisen tutkimuksen tarkoituksena on paljastaa tosiasioita ja tuoda esille odottamattomia seikkoja. Tiedonantajat valitaan tarkoin ja tutkittavia tapauksia käsitellään ainutlaatuisina. Joustavuus ja suunnitelmien muuttaminen olosuhteiden sitä vaatiessa kuuluvat kvalitatiivisen tutkimuksen piirteisiin (Hirsjärvi ym. 2007, 157, 160.)

Kehittämistehtäväni avulla pyrin saavuttamaan tietyt tavoitteet. Haluan löytää keinon sujuvaan yhteistyöhön päivätoimintojen välillä, sekä saada yhtenäiset kuntoutukselliset toimintamuodot. Haluan lisätä kehittämistehtäväni kautta uusia näkökulmia päivätoimintojen ryhmien sisältöihin, antaa mahdollisuuden työkalupakin kautta materiaalivaihtoon ja tukea yhtenäistä kuntoutuksellista työskentelyä. Haluan parantaa kommunikointia työntekijöiden välillä ja antaa mahdollisuuden kehittää subjektiivista ja impressionistista lähestymistapaa, jolla ongelmia ratkaistaan. Yhteydenpito intranetin kautta ei toteuta subjektiivista lähestymistä, mutta antaa mahdollisuuden kollektiivisuuteen aktiivisemmin ja innovatiivisemmin kuin aikaisemmin.

Kehittämishankkeeni on kvalitatiivinen toimintatutkimus. Toimintatutkimus nähdään osallistavana toimintana, jolla on sosiaalinen ja yhteiskunnallinen tehtävä. Tavallisten ihmisten osallistumista tutkimukseen ja omia asioita koskevaan päätöksentekoon korostetaan. Pyrkimyksenä on edistää eri osapuolten välistä vuorovaikutusta toiminnan kehittämiseksi (Heikkinen 2008, 32 -33.)

Toimintatutkimus on ryhmien ja yksilöiden omaa systemaattista tutkimusta niistä toimenpiteistä, joilla he muuttavat ja kehittävät kohteena olevaa käytäntöä, sekä keinoista, joilla he itse reagoivat toimenpiteiden vaikutuksiin. Tutkimusprosessi on syklinen: ensin valitaan päämäärät, sitten tutkitaan ja kokeillaan käytännön mahdollisuuksia edetä päämääriin. Tämän jälkeen taas arvioidaan ensiaskelia ja muotoillaan ja tarkennetaan päämääriä, tehdään käytännön kokeiluja, arvioidaan näitä jne. Tutkimusprosessissa vuorottelevat suunnittelu, toiminta ja toiminnan arviointi (Kemmis & al. 1981, Suojanen 1999, Kuula 2001). Myös tässä kehittämishankkeessa työyhteisön jäsenillä on ollut iso rooli yhteisen työkalun kehittämisessä, suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa. Tässä tulee esille alue- ja kansalaislähtöisyys, koska tutkimuksen kohdejoukko pystyy olemaan itse mukana muuttamassa jotakin. Hankkeen aikana keskinäistä vuorovaikutusta on toteutettu työyhteisön yhteisten tapoamisten myötä. Kuviossa 3 esittelen kehittämishanke kohtaiset syklit.

SYKLI 1

SYKLI 2

Kuvio 4. Toimintatutkimuksen sykli

Lähde: Mukailten Linturi 2003.

Tässä kehittämishankkeessa toimintatutkimuksen sykliisyys on toteutunut kuvion mukaisesti. Hankkeen aihetta suunnittelin yhdessä esimiehemme kanssa. Aiheen valinta perustui tarpeelle joka me molemmat olimme kokemuksella havainneet. Metodologian valinnassa sain apua opettajilta ja suuntaa muiden opinnäytetöiltä ja tutkimuksilta. Suunnitteluun kuului olennaisena osana aikataulu, jonka tein oman opiskelun, työn ja perheen puitteissa. Aikatauluun tuli muutoksia hankkeen aikana. Toiminta toteutui työyhteisön ensimmäisellä tapaamisella, jossa kerroin opiskelustani, hankkeen aiheesta ja rooleista. Ensimmäisen tapaamisen aikana keräsin aineistoa työyhteisön jäseniltä. Toiminta- sykliin kuului myös avoin kysely kuntoutujille. Havainnointi tapahtui aineiston ”purkamisella” ja tutustumalla muihin työkalupakkeihin ja opinnäytetöihin. Reflektointia toteutui raportin kirjoittamisella ja työkalupakin suunnittelulla. Suunnitelman tarkistus tapahtui työyhteisön toisella tapaamisella, jossa esittelin aikaansaannoksemme ja keräsin lisää, tiivistetympää aineistoa. Työkalupakin käyttöön luominen ja käyttöön otto toteuttaa toiminta sykliä, jonka jälkeen havainnointia toteutin työkalupakin käytön seurannalla. Säännölliset sähköpostimuitutukset työkalupakin käytöstä toimittaa reflektointia. Suunnitelman tarkistusta toteutin sähköisellä kyselyllä jonka kohdistin työntekijöille sähköisen työkalupakin käytöstä ja sen vaikutteista. Avoin kysely kuntoutujille ja raportin kirjoittaminen ja tekstin tarkistaminen on osa tarkistettua suunnitelmaa. Voi sanoa että hankkeeni jatkuu raportin tekemisenkin jälkeen, koska työkalupakki jää työyhteisön käyttöön. Sykliisyys toteutuu tulevaisuudessa pakin käytön ja sen sisällön kehittämisen kautta.

Toimintatutkimus on tapaustutkimuksen kaltainen käsite, joka antaa tulkitsijalleen vallan määrätä sitä. Toimintatutkimus voidaan nähdä pikemminkin tutkimusstrategiana kuin erityisenä tutkimusmenetelmänä (Aaltola & Syrjälä 1999, 17). Toimintatutkimus tavoittelee käytännön hyötyjä, kun taas perinteinen tutkimus hakee vastauksille sille, miten asiat ovat. Toimintatutkimus on jatkuva prosessi, joka tähtää asioiden muuttamiseen ja kehittämiseen entistä paremmiksi (Aaltola & Syrjälä 1999, 18).

Asiakkaiden ja palveluiden käyttäjien osallisuutta ja vaikuttamisen mahdollisuuksin korostetaan useissa kansallisissa ja kansainvälisissä ohjelmissa ja julkilausumissa.

Esimerkiksi: EU 2007; STM 2008; STM 2009; Terveystieteiden tutkimuskeskus 2010/1326; STM 2011. Mutta se, mitä osallisuudella tarkoitetaan ja miten sitä käytännössä voisi toteuttaa, on usein epäselvää. Mitä tarkoitetaan asiakkaan osallisuudella mielenterveystyössä? Miten osallisuus voi toteutua käytännössä ja millaisia mahdollisuuksia tai haasteita palvelujärjestelmä tuo osallisuuden toteutumiseksi? (Nikkonen Merja, 2008, 9).

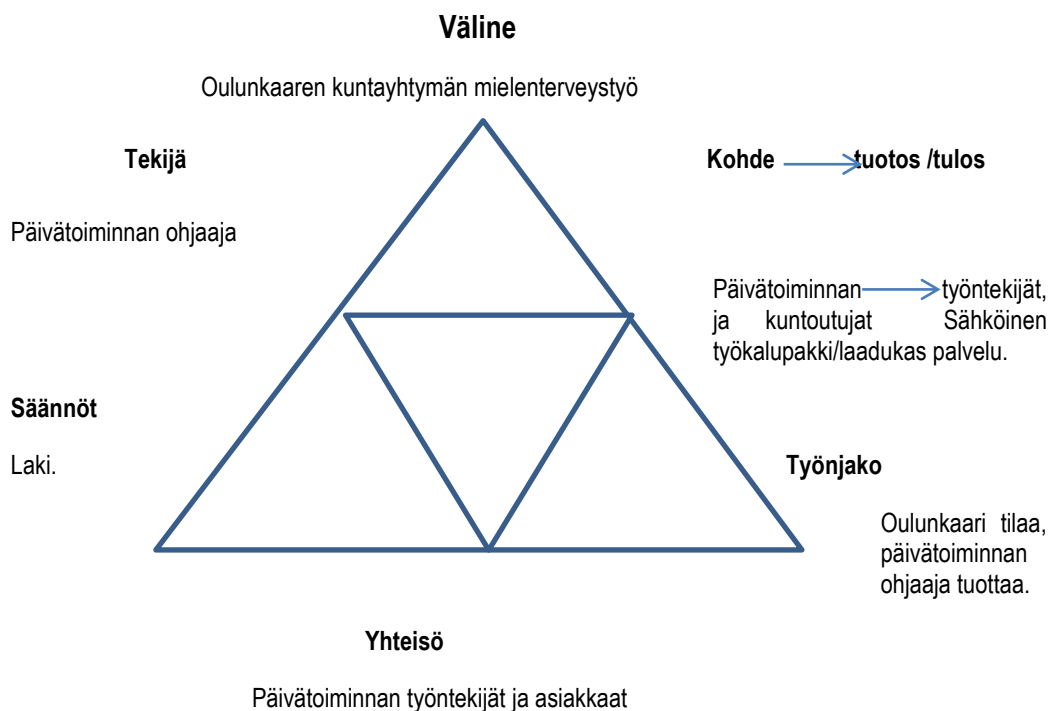
Asiakkaan tai palveluiden käyttäjän osallisuus on vaikeasti määriteltävä käsite (Cahill, 1998; Rutter ym. 2004; Julkunen & Heikkilä 2007). Käsitteitä osallisuus (involvement) ja osallistuminen (participation) käytetään välillä synonyymeinä (Kujala 2003.) Ammatillaisen on edistettävä asiakkaansa sen kaltaista osallisuutta, joka lisää hänen mahdollisuuksiaan vaikuttaa elämäänsä koskeviin päätöksiin ja toimiin. Ammatillaisen on työssään keskityttävä asiakkaansa ja häntä ympäröivän yhteisön vahvuksien löytämiseen ja vahvistamiseen. Tämä määrittää asiakkaan osallistumisoikeudeksi (Raunio, 2008, 93).

Palveluiden käyttäjien ja asiakkaiden osallisuus on keskeinen tavoite sosiaali- ja terveydenhuollossa, niin myös mielenterveys- ja päihdetyössä. Osallisuus on sekä keino tavoitteen saavuttamiseksi että päämäärä itsessään (Patterson ym. 2008). Tähän hankkeeseen mielenterveyskuntoutujien päivätoiminnan asiakkaat pääsivät osallisiksi avoimen kyselyn turvin. Kyselyssä kartoitin heidän mielipiteitään Oulunkaaren alueella oman kuntansa päivätoiminnan palveluista. Kysely antoi heille mahdollisuuden osallistua oman päivätoimintansa kehittämiseen.

Valitsin toimintatutkimuksen opinnäytetyöni menetelmäksi, koska katsoin sen soveltuvan parhaiten käytössä olevista menetelmistä tähän hankkeeseen kirjalliseksi tuotokseksi. Olen toiminut tämän hankkeen vetäjänä ja oman työn ja työyhteisön kehittäjänä. Olen voinut mahdollistaa koko työyhteisön mukaan hankkeeseen käyttäessäni toimintatutkimusta hankkeen menetelmänä. Näin kehittämishankkeesta on tullut koko työyhteisön yhteinen projekti. Toimintatutkimusta pidetään jopa kaikkein vaativampana tutkimuksen lajina sosiaalitieteissä (Kuula 2000, 97).

Kehittämishankkeessani näkyy myös kehittävä työntutkimus joka on suomalainen poikkitieteellinen työn osallistavan kehittämisen ja tutkimuksen metodologia. Sen

kehittämisen juuret ovat 1980-luvun alussa. Kehittävä työntutkimus on Engeströmin (1998) mukaan toiminnan teorian erityinen muoto ja sovellus työtoimintojen tutkimisen. Kehittävä työntutkimuksen lähtökohdat löytyvät toimintatutkimuksesta. Praktinen toimintatutkimus on arkielämään liittyvää tieteellistä toimintaa, jossa pyritään ratkaisemaan käytännön ongelmia työyhteisössä auttamalla osallistujia omaan tietoisuuteensa ja käytännön teorioidensa tiedostamisessa muotoutumisessa ja uudelleen suuntaamisessa (Syrjälä ym. 1994, Kuula 2000). Kehittämishankkeessani kuulaaan niin työntekijöitä kuin asiakkaitakin. Tätä Engeström (1998, 45- 47) kuvaa moniäänisyydeksi. Engeström on kehittänyt mallin joka kuvaa toimintajärjestelmää. Toimintajärjestelmä on kuvattu kolmioon jossa näkyy yksilön ja yhteisön välinen suhde työtoiminnassa, jossa kaikki osatekijät ovat vuorovaikutuksessa toisiinsa. Toimintajärjestelmän osatekijöitä ovat kohde, työntekijä, välineet, säännöt, työyhteisö ja työnjako (Engeström 1998). Tässä työssä olen käyttänyt kolmiomallia lähinnä ”tausta- apuna”. Kolmiomalli on auttanut minua ymmärtämään hankkeen moniulotteisuuden.

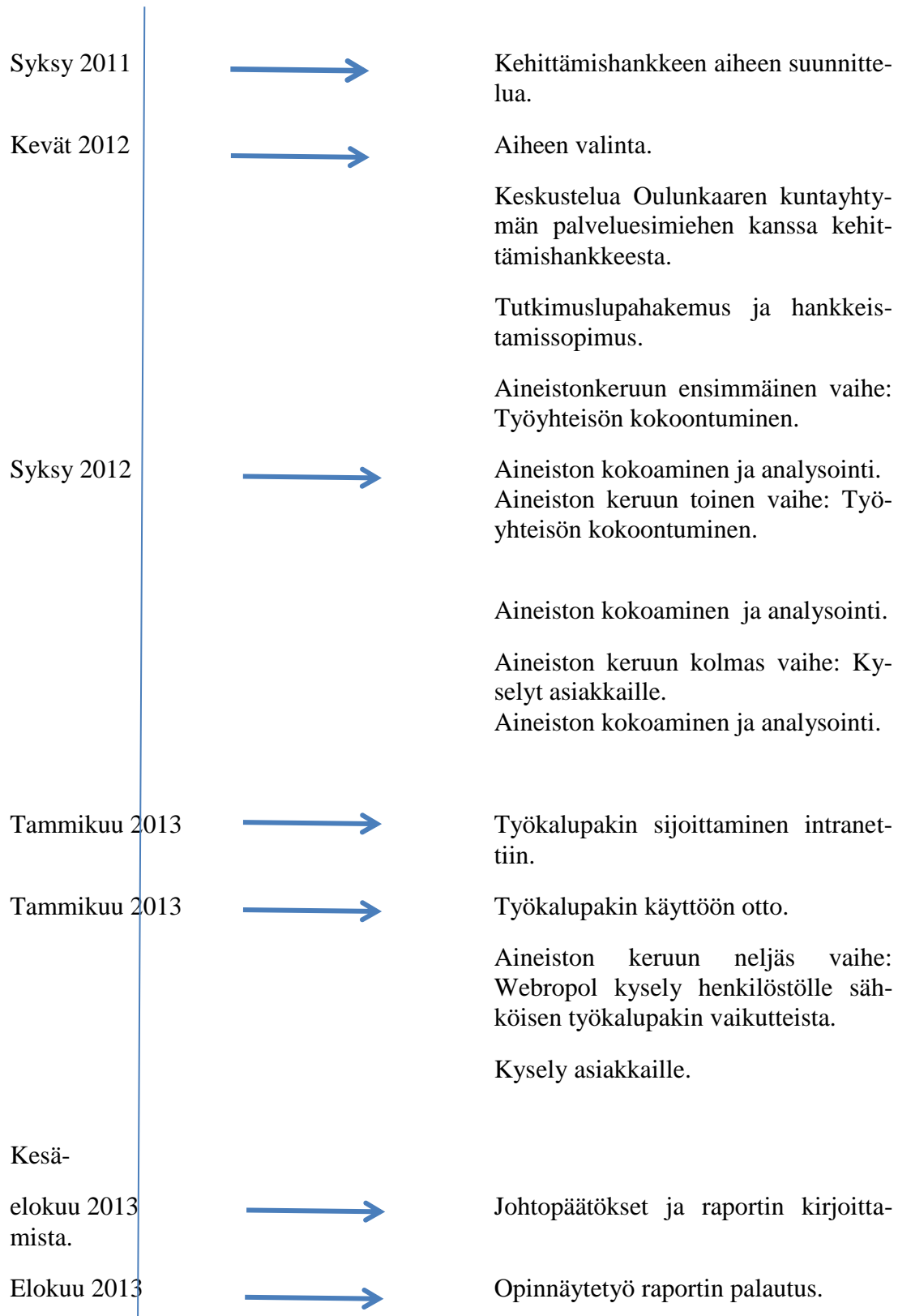
Kuvio 5. Toimintajärjestelmän kolmiomalli

Lähde: Engeström 1998, 47.

Kuvioon olen mukaillut tämän hankkeen toimintajärjestelmän. Toimintajärjestelmän tekijä on yksilö tai ryhmä, jonka näkökulma on valittu analysoitavaksi. Tekijänä tässä hankkeessa olen minä, eli päivätoiminnan ohjaaja. Toimintajärjestelmän kohteella tarkoitetaan sitä ilmiöiden, esineiden tai olentojen kokonaisuutta, jossa työyhteisö pyrkii saamaan aikaan muutoksia. Kohde on tärkein elementti. Se on syy, miksi toiminta on olemassa. Toiminnan tuloksella tarkoitetaan aikaansaatuja muutoksia (Simoila 1993, 13.) Kohteena tässä hankkeessa ovat päivätoiminnan työyhteisö ja kuntoutujat. Toiminnan tuloksella tarkoitetaan työyhteisön ja työntekijöiden käytössä olevia työkaluja, sekä teoreettisia malleja tuotoksena, ja tuloksena syntyy sähköinen työkalupakki ja sitä kautta laadukas palvelu. Säännöt laatii Suomen laki ja Oulunkaaren kuntayhtymä, yhteisönä toimii päivätoiminnan työntekijät ja kuntoutujat. Työnjako on seuraava: Oulunkaari tilaa, ohjaaja tuottaa. Tekijäksi tähän toimintajärjestelmään voisi merkitä myös koko työyhteisön ja kuntoutujat, mutta ajattelen tässä vaiheessa niin, että minä hankkeen vetäjänä ja raportin kirjoittajana toimin tekijänä vaikka työyhteisö ja kuntoutujat ovatkin olleet isossa roolissa hankkeen toteutumisessa.

Tiedonkeruun kohdejoukkona työntekijät ja kuntoutujat ovat erittäin arvokkaita, koska he ovat päivätoiminnan asiantuntijoita. Laadullisessa tutkimuksessa tutkimustehtävät saattavat muuttua matkan varrella, ja niin kävi minun työssäni. Tutkimustehtävät ovat muokkautuneet ja tarkentuneet hankkeen edetessä. Aineistonkeruu tapahtui teema kysymyksillä sekä avoimella kyselyllä. Hankkeen vaikutuksista tein webropol- kyselyn.

Kehittämishankkeen etenemistä tukee suunniteltu aikataulu. Oma aikatauluni tälle hankkeelle muuttui hankkeen ja ajan edetessä, mutta työn ja perheen ohella opiskelu vaatii tiettyä joustavuutta itsensä kanssa. Koulun asettamat ”maalit” toimivat hyvänä eteenpäin viejänä, joten työ kuitenkin eteni koko ajan. Oma aikataulu voi hyvin muokata, koska kehittämishankeprosessi vaatii joustavuutta sen luonteen muuttumisen vuoksi (Kuvio 6.)

Kuvio 6. Kehittämishankkeen prosessi

3.4 Kehittämishankkeen luotettavuus ja eettisyys

Tutkimuksen luotettavuutta arvioidaan yleensä sen toistettavuuden eli reliabiliteetin ja tutkimusmenetelmän ja tutkimuskohteen yhteensopivuuden eli validiteetin avulla (Hirsjärvi 2000,213). Laadullisen tutkimuksen luotettavuuden arvioinnissa ei ole olemassa minkäänlaisia yksiselitteisiä ohjeita. Tutkimusta arvioidaan kuitenkin kokonaisuutena. Sen sisäinen johdonmukaisuus painottuu tutkimuksen kohteeseen ja tarkoitukseen, tutkijan omiin sitoumuksiin tässä tutkimuksessa, aineiston keruuseen, tutkimuksen tiedonantajiin, tutkija- tiedonantajasuhteeseen, tutkimuksen keston, aineiston analyysiin, tutkimuksen luotettavuuteen ja tutkimuksen raportointiin. Kaikkien näiden tekijöiden tulee olla johdonmukaisessa suhteessa toisiinsa (Tuomi & Sarajärvi 2002, 135.)

On luonnollista, että tutkimusprosessin edetessä tutkijan näkemykset ja tulkinnat kehittyvät, koska tutkija on eräänlainen aineistonkeruuväline. Aineistonkeruuseen liittyvää vaihtelua ei voida pitää puutteena, vaan tutkimuksen kehitysprosessiin luontaisesti liittyvänä elementtinä. Muuntuvia ominaispiirteitä saattaa liittyä myös tutkittavaan ilmiöön, joiden tarkastelu edellyttää tutkimusprosessin joustavaa muuntumista tutkimuskohteen mukaisesti (Aaltola & Valli, 2001, 79,80). Tutkimusasetelman avoimuuden ja prosessiluonteen korostaminen antaa oman sävynsä myös tutkimuksen luotettavuuden tarkasteluun. Laadullisessa tutkimuksessa korostetaan aineistonkeruuseen liittyvän vaihtelun tiedostamista ja hallitsemista (Aaltola ym. 2001, 79.)

Tutkimuksen jokaisessa osavaiheessa on vältettävä epärehellisyyttä, plagiointia, eli toisen tekijän ideoiden, tutkimustulosten tai sanamuodon esittämistä ikään kuin omana. Toisten tutkijoiden osuutta ei saa vähätellä eikä tutkimustuloksia saa vääristää tai kaunistella. Tutkimustuloksia ei saa käyttää yleistämiseen ja raportointi ei saa olla harhaanjohtavaa eikä puutteellista (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2000, 106.)

Tutkimuksen aikana tehtävät ratkaisut ovat merkittäviä tutkimuksen eettisyyden kannalta. Tieteen eettiset kysymykset viittaavat lukemattomiin valintoihin joita tutkija joutuu prosessin aikana tekemään (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Työssään tutkija käyttää asiantuntijavaltaa ja tutkijayhteisön hänelle antamaa arvovaltaa. Erityisesti ihmisiin kohdistuvan tutkimuksen tekeminen edellyttää tutkijalta hyvän tutkimuskäytännön noudattamista. Ensisijaista on tutkittavan ihmisarvon ja itsemääräämisoikeuden kunnioittaminen (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006).

Olen pyrkinyt toteuttamaan hankkeeni jokaisessa vaiheessa rehellisyyttä ja kunnioittamaan muita ihmisiä. Olen kertonut hankkeessa mukana oleville ihmisille mahdollisimman tarkasti hankkeen prosessin, ja siihen liittyvät seikat. Kaikki hankkeessa mukana olevat ovat lähteneet tähän vapaaehtoisesti. Hankkeen toteuttamiseen olen kysynyt luvan esimieheltämme. Aineistonkeruu tapahtui työyhteisön jäseniltä haastatteluna. Haastattelun vapaaehtoisuudesta ja anonyymisyydestä työntekijöillä oli tieto, samoin kuin asiakkailla. Luotettavuutta hankkeen tuloksiin tuo se, että olen ottanut huomioon kaikkien mielipiteet kirjoittaen auki jokaisen yksittäisen lauseen. Työ tulee näkyville työpaikalleni niin työntekijöiden, kuin asiakkaidenkin nähtävälle.

3.5 Aineiston hankinta ja analyysi

Kehittämishankkeeni empiirisen aineiston keräsin käyttäen delfi- tekniikkaa soveltaen. Kyseisestä tekniikasta käytetään myös ilmaisua delfoi- tai delphi- tekniikka (Kuusi, 1993, 132). Delfi- menetelmä otettiin käyttöön USA:ssa 1950- luvulla ja sitä on aina pidetty tulevaisuudentutkimuksen omana menetelmänä. Menetelmä soveltuu käyttöön myös silloin kun on tavoitteena saada ryhmän yksimielinen kanta tiettyyn asiaan (Anttila 2007, 122- 123.)

Tutkija Osmo Kuusi (1993) on tiivistänyt delfi- tekniikoita yhdistävät piirteet seuraavanlaisesti:

1. Tutkimusta varten on koottu asiantuntijaryhmä tai –paneeli
2. Asiantuntijat muotoilevat kantansa tutkimusta tekevälle erikseen
3. Asiantuntijoille välitetään anonyymisti kirjallisesti tietoja toisten panelistien kannanotoista

4. Asiantuntijat voivat yhden tai useamman kerran muuttaa kannanottojaan esitetyn aineiston perusteella

Tässä hankkeessa toteutin kaksi kyselykierrosta. Aineiston keruu sähköisen työkalupakin pohjaksi tapahtui teemahaastatteluna learning- cafe menetelmää käyttäen (kts. s.35.)

Perustelen tekniikan valintaa sillä, että sähköistä työkalupakkia Oulunkaaren kuntayhtymälle ei aikaisemmin ole tehty. Kehittämishankkeessani etsin sellaista sisältöä sähköiselle työkalupakille mikä palvelisi mahdollisimman hyvin ja tarkoituksenmukaisesti ammattilaisia ja sitä kautta tuottaisi hyviä palveluita mielenterveyskuntoutujille. Tähän tiedon keruuseen tarvitsin asiantuntijoiden mielipidettä. Delfi- tekniikassa sain toteuttaa työyhteisön tapaamisen kyselykierroksia varten. Tämä mahdollisti Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen työntekijöiden kasvokkain kohtaamisen mitä ei aikaisemmin ollut tapahtunut.

Delfin ensimmäinen vaihe oli se että valitsin asiantuntijaraadin. Koska kehittämishankkeeni on tuote, ajattelin että paras ja hedelmällisin asiantuntijaryhmä olisi tuotteen kohdejoukko, eli Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoiminnan henkilökunta. Oikein valitut asiantuntijat aiheen rajauksen kannalta ovat ratkaisevat, ei raadin koko. Raadin kasvattaminen yli 30 henkeen, lisää työtä ja prosessi hidastuu. Liian iso ryhmä ei välttämättä tuo lisäarvoa tuloksille (ks. Mannermaa 1999, 150- 151.) Oman työni asiantuntijaraadin kooksi määrittelin noin kymmenen henkeä. Tämä siksi, että laskin päivätoiminnan henkilöstöä olevan sen verran.

Pelkkä asiantuntijaryhmän valinta ei riitä, vaan ryhmän jäsenet täytyy saada myös sitoutumaan hankkeeseen. Delfi- tekniikkaan tarvitaan vähintään kaksi kyselykierrosta, mikä onkin perusteltua (ks. Mannermaa 1999, 151.) Hankkeeni Asiantuntijaryhmä koostui sosionomeista, lähihoitajista, psykiatrisista sairaanhoitajista ja mielenterveyshoitajista. Kaikilla raadin edustajilla on monen vuoden työkokemus mielenterveystyöstä ja päivätoiminnan ohjaustyöstä.

Tutkimuksen aineiston käsittelyssä käytin menetelmänä induktiivista sisällönanalyysia. Tutkimuksissa tällä tarkoitetaan menettelytapaa jolla voidaan analysoida doku-

menttejä systemaattisesti ja objektiivisesti. Se on tapa jolla voidaan nostaa esille olennainen asia tutkimuskysymysten näkökulmasta. Sisällön analyysiä voidaan toteuttaa kahdella eri tavalla: induktiivisella tai deduktiivisella menetelmällä. Induktiivinen sisällönanalyysi on aineistolähtöinen analyysimenetelmä ja deduktiivinen sisällönanalyysi tarkoittaa tutkimusaineiston analysointia aikaisempaa käsitejärjestelmää hyväksikäyttäen. Analyysissä pyritään nostamaan aineistosta esille tulevia merkityksellisiä asioita järjestäen ne eri kategorioihin (Kyngäs & Vanhanen 1999 4-7.)

Laadullisen aineiston käsittelyssä tehdään yleensä ensin analyysi ja sitten tulkinta. Aineisto teemoitellaan ja sitten tyypitellään. Aineistosta etsitään samankaltaisuuksia. Sisällön analyysiä on aikaisemmin ollut luonteeltaan pelkästään kvantitatiivinen menetelmä, mutta nykyisin sitä käytetään myös kvalitatiivisena, tulkinnallisena analyysimenetelmänä (Anttila 2007, 120- 121.)

Sisällönanalyysi on kolmivaiheinen prosessi, joka koostuu aineiston redusoinnista, klusteroinnista ja abstrahoinnista. Aloitin analyysiprosessin redusoimalla, eli kirjoittamalla kaikki keräämäni lauseet ja sanat muistilapuilta auki aineistolähtöisen sisällönanalyysin mallitaulukkoon. Klusteroin aineiston, eli yhdistin samantyylliset pelkistetyt ilmaukset samaan ”lokeroon”, joista muodostui alaluokka tai -luokkia. Nimesin luokat yhdistävällä nimellä. Alaluokista kokosin yläluokan omaa tulkintaani käyttäen, eli abstrahoin aineistoa. Abstrahoinnissa erotellaan siis tutkimuksen kannalta olennainen tieto ja sen perusteella muodostetaan teoreettisia käsitteitä (Tuomi & Sarajärvi 2002, 110- 114.) Aineiston analysointi noudatti Tuomi & Sarajärvi (2002, 94, 111) teoksesta löytyvää kvalitatiivisen tutkimuksen runkoa. Minua kiinnosti tutkimuksen kohteena olevat tutkimustehtävät joiden mukaan tulokset esitän.

Aineiston analyysissä voidaan todeta ettei ole olemassakaan sellaista tieteellistä metodologiaa, mikä takaisi varmimmin totuuden etsinnän. Analyysissä on kyse myös keksimisen logiikasta. Tutkija tuottaa itse analyysinsä viisauden. Tutkimuksessa voi käyttää omaa harkintaa ja valtaa aineiston teemoittelussa, kunhan tutkija saa tulkintansa näkyville uskottavasti ja luotettavasti (Tuomi & Sarajärvi 2009, 101- 102.) Tässä tutkimuksessa on analysoitu aineiston kaikki ilmaukset.

4. KEHITTÄMISHANKKEEN TULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

4.1 Delfin ensimmäinen kierros

Kirjoitin Oulunkaaren päivätoimintojen työntekijöille sähköpostia, jossa kerroin opiskelustani ja hankkeistani ja sen käyttötarkoituksesta (liite 1.) Ilmoitin ensimmäisen tapaamiskerran ajankohdan ja paikan sekä päivän ohjelman. Kutsun lähetin 12 henkilölle. Pyysin jokaista varmistamaan tulonsa noin viikkoa ennen ajankohtaa. Jokainen kutsuttu varmisti tulonsa. Valmistelin tapaamiseen powerpoint- esityksen hankkeen tarkoituksesta, tehtävistä, käytettävistä tekniikoista ja aikataulusta.

Laadin kolme teemakysymystä tapaamiselle, joista halusin saada materiaalia tukien sähköistä työkalupakkia sekä henkilöstön ajatuksia työmme kehitettävistä asioista. Tämän halusin kysyä, jotta voin keväällä 2013 tehdä kyselyn työkalupakin vaikutteista ja nimenomaan siitä onko sillä ollut vaikutusta kehitettäviin asioihin. Halusin myös tietää kenelle päivätoiminnan henkilöstön mielestä työkalupakki on tarkoitettu ja kenellä heidän mielestään täytyisi olla käyttöoikeudet sähköiseen työkalupakkiin. Ennen työyhteisön tapaamista lähetin teemakysymykset ohjaaville opettajille tarkistettaviksi.

Tapaaminen aloitettiin ruokailulla Iissä ravintola Salotissa, jonka jokainen kustansi itse. Sen jälkeen siirryttiin Iin mtt- päivätoimintaan jossa esittelimme kaikki itsemme. Tämä oli ensimmäinen kerta Oulunkaaren kuntayhtymän synnystä kun mielen-terveystyön päivätoiminnan henkilökunta kokoontuu ja näkee toisensa. Seuraavaksi esittelin powerpoint- esityksen jonka olin valmistellut etukäteen ja tarkastuttanut ohjaaville opettajilla. Esittelyn jälkeen jaoin osallistujat neljän hengen ryhmiin käyttäen learning cafe menetelmää. Learning cafe menetelmä on keskusteluun, tiedon luomiseen ja siirtämiseen tarkoitettu yhteistoimintamenetelmä. Osallistujat jaetaan tasaisesti kolmeen pöytään ja jokaisessa pöydässä on yksi kirjuri. Osallistujat keskustelevat oppimiskahvila tyyppisesti määrätystä temasta tietyn ajan ja kirjuri kir-

joittaa asioista muistilapuille ylös. Yhteen teemakysymykseen käytettiin tapaamisella aikaa 15 minuuttia. Ajan loputtua osallistujat vaihtoivat pöytää. Kirjuri pysyi paikallaan. Kierroksien jälkeen kirjurit kiersivät pöydät yksinään ja käyttivät 15 minuuttia aikaa yhteen teemakysymykseen muistilapuille. Minä en osallistunut ryhmään, koska olen saanut vaikuttaa koko ajan hankkeeseen omavaltaisesti. En myöskään halunnut että vahingossa ohjaan keskusteluja ja mielipiteitä omien näkemysteni suuntaisesti. Toimin ajanottajana.

Kun kaikki olivat käyneet kierrokset, oli aika juoda Oulunkaaren kuntayhtymän tarjoamat kahvit jonka seuraksi olin asiakkaiden kanssa leiponut piirakkaa. Kahvittelun lomassa kiinnittelin muistilaput fläppitaululle josta kävimme yhdessä läpi teemakysymykset ja vastausten anti. Lopuksi päätimme yhdessä seuraavan tapaamisen ajankohdan ja paikan. Työyhteisö vaikutti innostuneelta ja sitoutuneelta hankkeeseen.

Työyhteisön ensimmäisen tapaamisen aineistosta (liite 2) kehitettävistä asioista nousi vahvimmin esille palveluiden laadun kehittäminen: yhteistyö, asiakaslähtöisyys, koulutus, kokemusten jakaminen, työntekijöiden turvallisuus ja asiakkaiden motivoiminen. Sosiaali- ja terveysministeriön mielenterveyspalveluiden laatusuosituksessa on jäsenetty ne keskeisimmät rakenteelliset ja toiminnalliset seikat, joista laadukas mielenterveystyö käytännön kokemuksen mukaan riippuu. Suositus on rakennettu tarvelähtöisesti erottamalla a) kuntalaisen ja potilaan tarpeet (kuntalaisen näkökulma), b) palvelut ja toimintatavat, joilla tarvitsija saisi parhaan avun (ammatihenkilöiden ja ammatillisten käytäntöjen näkökulma) ja c) edellytykset, joita ajateltu toiminta vaatii päättäjiltä ja hallinnolta (hallinnon näkökulma). Laatusuosituksia tulee käyttää kunnallisen laatusuunnittelun lähtökohtana. Laatusuosituksissa annetut ja perustellut teemat avaavat valmiita kysymyksiä vaikuttavuuden arvioinnille ja kehittämistyölle (Sosiaali- ja terveysministeriö 2001, 5). Työyhteisöltä saamasta aineistosta nousi esille kaikista suosituksen osa-alueista tekijöitä.

Mielenterveyspalveluiden laatusuositus (2001) nojaa mielenterveyslakiin, jonka mukaan kuntien on järjestettävä mielenterveyspalvelut sisällöltään ja laajuudeltaan sellaisiksi kuin kunnassa ja kuntainliiton alueella esiintyvä tarve edellyttää (mielen-

terveyslaki 4§). Palvelujen on muodostettava toiminnallinen kokonaisuus (mielenterveyslaki 6 d §). Mielenterveyspalveluiden laatusuosituksessa (2001) on jäsenneet keskeisimmät rakenteelliset ja toiminnalliset seikat, joista laadukas mielenterveystyö käytännön kokemuksen mukaan riippuu. Laatusuosituksessa todetaan, että mielenterveys on hyvinvoinnin, työ- ja toimintakyvyn sekä selviytymisen edellytys ja osatekijä. Suosituksen taustalla on ajatus mielenterveysongelmien kehittymisestä prosessina, ja mielenterveystyön palveluja tulisi olla saatavilla prosessin kaikissa vaiheissa: resursseja ja osaamista tulisi suunnata elämisen ja selviytymisen voimavarojen vahvistamiseen, psykososiaalisten ongelmien selvittelyyn ja tukemiseen, mielenterveyshäiriöiden varhaiseen tunnistamiseen sekä tehokkaaseen hoitoon ja monipuoliseen kuntoutukseen. Laatusuosituksessa todetaan myös, että mielenterveystyön haasteet koskevat monia elämänaloja ja ovat siten terveydenhuollon lisäksi monien muidenkin alojen toimintaa (Harjajärvi, Pirkola & Wahlbeck 2006, 13).

Sähköisen työkalupakin sisältöön toivottiin näkyville päivätoimintojen viikko-ohjelma ja ryhmät, tiedotusta tapahtumista ja koulutuksista, linkkejä kiinnostaville ja työtämme tukeville sivustoille, infoa diagnooseista, apua tiedon kulkuun ja tiedon jakamiseen päivätoimintojen välillä. Nämä asiat tukevat hankkeeni kaikkia kolmea kehittämistehtävää. Kysyttäessä kenelle sähköinen työkalupakki on tarkoitettu, päivätoiminnan henkilökunnan käyttöoikeudesta oltiin yhtä mieltä. Toiseksi eniten ”ääniä” sai psykiatriset sairaanhoitajat ja esimiehet.

4.2 Delfin toinen kierros

Lähetin sähköpostilla kutsun asiantuntijaraadin jäsenille toiseen tapaamiseen (liite 2). Kutsuttuja oli 12. Tapaamiseen ilmoittautui kuusi, mutta päivään osallistui minun lisäksi yhdeksän, eli yhteensä kymmenen. Ensimmäisen tapaamisen asiantuntijoista yksi oli sairastunut ja kaksi vaihtanut työtehtäviin muualle. Tapaamisen järjestin Pudasjärvelle, jotta tutustumme Oulunkaaren kuntayhtymän muihinkin toimiyksiköihin kuin Iin yksikköön. Aloitimme päivän ruokailulla jonka jokainen kustansi itse. Sen jälkeen siirryimme Pudasjärven mtt- n päivätoimintaan. Sillä aikaa kun jär-

jestelin esitystäni, esimiehemme esitteli muille päivätoiminnan tiloja. Esittelyn jälkeen kertosin laatimani powerpoint-esityksen avulla kehittämishankkeen tehtävistä, tarkoituksesta, tekniikoista ja aikataulusta sekä tämän kerran tarkoituksen. Esittelin myös ensimmäisen tapaamisen aineiston taulukoissa. Laadin etukäteen kolme teemakysymystä tapaamiseen (ks. s. 46- 47), jotka oli johdettu ensimmäisen tapaamisen aineistosta. Sen jälkeen jaoin asiantuntijat kolmeen ryhmään. Jokaiseen ryhmään tuli kaksi jäsentä ja yksi kirjuri. Kirjуреiksi valittiin tällä kertaa eri henkilöt kuin ensimmäisellä tapaamisella. Yhdessä pöydässä oli yksi teemakysymys ja muistilappuja jotka olivat jokaisessa pöydässä eriväriset, jotta tiesin mitkä vastaukset liittyivät mihinkin teemakysymykseen. Minä toimin ajan ottajana. Kun ryhmät olivat kiertäneet pöydät, oli kirjureiden vuoro. Seuraavaksi joimme pullakahvit, jonka lomassa ryhmittelin ja kiinnitin muistilaput seinälle teemakysymysten alle. Kahvin jälkeen jokainen asiantuntijaraadin jäsen kiersi kysymykset ja vastaukset.

Toisen kierroksen ensimmäisen teemakysymyksen: Mihin kehitettäviin asioihin työpaikallasi ajattelet olevan apua sähköisestä työkalupakista? Vastauksista nousi vahvimmin esille ideointi, kokemusten jakaminen ja yhteistyö, toimintamallit, koulutukset ja retket. Sähköisen työkalupakin etusivulle haluttiin vastauksien perusteella eniten näkyville viikko-ohjelmat ja ryhmät, ideapankki, porinapiiri, tapahtumat, koulutukset ja kurssit sekä diagnoosit ja lääkitykset. Kysyttäessä työkalupakin käyttöoikeudesta tällä kierroksella, supistuivat vastaukset päivätoimintojen henkilöstön lisäksi vahvimmin psykiatriin sairaanhoitajiin, sosiaalityöntekijöihin, esimiehiin ja fysioterapeutteihin. Perustelut vastauksiin olivat erittäin hyvät (Liite 7.) Käytin omaa valtaani hankkeen vetäjänä ja rajoitin työkalupakin käytön näin aluksi päivätoiminnan työntekijöille ja esimiehelle. Viestinnän asiantuntijalla on myös käyttöoikeus koska hän hallitsee ja valvoo sivuston tekniikkaa ja käyttöä Oulunkaaren taholta. Käyttöoikeutta voi jatkossa laajentaa, mutta mielestäni näin aluksi oli hyvä rajata käyttö pienemmälle ryhmälle testauksena kuinka käyttö onnistuu. Jatkossa käyttöoikeutta onkin hyvä laajentaa, jotta intranetti ja sähköinen työkalupakki hyödyntäisi mahdollisimman montaa ammattiryhmää ja sitä kautta edesauttaisi tässä hankkeessa olevia kehittämistehtäviä: Kehittää palveluiden laatua, yhtenäistää Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen toimintaa ja kehittää yhteistyötä työ-

yhteisössä. Kysymyksen tarkoitus oli saada vastauksia työkalupakin jatkuvuutta ja kehittymistä varten.

Suomessa on tehty vähän intranetiä koskevaa tutkimusta. Myös intranetin käyttäjäryhmien sekä tulevien käyttäjien tarkastelu tutkimuskirjallisuudessa on vähäistä. Intranetin suunnitteluun ja käyttöönottoon organisaatiossa liittyviä tutkimuksia ovat tehneet muun muassa Wachter ja Gupta (1997), Bhattacharjee (1998), Damsgaard ja Scheepers (1999), Bansler et al.(2000), Stenmark (2002) ja Pedley (2003). Tutkimukset osoittavat, että intranet voi tuoda lisäarvoa organisaation tiedon jakeluun, tiedon säilytykseen ja hallintaan sekä yleisesti organisaation viestinnän ja yhtenäisyyden kehittämiseen. Tutkimuksissa on yleensä keskitytty positiivisiin vaikutuksiin. Intranetin negatiiviseksi ominaisuudeksi on havaittu esimerkiksi voimakas muutosvastarinta (Bhattacharjee 1998).

Analysoituani ja tiivistettyäni toisen kierroksen aineiston, katsoimme Oulunkaaren kuntayhtymän viestinnän asiantuntijan kanssa sähköisen työkalupakin rakennetta ja sitä, mitä käytännössä Oulunkaaren intranettiin on mahdollista laittaa. Tein omat päätökseni työkalupakin sisällöstä aineiston määrien perusteella. Ensimmäinen versio sähköisestä työkalupakista on nyt sijoitettu intranettiin, mutta täällä hetkellä käyttöoikeudet ovat vielä vain minulla ja viestinnän asiantuntijalla. Tämä siksi, että materiaalin lisääminen tapahtuisi oikeaan paikkaan. Kun käyttö aktivoituu, niin minä ja Oulunkaaren viestinnän asiantuntija pidämme työyhteisölle infotilaisuuden Utajärvellä jossa opastamme kaikkia työyhteisömme jäseniä käyttämään intranettiä laajemmin. Tämän jälkeen jokainen työntekijä saa valtuudet lisätä materiaalia itse sähköiseen työkalupakkiin. Sähköisen työkalupakin sisältö Oulunkaaren kuntayhtymän intranetissä on tällä hetkellä seuraavanlainen:

- Diagnoosit ja lääkitys
- Galleria
- Ideapankki: Arjen askareet, kirjallisuus, käden taidot, liikkuminen, musiikki ja reseptit
- Linkit
- Tavoitteet
- Toimintatavat ja työmenetelmät

- Viikko- ohjelmat ja ryhmät
- Vuosikello

Runsaimmin materiaali elokuuhun 2013 mennessä on tullut ideapankkiin ja viikko-ohjelmat ja ryhmät linkkien alle.

4.3 Ensimmäinen asiakaskysely

Jotta kansalaislähtöisyys toteutuu työssäni vahvemmin, tein mielenterveyskuntoutuji- en päivätoiminnan asiakkaille avoimen kyselyn (liite 3) johon he saivat tuoda anonyymisti esille omia mielipiteitään oman kuntansa päivätoiminnasta - ruusut, risut ja kehitettävää -periaatteella. Suullisen luvan kyselyihin sain seudullisen mielenterveys- työn palveluesimieheltä. Kyselyn tavoitteena kehittämishankkeessani oli saada tietoa asiakkaiden näkökannoista päivätoimintojen palveluista ja verrata niitä kesäkuussa 2013 tekemääni kyselyyn. Kesäkuun kyselyn tarkoituksena on tuoda perspektiiviä siihen, millaiset mielipiteet asiakkailla on ollut ennen sähköisen työkalupakin käyttöön ottoa, sekä sen jälkeen. Onko palveluiden laatu muuttunut?

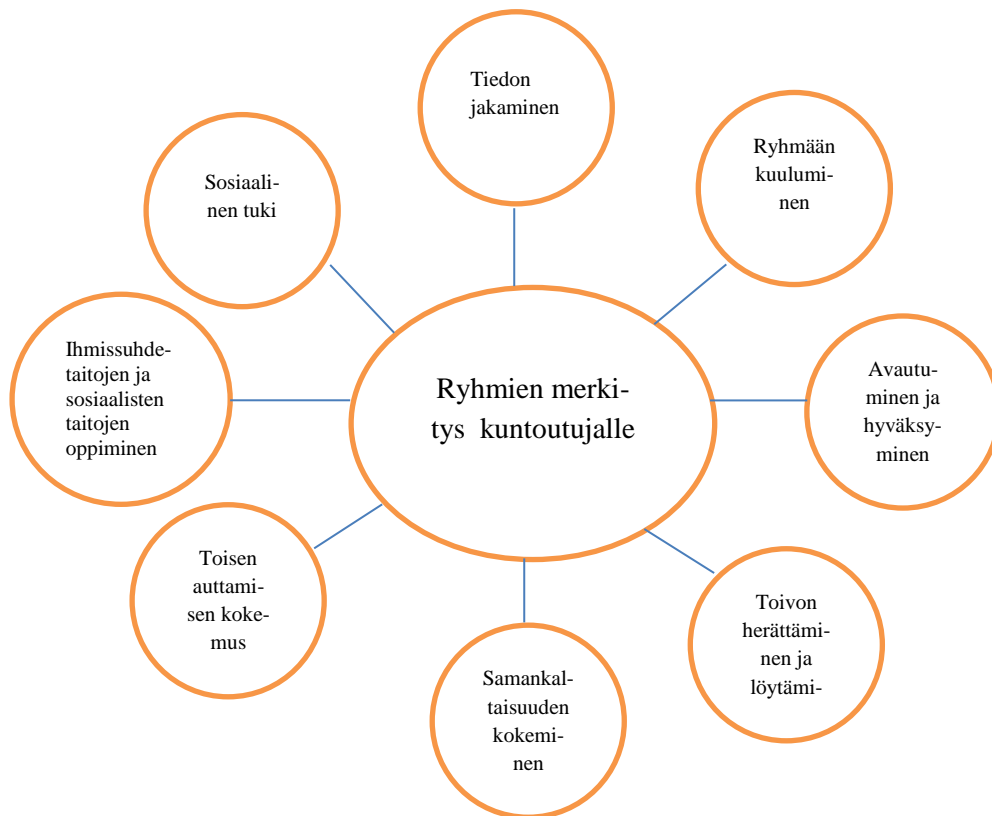
Halusin valita asiakkaille avoimen kyselyn, koska se antaa mahdollisuuden vastata omin sanoin, eikä kysymykset johdattele mihinkään suuntaan. Avoimen kyselyn etu onkin siinä ettei se anna valmiita vastausmalleja, vaan sillä saadaan esille vastaajalle keskeisimmät ja tärkeimmät asiat kyseisestä aiheesta (Hirsjärvi ym. 2000, 188.)

Kyselyn lähetin Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveyskuntoutuji- en päivätoimin- nan työntekijälle sähköpostin liitteenä, josta joka päivätoimintaan pystyi sen tulosta- maan. Saatetekstissä oli ohjeet kyselyn jakoon ja sen jako aikaan. Kyselyssä oli kolme kysymystä ja vastausaika oli viisi päivää. Yksi kysely/asiakas. Jokaisessa päivätoi- minnassa oli vastuhenkilö jakamassa ja keräämässä kyselyt sekä huolehti niiden ano- nyymiydestä. Kyselyt lähetettiin minulle Iin päivätoimintaan suljetussa kirjekuoressa (Liite 7).

Taulukko 6. Ensimmäiseen kyselyyn osallistuneiden lukumäärät verraten kokonaisasiakas määriin kunnittain.

Kunta	Kyselyyn vastanneet
Ii	16
Pudasjärvi	20
Utajärvi	10
Simo	-
Vaala	10

Asiakaskyselyyn vastanneita oli yhteensä 56. Päivätoimintojen asiakasmäärä vuodelta 2012 Oulunkaaren koko alueella oli 218. Otanta oli mielestäni runsas ottaen huomioon että tilastoissa näkyvät myös asiakkaat jotka ovat käyneet vuoden aikana vaikka vain yhden kerran. Asiakkaiden toiveet kehitettävistä asioista päivätoiminnassa olivat pääasiassa tekemisen määrään ja laatuun viittaavaa, työntekijöiden määrää pidettiin vähäisenä ja kuljetusta pidettiin isona ongelmana. Positiivisia asioita nousi paljon esille, muun muassa toiset ihmiset ja vertaistuen merkitys koettiin isona osana päivätoimintaa. Päivätoimintaa ajateltiin elämän laadun nostattajana useista tekijöistä johtuen. Elämännhallinnallisten taitojen harjaantuminen päivätoiminnassa ja yhteiset retket ajateltiin myös positiivisena ja tärkeänä asiana. Tekemisen laatu ja määrä nousi esille myös kysyttäessä negatiivisia asioita päivätoiminnassa. Sosiaalisissa suhteissa nähtiin negatiivisuutta ja henkilökunnan tiuha vaihtuvuus koettiin hankalana. Kaikissa vastauksissa pääluokaksi muodostui palveluiden laatu. Ryhmät ja yhdessä tekeminen nousi useassa vastauksessa esille. Seuraavassa kuviossa ryhmätoiminnan merkityksestä mielenterveyskuntoutujalle. Ryhmätoiminta pitää sisällään monta mielenterveyskuntoutujalle merkittäviä kuntoutusta edistäviä tekijöitä (Kuvio 7.)

Kuvio 7. Ryhmien merkitys mielenterveyskuntoutujalle.

Lähde: Mukailtu Vilen, Leppämäki & Ekström 2005, 202- 204.

Ryhmissä kuntoutujat voivat jakaa iloa ja tuntea kuuluvansa johonkin tiettyyn yhteisöön. Jokainen ryhmän jäsen tuo ryhmään oman asiantuntijuutensa. Usein mielenterveyskuntoutujan omat luonnolliset suhteet eivät luo kokemusta voimaantumisesta, joten erityisesti kuntoutujalle on tärkeää tulla kuulluksi ja jakaa kokemuksiaan (Vilen ym. 2005, 202- 203.)

Tämän tutkimuksen tulokset mielenterveyskuntoutujien mielipiteisiin päivätoiminnan toiminnasta ovat samankaltaisia kuin Viivi Laxin tekemän opinnäytetyön tutkimuksen tulokset. Hän on tutkinut päivätoiminnan merkitystä mielenterveyskuntoutujalle, sekä kuntoutujan mielipiteitä kehitettävistä asioista päivätoiminnassa. Laxin tutkimuksessa kävi ilmi että kuntoutujat piti tärkeänä että oli paikka mihin tulla, vertaistuen merkitys koettiin suurena sekä yhteishenki ja osallisuus. Kehitettävistä asi-

oista hänen tutkimuksessaan oli poikkeavuutta tämän tutkimuksen tuloksiin. Laxin tulokset osoittivat että kuntoutujat kaipasivat henkilökohtaisempaa ohjausta ja huomiota sekä pienempiä keskusteluryhmiä (Lax, V. 2006.) Tiina Niemelä on myös tutkinut päivätoiminnan merkitystä mielenterveyskuntoutujalle, sekä kehittämistä vaativista asioista. Hänen tutkimuksena tulokset olivat myös samankaltaisia kuin tämän työn tulokset. Niemelän tuloksista merkityksellisimmiksi asioiksi kuntoutujille nousivat: Sosiaaliset kontaktit, ryhmät ja mielekäs tekeminen. Aktiviteetteja toivottiin enemmän (Niemelä, T. 2013.)

4.4 Sähköinen kysely työyhteisölle työkalupakin vaikutuksista

Tutkiessani sähköisen työkalupakin vaikutuksia, käytin webropol- kyselytekniikkaa. Kyselyistä toivoin saavani aineistoa työilmapiiriin, työn laatuun ja yhteistoimintaan liittyen sekä siihen, onko työkalupakille käyttöä ja mitä mieltä henkilöstö on siitä, onko työkalupakille tarvetta tulevaisuudessa. Kyselyn tulokset tyypittelin kehittämistävieni mukaisesti. Kyselyn toteutin työkalupakin oltua neljä kuukautta käytössä.

Webropolia hyödyntää noin 40.000 käyttäjää yli 2500 eri organisaatiossa maailmanlaajuisesti tilanteissa kuten, kyselyiden- ja tutkimuksien luonti, ilmoittautumisten kerääminen, palautteiden kerääminen, raportointi. tekstianalyysit, kvantitatiiviset analyysit, simulointi ja ennustaminen, integraatiot, yhdistä CRM -Webropol-ERP, 360° – arvioinnit, CAF – itsearviointit. Sovelluksen lähes rajaton käyttö, niin käyttäjämäärissä kuin kyselyjen-, monipuolisten raporttien- ja analyysien määrissä (Webropol internetsivut 2013.)

Lähetin kyselyn hankkeeseen osallistuneille työntekijöille sähköisesti johon jokainen sai vastata anonymisti (liite 11). Vastaukset siirtyivät sähköistä kautta automaattisesti webropol- ohjelmaan. Ohjelma antoi valmiin yhteenvedon tuloksista, joita pystyin lähteä analysoimaan. Kyselyyn vastasi yhdeksän työntekijää. Seuraavassa taulukossa yhteenveto webropol- kyselyn väitteistä, vastaajien määrästä ja arvoitusten keskiarvosta.

Taulukko 7. Webropol- kyselyn yhteenveto

Väite	Vastaajien määrä	Vastausten keskiarvo
Sähköinen työkalupakki on kehittänyt yhteistyötä työyhteisössäni	9	2,78
Sähköinen työkalupakki on kehittänyt päivätoimintojen palveluiden laatua.	9	3
Sähköinen työkalupakki on yhtenäistänyt päivätoimintojen toimintaa.	9	3
Sähköisellä työkalupakilla on vaikutusta edellä oleviin asioihin tulevaisuudessa.	9	3,44
Työyhteisö sai vaikuttaa riittävästi sähköisen työkalupakin sisältöön.	9	3,67
Hanke oli hyödyllinen työyhteisön kannalta.	9	3,44
Hanke oli hyödyllinen asiakkaiden kannalta.	9	3,56

Kymmenestä työntekijästä yhdeksän vastasi sähköiseen kyselyyn, joten otanta oli hyvä. Vastauksien perusteella hanke on saavuttanut kehittämistehtävien tavoitteita mukavasti. Kysyttäessä sähköisen työkalupakin vaikutuksesta työyhteisön yhteistyön kehittämiseen, keskiarvo oli 2,78 arvoasteikolla 1-4. Tästä voi tulkita että työkalupakilla ei tähän mennessä ole ollut kovinkaan suurta merkitystä työyhteisön yhteistyön kehittämiseen, mutta yhdeksästä vastaajasta seitsemän on kuitenkin kokenut arvoasteikon kolmosen verran työyhteisön kehittyneen työkalupakin käyttöön oton jälkeen. Ottaen huomioon lyhyen ajan jonka työkalupakki on ollut käytössä, keskiarvo on mielestäni hyvä. Sähköisen työkalupakin merkitystä palveluiden laatuun koettiin keskiarvolla 3. Tämä on mielestäni todella hyvä keskiarvo. Kaksi kyselyyn vastannutta on ollut jopa 4 pisteen arvoisesti sitä mieltä että sähköinen työkalupakki on kehittänyt päivätoimintojen palveluiden laatua. Myös väittämä ”Sähköinen työkalupakki on yhtenäistänyt päivätoimintojen toimintaa” sai keskiarvokseen kolme, joten saan olla todella tyytyväinen tuotteen vaikutuksiin. Henkilöstö koki vahvasti että sähköisellä työkalupakilla

on vaikutusta tulevaisuudessa edellä oleviin asioihin keskiarvolla 3,44. Uskon, että intranetin käyttö aktivoituu ja sitä kautta myös sähköisen työkalupakin käyttö säännöllistyy.

Intranetin potentiaali piilee sen kyvyssä auttaa johtoa ja työntekijöitä näkemään selkeämmin kokonaiskuva siitä, mitä oikeasti on tapahtumassa työryhmissä, osastoilla ja koko organisaatiossa. Intranet voi lisätä ryhmien yhteistyötä, keskittää huomiota olennaisiin asioihin ja jopa onnistua vähentämään tietotulvaa. Intranetin on myös katsottu voivan toimia ensimmäisenä teknologiana, joka kannustaa organisaation oppimiseen (Denton 2006.) Suomessa on yhä paljon työyhteisöjä joissa intranettia ei juurikaan käytetä sen käyttöönotosta huolimatta. Intranet on monipuolinen tiedonjakelun kanava ja tästä johtuukin ehkä, ettei sitä ole otettu yhtä nopeasti käyttöön kuin esimerkiksi sähköpostia (Puro 2004, 89.)

Kesäkuun 2013 Oulunkaaren henkilöstölehti Kaarisiltaan kirjoittamani artikkeli kehittämishankkeestani ”mainosti” myös tietoisesti Oulunkaaren tietokanta- intranettia. Sen käyttöä ryhdytään jalkauttamaan koko Oulunkaaren henkilöstölle yhteistyön ja palveluiden laadun edistämiseksi. Tätä kehittämishanketta voi mielestäni kutsua intranetin hyötyjen tiedotteena. Sähköisessä kyselyssä tiedustelin sitä oliko päivätoiminnan henkilökunnan mielestä hanke hyödyllinen niin työntekijöiden kuin asiakkaiden kannalta. Työyhteisön kannalta vastausten keskiarvoksi tuli 3,44 ja asiakkaiden kannalta 3,56. Voin todeta että hanke on onnistunut ja siitä on ollut hyötyä monelle taholle. Kansalais- ja aluelähtöisyys on toteutunut vahvasti ja hanke on tuonut uuden työkalun henkilöstön käyttöön.

4.5 Toinen asiakaskysely

Asiakkaiden aineistonkeruun toteutin avoimena kyselynä niin kuin ensimmäisenkin asiakaskyselyn (Liite 9). Toisen ja viimeisen asiakaskyselyn otanta oli niin pieni verrattuna ensimmäiseen asiakaskyselyyn, etten tehnyt taulukkoa vastauksien lukumääristä kunnittain. Vastauksia tuli yhteensä 22. Taulukoinnin jätän pois turvatakseni asiakkaiden anonymisyyden. Kyselyssä hain vastauksia päivätoiminnan toiminnasta

sähköisen työkalupakin käyttöönoton jälkeen. Onko toiminnassa tapahtunut muutosta ja löytyykö toiveita päivätoiminnan toimintaan liittyen.

Vastauksien perusteella voin todeta että merkittäviä muutoksia vuoden 2013 aikana ei päivätoiminnassa asiakkaiden kokemusten perusteella ole tapahtunut. Useammassa vastauksessa mainittiin että tekemistä on tullut enemmän ja fyysiset tilat on muuttunut miellyttävämmäksi. Toiveissa oli paljon samoja asioita kuin ensimmäisessäkin kyselyssä. Vahvimmin nousi esille työntekijöiden ja toiminnan vähyys. Nämä tekijät kulkevat käsikädessä. Jos ei ole riittävästi työntekijöitä, ei toimintaakaan voi voida järjestää enempää kuin resurssit antavat myöten. Kysyttäessä toiveita päivätoiminnan suhteen, esille nousi voimakkaasti jälleen retket. Niitä toivottiin enemmän. Vastauksista löytyi vastakkain asettelua. Osa asiakkaista koki tekemistä olevan jopa liikaa kun taas osa koki että aktiviteetteja saisi olla enemmän. Joku koki että nykyinen toiminta on hyvää ja riittävää.

Asiakastyössä toimiminen vaatii luovuutta, toiminta vapautta ja jatkuvaa halukkuutta kohentaa ammattitaitoa. Ammatillinen kehitys on yhteydessä asiakaslähtöisen työtavan omaksumiseen. Asiakaslähtöinen työtapa edellyttää työntekijältä aitoutta, avoimuutta, rohkeutta, tulevaan suuntautuneisuutta, yhdenvertaisuutta, aktiivisuutta ja ammattitaitoa. Kehittymällä ihmisenä ja toimimalla aitona omana persoonana työssään työntekijä tukee asiakasta itsenäisyyteen ja riippumattomuuteen. (Immonen ym. 2002, 25).

Tässä hankkeessa asiakkaan ääntä on kuunneltu ja jokaisen vastaajan lauseet on kirjoitettu liitteenä taulukoihin. Näin toimintani on mielestäni ollut tasapuolista ja asiakaslähtöistä. Jokaiseen vastaajaan ja vastaukseen täytyy paneutua. Päivätoimintojen henkilökunta pyrkii toimimaan asiakaslähtöisesti. Toivon että tämän hankkeen tulokset tuovat esille asioita joihin pystymme työntekijöinä vaikuttamaan ja edistämään päivätoimintojen laatua ja toimintaa.

5. POHDINTA JA ARVIOINTI

Kehittämishankeprosessi on ollut monien tunteiden sävyttämä matka. Haasteita on riittänyt, mutta myös onnistumisen tunteita olen saanut kokea. Prosessin aikana on täytynyt opetella sietämään keskeneräisyyttä ja stressiä. ”Nuku yön yli, ja katso asiaa sitten uudelleen”, on ollut minun mottoni viimeisen puolen vuoden aikana. Hanketta olen työstänyt vuoden 2011 syksystä lähtien, mutta intensiivisemmin vuoden 2013 maaliskuusta tähän elokuun päivään.

Kehittämishankkeessa kansalaislähtöisyys on yksi perusajatus, jonka ympärille hanke muotoutui. Kansalais- eli mikrotaso oli kehittämishankkeessa tapahtuvaa toimintaa, jossa korostui dialoginen suhde kansalaisiin. Kansalaisten ääntä kuunneltiin. Kansalaiset otettiin mukaan kehittämiseen ja heille annettiin mahdollisuus vaikuttaa. Tämä johtaa usein siihen, että kehittämisessä alkuperäisiä suunnitelmia joudutaan usein muuttamaan ja hanke niin sanotusti ”elää” matkan varrella. Kansalaislähtöinen kehittäminen ei noudata selkeää etenemislogiikkaa (Rantanen & Toikko 2006).

Tässä kehittämishankkeessani kansalaisia olivat Oulunkaaren kuntayhtymän päivätoiminnan työntekijät ja kuntoutujat. Työyhteisön ja kuntoutujien (asiakkaiden) osallistumien kehittämistyöhön korostaa asiakkaiden valtaistumista suhteessa palveluorganisaatioihin. Asiakkaiden aktivointi ei tarkoita heidän aktivoimistaan vain oman elämänsä ja elinpiirinsä hallintaan, vaan osallistumista myös sosiaalihuollon organisaation toimintaan (Rantanen ym. 2006).

Hankkeessani käytin delfi- tekniikkaa soveltaen. Delfin avulla mikrotaso työssäni onnistui mielestäni loistavasti työyhteisössä. Asiakkailta käytin avointa kyselylomaketta jonka teetin kaksi kertaa. Hankkeen tuote, eli sähköinen työkalupakki on suunniteltu ja toteutettu yhdessä työntekijöiden kanssa ja jokainen on saanut äänensä kuuluviin ja saanut vaikuttaa lopputulokseen. Asiakkaat ovat johdattaneet meitä työntekijöitä kyselyiden avulla kehitettäviin asioihin, joita käytimme apuna työkalupakin suunnittelussa. Delfi- tekniikka mahdollisti ihmisten konkreettiseen näkemiseen ja ”normaaliin” sosiaaliseen vuorovaikutukseen, minkä vuoksi tuotteesta tuli

hyvä ja se jää elämään ja kehittymään vaikka minä en sitä aina olisi eteenpäin viemässäkään.

Laadullisessa vaikuttavuudessa tulee luottaa siihen mitä koetaan ja tunnetaan. Laadullista vaikuttavuutta on esimerkiksi se kun suurin osa asiakkaista on kokenut että jokin sosiaalialan toimintatapa on vaikuttanut myönteisesti heidän elämäntilanteisiinsa.

Organisaatio, eli struktuuri on yleisesti systeemin rakenne. Kehittämishankkeessani organisaatio muodostui Oulunkaaren kuntayhtymän organisaatiosta. Työelämälähtöisen kehittämishankkeen vaikuttavuus kohdistui organisaatiotasolla tehokkaimmin terveystalouden mielenterveyspalveluihin. Sähköinen työkalupakki antaa työntekijöille mahdollisuuden yhteistyöhön Oulunkaaren kuntien päivätoimintojen kesken, mikä taas edistää tasalaatuisia ja hyvää palvelua. Laajempaa vaikuttavuutta organisaatiotasolla kehittämishanke luo Oulunkaarelle juuri laadukkaiden palveluiden kautta. Mielenterveyskuntoutujien päivätoiminta on ennaltaehkäisevää työtä, joten uskon, että yhtenäisillä ja laadukkailla palveluilla vaikutetaan tuloksiin, niin ihmisten hyvinvoinnin kautta kuin taloudelliseen hyötyynkin. Mitä vähemmän kuntoutujat tarvitsevat psykiatrista laitoshoidoa, sitä enemmän Oulunkaari säästää rahaa, esimerkiksi avohoidon puolelle. Tämä taas auttaa ”pitämään” ihmiset kiinni elämän syrjässä ja edistää kuntoutumista opiskelu-/työelämään.

Tutkiva ja kehittävä työote on nähty sosiaalityön keskeisenä ytimenä ja että sosiaalityöntekijät ovat parhaita oman työnsä tutkijoita. Tutkimusta on pidetty keskeisenä sosiaalityön osana eikä siitä erillisenä seikkana (esim. Rajavaara 1986). Erin Arnkilin väitöskirjatutkimuksessa on pyritty rakentamaan työvälineitä sosiaalityön jäsentämiseen kehittävän työntutkimuksen pohjalta. Sosiaalialan kehittämissuunnitelmien yhteydessä on korostettu myös toimintatutkimuksellisen lähestymistavan merkitystä (esim. Kaasalainen 1994). Eriytynyt huomio on kohdistettu sellaisten systemaattisten työmenetelmien kehittämiseen, joissa tutkijan ja käytännön toimijan välinen kumppanuus on mahdollista (Karvinen 1999).

Hyvinvointipalvelujärjestelmän muutosten myötä sosiaalipalveluiden laatu ja vaikuttavuus ovat korostuneet. Tämä on nostanut esiin tarpeen arvioida sosiaalipalveluja.

Sosiaalityö on käytännön toimintaa mutta pelkkä käytäntö ei riitä tuottamaan sosiaalityön ydintä (vrt. Kuusisto- Niemi & Kääriäinen 2005). On alettu puhua käytäntötutkimuksesta. Käytäntötutkimuksella on tarkoitettu tutkijan ja ammattilaisten välisen yhteyden tiivistämistä, myös asiakasnäkökulman korostamista. Asiakkaat osallistavat sosiaalityöntekijöitä omaan tietoonsa, ja sosiaalityöntekijät puolestaan pyrkivät tukemaan asiakkaiden kansalaisuuden toteutumista (Rantanen & Toikko, 2006, 403).

Tutkiva ja kehittävä työote toteutui läheisesti kehittämishankkeessani koska tutkija, eli minä ja käytännön toimijat, eli työntekijät toimivat kumppanuudessa ja kehittivät ja toteuttivat yhdessä. Sähköinen työkalupakki on tuote joka on tehty yhdessä! Työkalupakin tarkoituksena on olla mahdollistaja palveluiden kehittämiseen ja palveluiden laadukkuuteen. Työkalupakin suunnitteluun ja toteutukseen sekä vaikuttavuuden arviointiin osallistuivat niin työntekijät kuin asiakkaatkin, joten kehittämishankkeessani toteutui käytäntötutkimuksellisuus vahvana. Yhteiskuntatasolla tämä tukee hyvinvointipalveluiden järjestämistä sekä kansalais- ja aluelähtöisyyttä.

Kunnat ovat vahvoja yhteiskunnallisia vaikuttajia ja niiden tehtäväkenttä on eurooppalaisittain laaja. Kunnat vastaavat noin 2/3 osasta julkisista palveluista ja valtio 1/3 osasta. Palvelussuhteessa kuntiin ja kuntayhtymiin on noin 430 000 henkilöä ja lisäksi niiden hallitsemissa yhtiöissä ja muissa yhteisöissä on n. 20 000 henkilöä. Kunnat järjestävät kansalaisten peruspalvelut, joista tärkeimmät liittyvät sosiaali- ja terveydenhuoltoon, opetus- ja sivistystoimeen sekä ympäristöön ja tekniseen infrastruktuuriin. Kuntien menestystekijöitä ovat hyvin hoidettu seudullinen yhteistyö ja menestyksekkäs elinkeinopolitiikka (Kunnat- internetsivut).

Kuntayhtymiä ja kuntaliitoksia syntyy koko ajan enemmän. Välimatkat kuntien välillä ovat pitkiä, mutta tiimityöskentelyn täytyisi kuitenkin toteutua. Mielestäni sosiaalinen kanssakäyminen on vaikuttavinta silloin kun ihmiset näkevät toisensa ”liveinä” eikä pelkästään virtuaalisesti tai kuulla puhelimen välityksellä. Ihmisten ilmeet ja eleet kertovat paljon, ja keskustelu on hedelmällisempää ja mielestäni ihmiset ovat enemmän läsnä tilanteessa kun ollaan kasvokkain. Tämä ei kuitenkaan nykyään ole kovinkaan usein mahdollista, esimerkiksi juuri kuntayhtymissä. Aikataulut ovat kiireisiä ja välimatkat pitkiä. Sähköinen työkalupakki mahdollistaa joustavaan ja no-

peaan yhteistyöhön, ja toivon että työkalupakin käyttö aktivoituu enemmän Oulunkaaren kuntayhtymässä, jonka jälkeen kyseinen tuote voi saada laajempaa mielenkiintoa, jopa yhteiskuntatasolla.

Tässäkin kehittämishankkeessa vaikuttavuuden kokeminen on yksilöllistä. Jotkut kokevat työkalupakin erittäin hyödyllisenä ja osallisuuden vahvistamana, toiset taas kokevat esimerkiksi käytön hankalana. Ajattelenkin niin, että työkalupakki antaa mahdollisuuden osallisuuteen oman työnsä kehittämisessä ja palveluiden laadun parantamisessa. Samalla tietenkin toivon, että kaikki saisivat vaikuttavuuden kokemuksia.

Vaikuttavuuden arviointi tulee hankkeessani esille tuotteen, eli sähköisen työkalupakin käyttöön oton jälkeen tehdystä kyselystä. Vaikutuksia ei mielestäni muutaman kuukauden käytön jälkeen vielä voi ilmetä, mutta vaikutteita on jo saatu.

Kaikki kehittäminen kannattaa ja kaikella voi vaikuttaa jossain määrin. Tulokset eivät aina välttämättä ole esimerkiksi palveluiden eteenpäin viemistä, mutta kokeilujen jälkeen tiedetään mikä kannattaa ja mikä ei. Tämä on mielestäni myös kehittämistä.

Kehittämishankkeeni tavoitteena oli luoda yhteinen työkalu Oulunkaaren kuntayhtymän päivätoiminnan työyhteisölle yhdessä henkilöstön ja kuntoutujien kanssa. Työkalupakin tarkoituksena oli kehittää yhteistyötä työyhteisössä, kehittää päivätoimintojen palveluiden laatua ja yhtenäistää päivätoimintojen toimintaa. Kyseiset asiat toimivat myös hankkeeni kehittämistehtävinä. Hankkeen toisena tavoitteena oli tutkia työkalupakin vaikutteita niin työyhteisön kuin asiakkaidenkin näkökulmasta. Tavoitteena oli myös saada kuntoutujilta rehellistä palautetta päivätoimintojen toiminnosta käyttäen aineistoa hyödyksi työkalupakin sisällön suunnittelussa sekä mahdollisina tulevaisuuden kehittämisalueina.

Työkalupakin suunnittelussa ja toteutuksessa onnistuttiin mielestäni hyvin. Työyhteisö innostui ja motivoitui hankkeeseen heti ensimmäisestä informaatiosta lähtien. Työyhteisötapaamiset olivat tuottoisia niin aineiston runsauden kannalta kuin keskusteluista joita työntekijät saivat teemahaastattelujen lomassa käydä. Tunnelmasta pystyi päättelemään että kaikista oli mukava tavata työkaverinsa kasvokkain. Ai-

neistosta saatujen arvokkaiden mielipiteiden pohjalta muodostui sähköisen työkalupakin runko. Työkalupakki sijoitettiin Oulunkaaren kuntayhtymän tietokantaan, intranettiin. Runsaasta aineistosta, minkä kaikki yksittäiset lauseet olen kirjoittanut raporttiin näkyville, nousi paljon niin hyvää kuin huonoa, sekä kehitettäviä asioita. Kehitettävät ja huonot asiat kulkevat aikalailla yhdessä. Aineistosta nousseita kehittämissuhteita ovat esimerkiksi seuraavat:

- Henkilökunnan koulutus
- Työnkuvan tarkennus
- Kuljetus (asiakkaiden viriketoiminnan mahdollistaja ulospäin)
- Kuulluksi tuleminen
- Esimiehen tuki
- Vertaistuki

Aikaisempia tutkimuksia sähköisen työkalupakin vaikutteista en löytänyt, mutta intranetin käytöstä löytyi muutamia. Esimerkiksi Hanna P. Korhonen on tehnyt pro gradu tutkielman Jyväskylän yliopistossa intranetin rooleista, tehtävistä ja sisällöistä sekä henkilöstön sitoutumisesta intranetin käyttöön. Hänen tuloksissaan intranet koettiin työnteon ja viestinnän välineeksi. Hänen tutkimuksessaan intranetin käyttöön liittyi muutosvastarintaa, koska työyhteisö ei ollut saanut olla mukana suunnittelemassa intranettia, vaan kymmenen ihmistä oli toteuttanut intranetin rakenteen isolle ihmismäärälle. Tutkimuksen tuloksissa painotetaan että intranet tulisi rakentaa käyttäjien tarpeista. Käytön edistämiseen kaivattiin nopeutta ja vaivattomuutta (Korhonen, H. Pro gradu- tutkielma 2007, 151- 152). Tässä hankkeessa työyhteisö sai olla mukana toteuttamassa työkalupakkia intranettiin, joten rakenne tuli käyttäjien tarpeista. Webropol- kyselyssä kyselyyn vastanneet työntekijät olivat lähes kaikki sitä mieltä että arvoasteikolla 1-5, työntekijät olivat saaneet olla nelosen verran mukana pakin suunnittelussa. Hankkeessa ei tutkittu käyttökokemuksia vaan käytön vaikutteita. Työyhteisö koki sähköisellä työkalupakilla olevan merkitystä tutkimustehtävien mukaisiin asioihin. Koettiin että työkalupakilla on jonkin verran ollut vaikutusta työyhteisön yhteistyön kehittymiseen. Palveluiden laadun kehittymiseen koettiin enemmän olleen vaikutusta, kuten myös koettiin että pakilla on ollut vaikutusta Ou-

lunkaaren päivätoimintojen yhtenäistymiseen. Työntekijät kokivat voimakkaasti kyselyn perusteella, että sähköisellä työkalupakilla on ollut positiivista vaikutusta niin työntekijöihin kuin asiakkaisiin.

Työkalupakin käyttö ei ole saavuttanut sellaista aktiivisuutta jota toivoin. Olen säännöllisin väliajoin muistuttanut työntekijöitä sähköpostilla pakin olemassa olosta, mutta prosessi etenee hitaasti. Luulen että kun kaikki työntekijät saavat käyttöoikeuden materiaalin lisäämiseen intranettiin, käyttö voisi aktivoitua. Hypoteesina voin todeta, että ihmiset kokevat hankalana lähettää ensin minulle liitetiedostona materiaalia, jonka minä sitten liitän intranetin sähköiseen työkalupakkiin.

Asiakkaiden aineistonkeruun toteutin avoimena kyselynä. Aineisto toimi pääasiana sähköisen työkalupakin sisällöllisen suunnittelun pohjana, mutta aineistosta sai paljon arvokkaita mielipiteitä päivätoimintojen toiminnoista.

Kehitettäviä asioita:

- Enemmän toimintaa ja tekemistä
- Enemmän työntekijöitä
- Kuljetus

Positiivisia asioita:

- Sisältöä päiviin
- Elämänhallinnallisten taitojen edistäminen
- Saa sosiaalisia suhteita
- Mukava ja ammattitaitoinen henkilökunta
- Vertaistuki
- Viihtyisät tilat ja ympäristö

Negatiivisia asioita:

- Uskonto
- Vähäinen tekeminen

- Käyttäytyminen
- Henkilökunnan vaihtuvuus

Johtopäätöksenä tuloksista tulkitseen, että päivätoiminta on erittäin merkityksellistä toimintaa mielenterveyskuntoutujille. Kuuluminen yhteisöön, sosiaaliset suhteet, vertaistuki ja aktiviteetti luovat turvaa ja edesauttavat kuntoutujaa elämähallinnallisissa asioissa. Ryhmiä ja tekemistä kaivattiin lisää sekä henkilöstöresursseja ja asiakkaiden kuljetus mahdollisuutta peräänkuulutettiin voimakkaasti.

Näitä tuloksia voi hyödyntää jatkossa päivätoimintojen kehittämisessä sekä sisällöllisissä muuttujissa. Jatkossa asiakaskyselyt säännöllisin väliajoin olisi hyvä laadunmittari sekä kyselyt henkilöstölle tässä hankkeessa esille nousseista asioista. Onko niihin tullut muutoksia tämän hankkeen ja raportin jälkeen. Toivon että hankkeeni toimisi ”pilottina” ja ”huutoäänenä” mielenterveystyön päivätoimintojen työn tärkeydestä sekä asiakkaiden toiveista.

Etsiessäni aikaisempia tutkimuksia ja hankkeita tähän hankkeeseen liittyen löysin OIVA- osallisuuden vuorovaikutusaloitteilla- hankkeen. Hankkeessa tuotettiin ideapankki internetin Papunet- sivustolle. Internetistä löytyi myös vapaaehtoistoiminnan työkalupakki, mikä sisälsi kehitysvammaliiton ideapankin. Näissä oli idea ja runko hyvin lähellä Oulunkaaren mielenterveystyön päivätoimintojen sähköistä työkalupakkia. Erilaisia sähköisiä ideapankkeja ja pakkeja löytyi internetistä useampia.

Tämän tutkimuksen luotettavuus tulee esille siinä, että aineisto on kirjoitettu sanatarkasti auki pelkistettyinä ilmauksina. En ole niitä muuttanut, enkä ole jättänyt kenenkään hankkeeseen osallistuneen mielipidettä ilmaisematta. Sähköisen työkalupakin vaikutteista tekemäni kysely on luotettava, koska vastaajia ovat työkalupakin käyttäjät. He ovat vastanneet niin kuin heistä kysyty asia on tuntunut ja heitä suojaa anonyymisyys. Luulen että tuotteen vaikuttavuuden luotettavuus olisi suurempi, jos kysely olisi tehty kun työkalupakki olisi ollut käytössä kauemmin.

Käytännön työntekijät ovat olennainen osa kehittämistyön ilmiötä: he realisoivat ja rakentavat sitä. Mikä on työn ja työyhteisöjen kehittämistyössä kaikkein vaikeinta?

Onko se kehittämisinnostuksen herättäminen, uusien kehittämisenäkemyksien opiskelu vai kehittämistyön käynnistäminen? Sarala & Sarala (1996) näkevät, että ongelmallisinta on kehittämisen ideaalimallin muuttaminen toiminnan jatkuvaksi parantamiseksi. Koen tämän saman asian tässä kehittämishankkeessa. Aluksi työyhteisö oli innostunut ja sitoutunut. Tässä vaiheessa kun tuote on kaikkien käytettävissä, sitä ei käytetä aktiivisesti. Työyhteisön motivointi on haastavaa ja motivoinnin keinoja on vähän. Kaikella uudella on aina ”käynnistymisvaikeuksia” ja vie aikansa ennen kuin ihmiset oppivat ja ryhtyvät käyttämään uusia asioita. Kuten Sarala & Sarala mainitsevat, ongelmallisinta on kehittämisen ideaalimallin muuttaminen toiminnan jatkuvaksi parantamiseksi. Omassa kehittämishankkeessanikin on kyseinen vaara olemassa.

Laajan kirjon ja kehittämissoppien vilkkaan vaihtumisen johdosta, kehittämisteollisuus jakautuu pinta- ja syvätasoon. Todellinen kehittämistyö pinnallistuu, käsitteet ja retoriikka vaihtuvat, mutta jokapäiväisen toiminnan tasolla lähes kaikki jatkuu samanlaisena. Tällä hetkellä on käynnissä runsaasti organisaatioiden ja työyhteisöjen kehittämishankkeita. Ollaanko suuren muutoksen edessä? (Keränen ym. 2001, 83.)

Työkalupakin käyttö olisi luultavasti aktiivisempaa jos kaikilla olisi siihen täydet käyttöoikeudet. Lähitulevaisuudessa pakin käyttöä kannattaa markkinoida ja järjestää yhteinen opetustilaisuus intranetin käytöstä, jotta jokainen työntekijä voi itse lisätä pakkiin materiaalia. Työkalupakkia voi kehittää monella tavalla, ja toivottavasti Oulunkaari järjestää intranettiin myös keskustelufoorumia. Tämä voisi toimia viestiboxina työntekijöiden keskuudessa. Toisessa työyhteisötapaamisessa kysyttiin, että mihin kehitettäviin asioihin työpaikallasi ajattelet olevan apua sähköisestä työkalupakista. Vastauksia tuli muun muassa seuraavanlaisia: Ideoihin, retket, koulutukset, kokemusten jakaminen ja yhteistyö. Tulevaisuudessa voisi tehdä kyselyn siitä, onko sähköisestä työkalupakista ollut hyötyä kyseisiin asioihin. Työyhteisö sai antaa mielipiteensä myös siihen kenellä heidän mielestään olisi hyvä olla käyttöoikeudet pakkiin. Vahvimmin päivätoimintojen työntekijöiden jälkeen nousi esille psykiatriset sairaanhoitajat. Jatkossa käyttöoikeutta voi laajentaa.

Hankeprosessi sujui kaiken kaikkiaan hyvin. Hanke eteni koko ajan ja varsinkin aineistonkeruu onnistui mielestäni hyvin. Aineistonkeruun olisi voinut toteuttaa toisel-

lakin tavalla, esimerkiksi käyttäen asiakkailakin delfi- tekniikkaa soveltaen. Tämä olisi vaatinut aikaa ja resursseja enemmän. Haastavuutta hankkeen raportointiin toisen moniulotteisuus. Tässä hankkeessa on käytetty montaa eri tekniikka ja aineistonkeruumenetelmää sekä luotu tuote ja myöskin tutkittu sen vaikutteita. Mielestäni näistä tuloksista ja hankkeen johdosta syntyneestä tuotteesta on hyvä jatkaa päivätoimintojen kehittämistä ja eritoten palveluiden laadun tarkastelua. Jatkokyselyt henkilöstölle ja asiakkaille ovat mielestäni erittäin tärkeitä, jotta kansalaislähtöisyys säilyisi. Sähköisen työkalupakin käyttöä voidaan taata sillä, että siihen on aina nimetty tietty vastuhenkilö joka ”vetää” sen käyttöä. Uskon että tämä hanke toi paljon hyvää työyhteisön yhteisen tavoitteen toteutumiseen, eli pysyviin ja laadukkaisiin palveluihin sekä asiakaslähtöisyyteen. Hanke toi ilmi paljon merkittävää tietoa: työntekijöiden mielipiteitä sekä asiakkaiden mielipiteitä päivätoiminnasta. Toivon että sähköinen työkalupakki jää ”elämään” ja että työntekijät ja esimiehet lukevat hankeraportin saadakseen tietoon aineistosta tullutta tietoa.

LÄHTEET

Aalto, J & Syrjälä, L 1999. Tiede, toiminta ja vaikuttaminen. Teoksessa Heikkinen, H.L.T. & Huttunen, Rauno & Moilanen, Pentti (toim). Siinä tutkija missä tekijä-toimintatutkimuksen perusteita ja näköaloja. Jyväskylä: Atena kustannus. 17- 18.

Aaltola, J & Valli, R (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin II. Jyväskylä: Gummerus.

Anttila, P. 2007. Realistinen evaluaatio ja tuloksellinen kehittämistyö. AKATIIMI Oy, Hamina.

Art of Scanning the Environment. Second edition. American Society for Information

Engeström, Y. 1998. Kehittävä työntutkimus- perusteita, tuloksia ja haasteita. Toinen painos. Hallinnon kehittämiskeskus. Painatuskeskus Oy. Helsinki.

Harjajärvi, M & Pirkola, S & Wahlbeck, K 2006. Aikuisten mielenterveyspalvelut muutoksessa. Helsinki: Stakes: Suomen kuntaliitto.

Heikkinen H.L.T. 2008. Toimintatutkimuksen lähtökohdat. Teoksessa Heikkinen H.L.T. Rovio E&Syrjälä L. (toim.) 2008. Toiminnasta tietoon. Toimintatutkimuksen menetelmät ja lähestymistavat. 3. korj. painos. Helsinki: Hansaprint Direct Oy

Heimonen, P.2007a. Päihdetyön päiväkeskustoiminta yhteiskunnassamme. Teoksessa Heimonen, P. (toim.) Päiväkeskus mahdollisuutena. Opas päihdetyön päiväkeskustoiminnan kehittämiseen. Helsinki: Sininauhaliitto. 10.

Hirsjärvi, S & Hurme, H 2000. Tutkimushaastattelu. Teemahaastattelun teoria ja käytäntö. Helsinki.

Hirsjärvi, S. 2000. Tutkimuksen reliabelius ja validius. Teoksessa Hirsjärvi, S. & Remes, P. & Sajavaara, P. Tutki ja kirjoita. 6. uudistettu painos. Helsinki. Kustannusosakeyhtiö Tammi, 213-215.

Hirsjärvi, S & Remes, P & Sajavaara P 2007. Tutki ja kirjoita. 13., osin uudistettu laitos. Helsinki: Tammi.

Immonen, T & Kiikkala, J & Kokkola, A & Sorsa, M 2002. Mitä sinä elämältäsi haluat? Asiakaslähtöinen mielenterveyttä edistävä toimintamalli. 1. painos. Helsinki. Stakes.

Isoherranen, K 2005. Moniammatillinen yhteistyö. Vantaa: WSOY.

Järvikoski, A & Härkäpää, K 2008. Kuntoutuskäsityksen muutos ja asiakkuuden muotoutuminen kirjassa: Kuntoutus, s. 51-62. Toim. P. Rissanen, T. Kallanranta, A. suikkanen, Duodecim, Helsinki.

Järvikoski, A & Härkäpää K 2005. Kuntoutuksen perusteet. WSOY, Helsinki.

- Kananoja, A & Niiranen, V & Jokiranta, H 2008. Kunnallinen sosiaalipolitiikka. Osallisuutta ja yhteistä vastuuta. Juva: Bookwell.
- Keränen, Eija & Nissinen, Pasi. & Saarnio, Tuula. Salminen, Mirva. Sosiaalialan työn uudet ulottuvuudet Vantaa. Tammi 2011.
- Kuula, A 2000. Toimintatutkimus. Kenttätöytä ja muutospyrkimyksiä. Väitöskirja, Tampereen yliopisto. Tampere: Osuuskunta vastapaino.
- Lumijärvi, I. Vaikuttavuusarviointi sosiaali- ja terveysalan palveluyksiköissä: Käsitteellisiä tarkennuksia ja sovellutusesimerkkejä. 1994. Vaasan yliopisto.
- Mannermaa, M 1999. Tulevaisuuden hallinta- skenaariot strategiatyöskentelyssä, Porvoo: WSOY.
- Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma . Mieli 2009- työryhmän ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2009.
- Mielenterveys- ja päihdesuunnitelma. Ehdotukset mielenterveys- ja päihdetyön kehittämiseksi vuoteen 2015. Väliarviointi ja toteutumisen kannalta erityisesti tehostettavat toimet. Sosiaali- ja terveysministeriö. Helsinki 2012.
- Miettinen, S 2011. Muutoksen mahdollisuus Suomen kuntoutusjärjestelmässä. Acta Universitas Tampereensis 1625, Tampere University Press, Tampere.
- Moisio, P & Karvonen, S & Simpura, J & Heikkilä, M 2008. Suomalaisten hyvinvointi.
- Nouko- Juvonen, S & Ruotsalainen, P & Kiikkala, I 2000. Hyvinvointivaltion palveluketjut. Tampere: Tammi.
- Pulkki, J 2012. Aluetason kuntoutusjärjestelmä. Rakenne, organisaatio ja toiminta palvelujen saatavuuden näkökulmasta. Väitöskirja. Tampereen Yliopistopaino, Tampere.
- Punkanen, T 2001. Mielenterveystyö ammattina. Jyväskylä: Gummerus.
- Raunio, K 2008. Olennainen sosiaalityössä. Helsinki: Gaudeamus.
- Simoila, R 1994. Terveystenhoitajan työn kehitys, ristiriidat ja työorientaatiot. Stakes tutkimuksia 48. Helsinki: Stakes
- Sosiaali- ja terveysministeriö 2007. Asumista ja kuntoutusta. Mielenterveyskuntoutujien asumispalveluja koskeva kehittämissuositus. Helsinki yliopistopaino.
- Syrjälä, L & Ahonen, S & Syrjäläinen, L & Saari, S 1994. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Kirjapaino West- point Oy, Rauma.
- Techniques and procedures for basics of qualitative research developing grounded theory, 2nd ed. Thousand Oaks: Sage publications.

Tuomi, J & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Tammi

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi. Jyväskylä: Gummerus.

Vilen, M, & Leppämäki, P & Ekström, L. Vuorovaikutuksellinen tukeminen sosiaali- ja terveysalalla. Porvoo. WSOY.

Internet- lähteet

Ajantasainen lainsäädäntö. Hakupäivä 15.10.2011.<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/1990111>.

Ajantasainen lainsäädäntö. Hakupäivä 15.10.2011.
<http://www.finlex.fi/fi/laki/ajantasa/1990/19901116>

Botbol, M. International Psychiatry. French psychiatry. Hakupäivä 2.1.2012
http://www.rcpsych.ac.uk/pdf/IP3_1.pdf#page=14.

Enwald, H. 2008. Kehittämiskohteena intranet. Tapaustutkimus Syöpäjärjestöistä. Hakupäivä 17.9.2013. <http://ojs.tsv.fi/index.php/inf/article/viewFile/801/661>

Kansalaisareena ry. Hakupäivä 25.8.2013.
<http://www.kansalaisareena.fi/tyokalupakki/>

Kunnat. Hakupäivä 2.9.2012.
<http://www.kunnat.net/fi/kunnat/toiminta/Sivut/default.aspx>

Kivipelto, M. Osallistava ja valtaistava arviointi. Johdatus periaatteisiin ja käytäntöihin. STAKES. Hakupäivä 27.5.2013.
<http://www.julkari.fi/bitstream/handle/10024/75668/T17-2008-VERKKO.pdf?sequence=1>

Lahtinen, P. & Virtainlahti, S. 2012. Hakupäivä 2.5.2012.http://www.lpt.fi/tykes/methods_docs/learning_cafe_menetelmakortti.pdf

Laitila M, & Pietilä A-M. Asiakkaan osallisuus mielenterveyspalveluissa. Kuulluksi tulemistä ja inhimillistä kohtaamista. Hakupäivä 18.1.2013.
http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/49933/Asiakkaan_osallisuus_mielenterveyspalveluissa.pdf?sequence=1

Lehtinen, V. Building Up Good Mental Health. Stakes 2008. Hakupäivä 13.11.2012. www.thl.fi/thl-client/pdfs/15cc2413-fbb4-49f5-a929-86511aa2f408

Martti, S & Rostila, L & Suikkanen, A 2003. Päivä kerrallaan, ihmisenä ihmiselle. Päivä- ja työtoiminnan hyviä käytäntöjä ja kehittämistarpeita. RAY:n avustustoimin-

nan raportteja 6. Hakupäivä 24.4.2013.

https://www.ray.fi/sites/default/files/emmi_mediabank/2003paivajatyotoiminta_raportti6.pdf.

Metsämuuronen, J. Työelämän muutosten ja koulutustarpeiden ennakoinnin analysointijärjestelmä. Hakupäivä 17.12.2012.

<http://www.mol.fi/esf/ennakointi/metodit/jmdelfi.htm>

Niemelä, T. Mielenterveyskuntoutuksen päivätoiminta. Asiakkaiden ja ohjaajan kokemuksia päivätoiminnasta. Hakupäivä 2.5.2013.

http://publications.theseus.fi/bitstream/handle/10024/56929/Niemela_Tiina.pdf?sequence=1

Oulunkaaren kuntayhtymä. Hakupäivä 7.3.2013. www.oulunkaari.com

Oulunkaaren kuntayhtymä. Hakupäivä 12.11.2012.

<http://www.oulunkaari.com/sivu/fi/oulunkaari/strategia/>

Pohjois- pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Hakupäivä 25.5.2013. www.ppsHP.fi

Pohjois- Pohjanmaan sairaanhoitopiiri. Hakupäivä 29.5.2013.

http://www.ppsHP.fi/instancedata/prime_product_julkaisu/npp/embeds/344846e480a88dcea465be5d6fee15dcb9ff8267.pdf

Pohjois- Suomen sosiaalialan osaamiskeskus. Hakupäivä 28.5.2013

<http://www.sosiaalikallega.fi/aluuetieto/alueellista%20tietoa/asiantuntijuus/sostyonvaik> .

Rantanen, T & Toikko, T. 2006. Käytäntötutkimuksesta kansalaislähtöiseen kehittämiseen Hakupäivä 2.12.2012

http://www.sosiaalipoliittinenyhdistys.fi/janus/0406/4_06_Rantanen_etal.pdf .

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto [verkkajulkaisu]. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto [ylläpitäjä ja tuottaja]. Hakupäivä 28.8.2013.

<<http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/>>.

Sosiaalikallega. Hakupäivä 28.5.2013

<http://www.sosiaalikallega.fi/aluuetieto/alueellista%20tietoa/asiantuntijuus/sostyonvaik> .

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Hakupäivä 20.9.2011.

http://www.stakes.fi/pdf/mentalhealth/Mindful_verkkoversio.pdf

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Hakupäivä 5.10.2011.

<http://www.stakes.fi/FI/tilastot/aiheittain/Mielenterveys/index.htm>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Hakupäivä 14.5.2012.<http://www.thl.fi/thl-client/pdfs/15cc2413-fbb4-49f5-a929-86511aa2f408>

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Hakupäivä 20.10.2013.

http://www.thl.fi/fi_FI/web/fi/uutinen?id=28831

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. Hakupäivä 18.2.2013.
http://www.stakes.fi/pdf/mentalhealth/Mindful_verkkoversio.pdf

Toimintatutkimus. Verkkoartikkeli/NexusDelfix. Hakupäivä 19.4.2013.
[http://nexusdelfix.inter-](http://nexusdelfix.internetix.fi/fi/sisalto/materiaalit/2_metodit/5_actix?C=61566&C:selres=61566)
[netix.fi/fi/sisalto/materiaalit/2_metodit/5_actix?C=61566&C:selres=61566.](http://nexusdelfix.internetix.fi/fi/sisalto/materiaalit/2_metodit/5_actix?C=61566&C:selres=61566)

Webropol,the intelligent way. Hakupäivä 1.8.2013.[http://www.webropol.fi/miksi-](http://www.webropol.fi/miksi-webropol-2/)
[webropol-2/](http://www.webropol.fi/miksi-webropol-2/)

Webropol,the intelligent way. Hakupäivä 1.8.2013. [http://www.webropol.fi/miksi-](http://www.webropol.fi/miksi-webropol-2/asiakashyodyt/)
[webropol-2/asiakashyodyt/](http://www.webropol.fi/miksi-webropol-2/asiakashyodyt/)

Opinnäytetyöt

Korhonen Hanna P, 2007. Intranetin roolit, tehtävät ja sisällöt sekä henkilöstön sitoutuminen intranetin käyttöön. Yhteisöviestinnän pro- gradu tutkielma. Jyväskylän yliopisto.

Lax, Viivi, 2006. Päivätoiminnan merkitys mielenterveyskuntoutujalle. Diakonia ammattikorkeakoulu Pieksämäen yksikkö.

Rekola Hanna, 2012. Mielenterveyskuntoutujien näkemyksiä kuntouttavasta ryhmätoiminnasta Auroran avokuntoutusyksikössä. Diakonia ammattikorkeakoulu Helsinki.

Sandel, Ann- Mari, 2009. Sateenkaaren päiväkeskuksen toimintatutkimus. Vaasan ammattikorkeakoulu.

LIITTEET

Liite 1. Kutsu työyhteisön ensimmäiseen tapaamiseen

Liite 2. Ensimmäisen työyhteisötapaamisen aineisto

Liite 3. Saateteksti asiakaskyselyyn

Liite 4. Ensimmäisen asiakaskysely

Liite 5. Ensimmäisen asiakaskyselyn aineisto

Liite 6. Kutsu työyhteisön toiseen tapaamiseen

Liite 7. Toisen työyhteisötapaamisen aineisto

Liite 8. Sähköinen tiedote kyselyistä

Liite 9. Saateteksti ja toinen kysely päivätoiminnan asiakkaille

Liite 10. Toisen asiakaskyselyn aineisto

Liite 11. Sähköisen työkalupakin käyttäjäkysely

Liite 12. Sähköisen kyselyn vastaukset.

Liite 1. Kutsu työyhteisön ensimmäiseen tapaamiseen

Hei!

Tervetuloa torstaina 31.5.2012 Mtt- päivätoimintojen henkilökunnan yhteiseen tapaamiseen lihin!

Kokoontumisen tarkoituksena on että Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen työntekijät tutustumme toisiimme ja samalla esittelen sosionomi yamk liittyvän kehittämishankkeeni. Hankkeen alustava nimi on: SÄHKÖINEN TYÖKALUPAKKI PÄIVÄTOIMINTOJEN TYÖNTEKIJÖILLE. Hankkeen tarkoituksena on työyhteisön osallisuus ja alue- ja kansalaislähtöisyys. Hankkeen tavoitteena on saada työyhteisöllemme toimiva työkalu, joka mahdollistaisi moniammatillisen yhteistyön ja yhtenäisemmän ja tavoitteellisemmän toiminnan. Tavoitteena on myös jakaa ideoita ja materiaaleja työkalupakin välityksellä ja tasalaatuistaa palveluitamme.

Olisi todella mukava että mahdollisimman moni mielenterveystyön päivätoiminnan henkilökunnasta pääsisi paikalle, jotta saisimme yhdessä suunnitella ja toteuttaa yhteistä työkalua!

Aika ja paikka: Klo: 10.30 ruokailu ravintola Salotti Piisilta 1 (teknologiakeskus Micropolis) 91100 Ii. Omakustanteinen.

Klo. 11.30 Iin mtt- päivätoiminta Puistotie 15 91100 Ii. Hankkeen esittelyä ja kahvitarjoilu. Esimiehen kanssa on sovittu että päivä on työaika. Kotiin jokainen ehtii neljäksi:)

Ilmoittaisitteko minun sähköpostiini maanantaihin 14.5. mennessä pääsettekö osallistumaan päivään.

Ystävällisin terveisin:

Sanna Kurttila Iin mtt- päivätoiminnan ohjaaja

Liite 2. Ensimmäisen työyhteisö tapaamisen
aineisto

Teemakysymys 1.

Mitä kehitettävää olet havainnut omien kokemustesi perusteella työssäsi?

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistäväluokka
”Kansalaisopiston kanssa yhteistyötä”. ”Päiväryhmä räätälöitynä kansalaisopiston kanssa”. ”Kirjaston kanssa yhteistyötä”. ”Asiakkaat pitävät retkistä”. ”Työaika joustavuutta. Palvelisi kuntoutujia. Mm. Kulttuuritapahtumat- vuodenajat”. ”Kesäisin ulkoilua ja erilaista toimintaa”.	Yhteiset retket ja harrastus toiminta.	Yhteistyö.	Kehittää palveluiden laatua.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
”Työnkuva kotikäynnillä”. ”Työnkuvan tiedottaminen mielenterveystyössä”. ”Perustehtävän kirkastaminen”. ”Lääkkeen ja-ko/kehittäminen mm. lääkkeen jako apteekista”.	Työnkuva.	Vaikutusta työn tekemiseen.	Kehittää palveluiden laatua.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
”Kuntoutujille yhteiset tapaamiset Oulunkaaren sisällä mm. olympialaiset” ”Yhteistyön kehittäminen Oulunkaaren sisällä”.			

<p>”Yhteistyötä muidenkin kuin ihan lähikuntien päivätoimintojen kanssa”.</p> <p>”Virkistystoiminta, yhteistaapaamiset”.</p> <p>”Oulunkaaren sisällä yhteistyötä tapaamisen kautta, paikkojen vaihto”.</p> <p>”Päivätoimintojen työntekijöille yhteistä puuhaa esim. retkiä, saunailtoja jne”.</p>	Yhteistä tekemistä.	Yhteistyön kehittämistä.	Yhtenäistää Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen toimintaa.
--	---------------------	--------------------------	--

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Päaluokka	Yhdistäväluokka
<p>”Lyhyitä kursseja työntekijöille koulujen kautta”.</p> <p>”Tietokoneella linkki, että voisi päivittää, saada tietoa mm. sairauksista”.</p> <p>”Infojutut tärkeitä mm. teemakoulutus. Pysyisi ajan hermolla”.</p> <p>”Efficat koulutus tärkeää”.</p> <p>”Työpaikkapalaverissa kaikki mukana”.</p> <p>”Opiskelun kautta varmuutta työskentelyyn”.</p>	Koulutus ja sitoutuminen,	Lisää tietoa ja ammattitaitoa.	<p>Kehittää yhteistyötä työyhteisössä.</p> <p>Kehittää palveluiden laatua.</p> <p>Yhtenäistää Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivätoimintojen toimintaa.</p>

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
<p>”Asiakkailla kustannukset nousevat erilaisissa kuljetuksissa”.</p> <p>”Asiakkaat odottavat palveluja ilmaiseksi”.</p> <p>”Kuljetusasiat toimiviksi mm. Oulunkaaren auto käyttöön”.</p> <p>”Asiakkaan mutkaton kulkeminen päivätoimintaan (taloudellinen tilanne huomioiden)”.</p> <p>”Kuljetukset mm. retkille”.</p> <p>”Maksut tasapuolisia, mm. saunotus, pyykkääminen”.</p> <p>”Oulunkaarella sisällä kirjoja joita voisi vaihdella säästää!”</p> <p>”Sijaismäärärahoja kesäksi”.</p>	<p>Kuljetukset.</p> <p>Kustannukset.</p>	<p>Palvelu monipuolisempaa.</p>	<p>Kehittää palveluiden laatua.</p>

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
<p>”Kysely päivätoiminnasta”.</p> <p>”Asiakkaiden toivomukset. Mielekästä tekemistä”.</p>	<p>Kuulluksi tuleminen.</p> <p>Tasapuoli-</p>	<p>Asiakaslähtöisyys.</p>	<p>Kehittää palveluiden laatua.</p>

<p>”Asiakaslähtöisyys”.</p> <p>”Asiakastavoitteet tärkeitä. Mitä kohti mennään”.</p> <p>”Toiminta pitäisi olla monipuolista ja yksilöllistä”.</p> <p>”Ryhmän toiminnallisuus ja keskusteluryhmät(=) Asiakkaan yksilöllisyys”.</p> <p>”Asiakkaiden kunto vaikuttaa osallistumiseen”.</p> <p>”Vaikuttaako sukupuoli tekemiseen”?</p> <p>”Naisilla käsitöitä, miehillä puutöitä”?</p> <p>”Kotikäyntien kehittäminen, ikäjakama, yksilöllisyys”.</p> <p>”Tukiasumisen kehittäminen”.</p> <p>”Kuntouttavan työotteen kehittäminen”.</p> <p>”Suunnitelmallisuus, ammatillisuus”.</p> <p>”Asiakasmäärät suhteessa työntekijä määrään”.</p> <p>”Kuntouttava työote”.</p> <p>”Työntekijän moraal; hyvä hoitaja, huono hoitaja- ei saa ”hyysätä”.</p>	<p>suus.</p> <p>Kuntouttava työote.</p>		
---	---	--	--

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
<p>”Toisten työntekijöiden kokemukset rikastuttaa omaa työskentelyä”.</p> <p>”Työntekijän kokemus”.</p> <p>”Tiedonkulku on toisinaan huonoa”.</p>	Kokemusten jakaminen	Vertaistuki.	Kehittää yhteistyötä työyhteisössä.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
<p>”Tyytyväisiä kun on saatu remontti aikaan ja on tilat”.</p> <p>”Hyvien ja viihtyisine tilojen tarve on tärkeää”.</p>	Fyysiset tilat.	Viihtyisyys.	Kehittää palveluiden laatua.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
<p>”Työvaatetus tärkeää”.</p> <p>”Esimiehen tuki tärkeää”. ”Saisi olla säännöllisempää esim. 1x/kk”.</p> <p>”Opiskelijaohjaus- ja alkuhaastattelu”.</p> <p>”Kuntoutujien määrästä tulee hyvä mieli”.</p> <p>”Toivomukset”.</p>	<p>Työntekijöiden turvallisuus ja motivaatio.</p> <p>Esimiehen tuki.</p>	Kuulluksi tuleminen.	Kehittää palveluiden laatua.

Vastauksia yhteensä 58.

Teemakysymys 2.

Millaisia asioita mielestäsi sähköisestä työkalupakista olisi hyvä löytyä, jotta pakista olisi sinulle hyötyä omassa työssäsi?

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
”Ideoita viikko- ohjelmiin ja ryhmiin”. ”Ryhmän koko”? ”Päiväohjelma”. ”Ideoita ryhmien sisällöistä”. ”Askartelu ideat, luova toiminta”. ”Hyväksi todettuja ruokaohjeita”. ”Teema- aiheita”. ”Askarteluohjeita”. ”Tietoa eri ryhmistä ja niiden sisällöistä”. ”Kirjallisuussuosituksia, mistä löytyy jne. Onko mahdollisuuksia lainata muilta päivätoiminnoilta”?	Viikko-ohjelmat ja ryhmät. Ideoita.	Tiedon jakaminen.	Kehittää yhteistyötä työyhteisössä. Kehittää palveluiden laatua. Yhtenäistää Oulun kaaren kuntayhtymän mielen-terveystyön päivätoimintojen toimintaa.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
”Infoa kuntien palvelutarjonnasta”. ”Henkilöstöluettelot+yhteystiedot+lomaajat”. ”Psykiatrin vastaanottoajat+psykologin ajat”. ”Eri ammattiliittojen	Tiedotus. Linkit.	Moniammatillinen yhteistyö.	Kehittää yhteistyötä työyhteisössä. Kehittää palveluiden laatua.

<p>edustajat esim. pääluot- tamusmiehet, sihteeri jne”.</p> <p>”Eri päivätoiminta- paikkojen toimihenki- löiden nimet ja yhteys- tiedot”.</p> <p>”Tapahtumakalenteri. mm. koulutustarjonta”.</p> <p>”Tietoa omaisille tar- koitetuista tapahtumista ja ryhmistä”.</p> <p>”Tietoa erilaisista ryh- mistä”.</p> <p>”Nettilinkkejä”.</p> <p>”Käytännön tietoa ja apua esim, toiminnasta jne”.</p> <p>”Toimintaan liittyvää”.</p>			
---	--	--	--

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
<p>”Sairauksien hoi- to/keino”.</p> <p>”Lääkehoidon päivi- tys”.</p>	Diagnoosit ja päivitys.	Ammattitaito.	Kehittää palve- luiden laatua.

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
<p>”Ajatusten vaihto (ar- viointi)”.</p> <p>”Retkisuunnitelmia ja tarinoita retkistä. Mikä oli hyvää/huonoa”.</p>	Viestiboxi.	Tiedon kulku ja tiedon jakami- nen.	Kehittää palve- luiden laatua. Kehittää yhteis-

”Oma paikka aivori- helle.Viestiboxi”? ”Vinkkejä asiakkaiden motivointiin”. ”Tukea työssä jaksami- seen”. ”Päivätoimintojen yhteiset arvot ja toi- mintamallit ja – mene- telmät”. Vuosikello.			työtä työyhteis- sössä. Yhtenäistää Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveys- työn päivätoi- mintojen toi- mintaa.
--	--	--	--

Vastauksia 33.

Seuraavan teemakysymyksen vastaukset olen koonnut taulukoihin pelkistetysti perusteluineen.

Teemakysymys 3.

Kenelle sähköinen työkalupakki on mielestäsi tarkoitettu? Kenellä olisi tarpeellista olla käyttöoikeudet sivustolle? Perustele vastauksesi.

Päivätoiminnan henkilökunta
Saa tietoa, voi jakaa tietoa
Työväline
Saa ja voi jakaa ideoita
Ajatusten ja kokemusten vaihto.

Yhteistyökumppanit			
Pihtaamismentaliteetti pois.			
Useat tekevät työtä saman asiakkaan kanssa.			
Psykiatriset sairaanhoitajat	Fysioterapeutit	Toimintaterapeutit	Kehitysvammaisuuden työntekijät
Näkevät viikko-ohjelman	Jos asiakas käy fysioterapiassa	Ohjaa asiak. oikeanlaisiin ryhmiin	Yks. välillä voi hyödynt. t. malleja
Voivat ohjata asiakkaita ryhmiin	Voi ohjata asiakkaita liik. ryhmiin	Voivat itse hyödyntää työssään	
Yhteistyö			
Konsultaatio			
Esimiehet	Tk- lääkärit	Omaisille	Sosiaalityöntekijät
Jaetaan moniammatill. osaamista	Saavat tietoa palveluista	Näkevät tulevia tapahtumia	
Hoitoneuvottelut			

Pysyvät ajantasalla			
Hoit. neuvott. ohjelmat tiedossa			
Voi jakaa tietoa työntekijöille			
Näkevät arvot, menett. ja sisällöt			

Yleistä työkalupakista
Erikoistuminen ja erilaisuus korostuvat pakissa
Yhdyshenkilö joka päivittää pakin
Palvelee asiakkaita, työntekijöiden kokemus
Ajatusten ja kokemusten vaihto

Vastauksia 27.

Liite 3. Saateteksti asiakaskyselyyn

KYSELY MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIIEN PÄIVÄTOIMINNAN ASIAK-
KAILLE 5.11- 9.11.2012.

Hei,

Opiskelen Sosionomin ylempää ammattikorkeakoulututkintoa ja teen opinnäyte-työnäni kehittämishanketta Oulunkaaren kuntayhtymän mielenterveystyön päivä-
toiminnoille. Työskentelen Iin päivätoiminnassa ohjaajana ja haluaisinkin nyt kuulla
sinun, eli asiakkaan ääntä pienellä kyselyllä. Kysely tukee hankettani. Käsittelen ky-
selyn anonyymisti, joten sinun ei tarvitse kirjoittaa lomakkeeseen nimeäsi. Kun olet
täyttänyt sen, voit palauttaa kyselyn taitettuna ohjaajallesi ja hän laittaa sen suljet-
tuun kirjekuoreen ja palauttaa minulle Iin päivätoimintaan. Kyselyn täyttämiseen
menee aikaa noin kymmenen minuuttia. Kiitos ajastasi ja mukavaa talven odotusta!

T. Sanna Kurttila

Liite 4. Ensimmäinen asiakaskysely

Kysymys 1

Mitä kehitettävää olet havainnut omien kokemustesi perusteella päivätoiminnassa?

Kysymys 2

Mitä positiivisia asioita päivätoiminnassa on mielestäsi?

Kysymys 3

Mitä negatiivisia asioita olet havainnut päivätoiminnassa?

Liite 5. Ensimmäisen asiakaskyselyn
aineisto

Kysymys 1. Mitä kehitettävää olet havainnut omien kokemustesi perusteella päivätoiminnassa?

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
<p>”Että miehetkin osallistuisivat työhön”.</p> <p>”Ehkä lisää yhteistä liikuntaa ja erilaisia iloa tuottavia pelejä (=naurua lisää elämässä särkyneille)”.</p> <p>”Pitkät lomat pois”.</p> <p>”Pitäisi olla enemmän mielekästä tekemistä”.</p> <p>”Kuntosalivuoroja saisi olla enemmän”.</p> <p>”Enemmän toimintaa miehille”.</p> <p>”Retkihommia enemmän. Ei makkaran paistoa”.</p> <p>”Enemmän työntekijöitä”.</p> <p>”Auto käyttöön jotta päästään liikkeelle ja kulkemaan eri paikoissa, kuten esim. uimassa, urheilemassa, kokeilla eri vaihtoehtoja. Tästä on hyötyä kaikin puolin asiakkaille koska näistä käynneistä voi saada kimmokkeen käydä itsenäisesti. Itse esim. sain kimmokkeen uimisesta ja nykyään käydään sulhasen kanssa viikoittain uimassa”.</p>	<p>Enemmän toimintaa ja tekemistä.</p> <p>Enemmän työntekijöitä.</p> <p>Kuljetus.</p>	<p>Palveluiden moniulotteisuus.</p>	<p>Kehittää palveluiden laatua.</p>

<p>”Ryhmät liian isoja. Jakaminen eri päiville”.</p> <p>”Jotain järkevää tekemistä”.</p> <p>”Pitäisi olla enempi liikuntaa. Kotikäyntejä enempi”.</p> <p>”Parempaa sairauksien parantamista”.</p> <p>”Joustavampaa asioiden hoitamista”.</p> <p>”Lääkkeiden huolehtiminen”.</p> <p>”Enempi eri ryhmiä, vähempi käsitöitä ja askartelua”.</p> <p>”Henkilökuntaa enemmän”.</p> <p>”Voisi olla useammin ryhmiä”.</p> <p>”Henkilökuntaa saisi olla enempi”.</p> <p>”Voisi olla enemmän ulkoilua. Tekemistä käsillä”.</p> <p>”Keskustelua”.</p> <p>”Ruoan laitto”.</p> <p>”Jos jaksaisimme, voisimme laittaa monimutkaisempaa ruokaa täällä”.</p> <p>”Enemmän pallopelejä”.</p> <p>”Auton lämpöpistokkeita useampi. Enemmän tietokilpailuja ja enemmän retkiä eri paikkoihin ja tutustumiskäyntejä. Käyntejä syömässä”.</p> <p>”Yhteiset retket olisivat virkistäviä”</p>			
--	--	--	--

Kysymys 2. Mitä positiivisia asioita päivätoiminnassa on mielestäsi?

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääluokka	Yhdistävä luokka
<p>”Retkipäivät ja halpa ruoka”.</p> <p>”Hyvä henki hoitajien kanssa”.</p> <p>”Antaa päivään tarkoitusta, sisältöä, tarvittavia sosiaalisia suhteita, totuttaa erakoituneita ryhmässä oloon ja estää erakoitumista, kehittää mielipiteiden ilmaisua, auttaa henkilökohtaisen hygienian ja asioiden hoidossa, lisää liikuntaa ja terveitä ruokailutottumuksia jne”.</p> <p>”Lyhyt matka”.</p> <p>”Terveys kohenee”.</p> <p>”Askartelua ja käsitöitä mutta niitäkin liian harvoin”.</p> <p>”Hyvät ruoat ja juomat”.</p> <p>”Ajan kulu”.</p> <p>”Saa tavat ihmisiä ja saa uusia kokemuksia”.</p> <p>”Musiikin kuunteleminen”.</p> <p>”Saa vertaistukea”.</p> <p>”Näkee toisia ja saa tehdä käsitöitä”.</p> <p>”Naisten ryhmä on tärkeä minulle. Aivan odotan</p>	<p>Retket.</p> <p>Sisältöä päiviin.</p> <p>Elämänhallinnallisten taitojen edistäminen.</p> <p>Saa sosiaalisia suhteita.</p> <p>Mukava ja ammattitaitoinen henkilökunta.</p> <p>Vertaistuki.</p> <p>Viihtyisät tilat ja ympäristö.</p>	<p>Toiset ihmiset.</p> <p>Elämän laatu.</p>	<p>Kehittää palveluiden laatua.</p>

<p>viikon että pääsen ryhmään taas”.</p> <p>”Sosiaalista toimintaa”.</p> <p>”Jutteluhetkiä”.</p> <p>”Retket, kuntosali”.</p> <p>”Asiantunteva henkilökunta, mukavia ihmisiä. Paikana aivan täydellinen. Kodikas ja kodinomainen jolloin on helpompi tulla”.</p> <p>”Mukava henkilökunta ja asiakkaat”.</p> <p>”Tekemistä piisaa ihan mukavasti”.</p> <p>”Voi keskustella ihmisten kanssa. Viihtyisä ympäristö”.</p> <p>”Saa olla toisten kanssa tekemisissä”.</p> <p>”Tosi hyvä asia että on päivätoimintaa. Eläkeläiselle tulee päiviin jotain toimintaa”.</p> <p>”Hyvä henkilökunta, monipuolista toimintaa”.</p> <p>”Hyvä henkilökunta, monipuolista toimintaa”.</p> <p>”Ruokahetket ja liikunta”.</p> <p>”Mukava leipoa ja tehdä ruokaa. Kiva ulkoilla ja jumpata. Täällä käy mukavia asiakkaita”.</p> <p>”Käsitöiden tekeminen”.</p> <p>”Monenlaista työtoimintaa”.</p> <p>”Saa askarrella”.</p> <p>”Saa tavata muita mielen-terveyskuntoutujia”.</p>			
--	--	--	--

<p>”Hyvä kun harrastetaan liikuntaa ja kulttuuria”.</p> <p>”Tapaa kohtalotovereita. Saa sopivan päivärytmin”.</p> <p>”Tulee lähdettyä kotoa liikkeelle eikä jää makaamaan kotia. Kuluu aika paremmin kun on jotain tekemistä. On kaikille sopivaa työtä ja on monipuolinen”.</p> <p>”Paljon mielenkiintoisia virikkeitä arjen vastapainoksi”.</p> <p>”Päivätoiminta blues”.</p> <p>”Kunto noussut kävelylenkkien ansiosta. Älynystyröitä hierottu vastaanalla tietokilpailukysymyksiin. Hoitajat leikittävät hyvälle tuulelle. Käydään syömässä lounas. Jumpataan”.</p> <p>”Hyvä ruoka”.</p> <p>”Hyvä palvelu. Heti saa avun kun sitä tarvitsee”.</p> <p>”Hyväksyvät ihmisen sellaisen kuin on. Iloisuus”.</p> <p>”Tulee hyvälle mielelle kun tulee kerhoon”.</p> <p>”Keittiö työt”.</p> <p>”Hyvä kohtelu ja seura”.</p> <p>”Toisten ihmisten tapaminen ja kaikki askartelu”.</p> <p>”Ajan kuluminen ja vaihtelu”.</p> <p>”Vertaisryhmän toiminta,</p>			
--	--	--	--

<p>tavata toisia mielenterveyskuntoutujia. Katkaisee hyvin arkipäivän rutiineja”.</p> <p>”Pidetään huoli jokaisen voinnista”.</p> <p>”Yhteistyö. Elämänmyönteistä toimintaa. Kahvittelu ja askartelu”.</p> <p>”Tapaa muita. Tulee lähdettyä kotoa. Tehdään retkiä”.</p> <p>”Saa tavata tuttaviam”.</p> <p>”Virkistää mieltä, tukea antavaa”.</p> <p>”Saa olla kanssakäymissä muiden kanssa”.</p> <p>”Kivasti katkaisee viikkoa ja tuo iloa elämään”.</p> <p>”On jonkinlainen yhteys, ei jää aivan yksin asioiden kanssa”.</p> <p>”Vertaistuki, hyvä ryhmähenki. Toisista huolehtiminen”.</p> <p>”Oppii siivoamaan ja laittamaan ruokaa. Käydään ostoksilla. Saa askarrella ja piirtää. Voi käydä kirjastossa”.</p> <p>”Avun antaa sekä otetaan huomioon kaikki”.</p> <p>”Täällä on niin kivoja ihmisiä”.</p> <p>”Samat ihmiset kokoontuvat joka päivä, on ehtinyt tutustua hyvin. Retket iloisia”.</p>			
--	--	--	--

<p>”Yhteiset retket”.</p> <p>”Retket ja ruokailut. Hyvät vetäjät, ottavat kaikki huomioon”.</p> <p>”Toiminta, kaikki retket”.</p> <p>”Monipuolista toimintaa- antaa virikkeitä arkeen”.</p> <p>”Ruoanteko ja siivous ovat tärkeitä, voi sitten omassa kodissa tehdä samoja asioita”.</p> <p>”Hoitajat ovat mukavia ja iloisia”.</p> <p>”Vertaistuki. Päivään elämää”.</p> <p>”Retkipäivät ja halpa ruoka”.</p> <p>”Musiikin kuunteleminen. Käytännön työt”.</p> <p>”Saa tavat ihmisiä ja saa uusia kokemuksia”.</p> <p>”Ajan kulu”.</p>			
---	--	--	--

Kysymys 3. Mitä negatiivisia asioita olet havainnut päivätoiminnassa?

Pelkistetty ilmaus	Alaluokka	Pääloukka	Yhdistävä luokka
<p>”Jotku ei saa kuunnella hengellistä musiikkia”.</p> <p>”Aktiviteetti päässyt vähän läsähtämään”.</p> <p>”Uskonvastaisuus vähän lisääntynyt, vaikka vain läheinen turvallinen jumalasuhte voisi luoda pohjaa mielentasapainolle, yleensäkin hyvin vähän negatiivista ottaen huomioon taloudelliset resurssit”.</p> <p>”Puhutaan liian paljon uskon asioita. Ne ei mun mielestä kuulu tänne”.</p> <p>”Joskus on liian paljon vapaapäiviä”.</p> <p>”Uskonnolliset asiat ahdistavat”.</p> <p>”Tekemistä ei aina ole”.</p> <p>”Käytännön työt”.</p> <p>”Sais olla enempi työntekijöitä”.</p> <p>”Retkiä liian vähän”.</p> <p>”Työkaluja vähän tai vääränlaisia osia”.</p> <p>”Ei voida kyydittää”.</p> <p>”Pitää tulla hirveän aikaisin”.</p> <p>”Jotkut asiakkaat välil-</p>	<p>Uskonto.</p> <p>Vähäinen tekeminen.</p> <p>Käyttäytyminen.</p> <p>Henkilökunnan vaihtuvuus.</p>	<p>Tekemisen laatu ja määrä.</p> <p>Sosiaaliset suhteet.</p>	<p>Kehittää palveluiden laatua.</p>

<p>lä sanovat pahasti+ työntekijät ovat välillä ilkeitä. Tulee louk- kaantunut olo”.</p> <p>”Käy liian vähän po- rukkaa”.</p> <p>”Erikoissairaanhoitajan poissaolo”.</p> <p>”Turha niuhottami- nen”.</p> <p>”Ei saa myöhäs- tyä/nukkua pommiin”.</p> <p>”Työntekijöiden nopea vaihtuminen”.</p> <p>”Puhuminen toisen päälle. Ei saa omaa vuoroa”.</p> <p>”Jos täältä lähtee takai- sin töihin, sopeutuuko enää uuteen ryhmään”.</p> <p>”Huono kohtelu”.</p> <p>”Liian vähän auton lämpöpaikkoja”.</p> <p>”Ei ole tarpeeksi hoita- jia”.</p> <p>”Tekemistä ei aina ole”.</p>			
---	--	--	--

Vastauksia yhteensä 56.

Liite 6. Kutsu työyhteisön toiseen tapaamiseen

Hei ja reipasta alku syksyä!

Toukokuussa vietetty päivätoimintojen yhteistapaaminen onnistui mielestäni todella hyvin ja kiitänkin kaikkia innokkuudesta ja mielenkiinnosta kehittämishanketta kohtaan! Kesä on vietetty ja syksy näyttää jo tuloaan. Nyt olisi aika kokoontua uudelleen. Sirkku Falin kanssa pohdimme että seuraava yhteistapaaminen toteutettaisiin Pudasjärvellä torstaina 25.10.2012. Päivä aloitetaan ruokailulla Street4:ssa (Jukolan tie 4 93100 Pudasjärvi) klo 10.30. Ruoka on omakustanteinen, 5, 60€. Ruokailun jälkeen siirrymme päivätoimintaan (Kauralantie 3 93100 Pudasjärvi). Päivätoiminnassa esittelen yhteenvedon toukokuun aineistosta, jonka jälkeen saatte oman sanan kuuluviin edellis kerrasta jo tutuksi tulleen cafe learning menetelmän avulla. Ilta-päivä kahvin jälkeen päivä päättyy jotta jokainen ehtii kotiin neljäksi. Oulunkaari maksaa kilometrikorvaukset.

Tervetuloa taas pohtimaan yhteisiä asioita!

Ilmoitathan tulostasi viimeistään perjantaina 12.10.2012.

Ystävällisin terveisin: Sanna Kurtila

Liite 7. Toisen työyhteisö tapaamisen aineisto

Teemakysymys 1. Mihin kehitettäviin asioihin työpaikallasi ajattelet olevan apua sähköisestä työkalupakista?

Ilmaus	Vastauksien lukumäärä
”Tasapuoliset maksut palveluis- ta”.	1
”Virkistystoiminta/yhteisyö ta- paamiset”.	1
”Säästöjä”.	1
”Ideoihin”.	5
”Kokemusten jakami- nen/yhteistyö”.	6
”Toimintamallit”.	2
”Erialaisten kirjaston käytön mah- dollistaminen”.	1
”Koulutukset”.	3
”Kirpputori/kierrätys”.	1
”Arjessa jaksamisen kuulumiset”.	
”Yhteiset arvot”.	1
”Retket”.	3
”Uutta tietoa esim. eri sairauksis- ta”.	1
”Työnkuva”.	2
”Kaikkiin”.	2
”Tietopankki/isku/ideapankki”.	2
”Tilojen hyötykäyttö myös iltai- sin”.	1
”Kirjallisuuteen”.	1
”Asiakastyytyväisyys kyselyt”.	1
”Henkilökunnan yhteystiedot”.	1

Teemakysymys 2.

Suunnitelkaa ryhmänne kesken paperille työkalupakin ”etusivu” edellä mainittujen otsikoiden avulla.

(alla olevassa taulukossa näkyvät otsikot annoin vaihtoehtoiksi).

Aihepiiri	Vastauksien lukumäärä
Mielenterveystyö	1
Avotoiminta	1
Päivätoiminta	1
Arvot- ja toimintamallit	1
Viikko- ohjelmat ja ryhmät	4
Ideapankki	4
Vuosikello	3
Porinapiiri	6
Tapahtumat, koulutukset, kurssit	3
Diagnoosit ja lääkitys	2
Vinkkejä asiakkaiden motivointiin	1
Tukea työssä jaksamiseen	1
Kirjallisuus	1

Teemakysymys 3.

Supista käyttöoikeus viidelle ammattiryhmälle. Perustele vastauksesi.

Ammattiryhmä	Vastauksien lukumäärä	Perustelut
Sosiaalityöntekijät	3	Yhteiset asiakkaat esim. päihdeasiakkaat. Edunvalvonta. Toimeentulotuki, asumistuki, hoitotuki yms. Hoitoneuvottelut
Esimies	3	Pysyy ajan tasalla. Näkee sisällöt Yhteinen ”linkki” kuntien välillä. Neuvottelut. Toiminta taloudellista ja tuettavaa. Koulutukset yhtenäistyvät.
Toimintaterapeutit	1	Yhteistyö Konsultointi Ammatillinen näkökohta mistä asiakkaat hyötty
Fysioterapeutit	3	Kipuasiakkaat käyvät kipuhoidossa joilla mielenterveyspuolen asiat. Voivat ohjata ryhmiin. Konsultaatio.
Kehitysvammaisuuden työntekijät	2	Yhteistyö, tiedottaminen. Verkostoituminen. Neuvottelut. Yksilöllinen hoito.

		Yhteisiä asiakkaita, toiminta ”limitty”. Neuvottelut, avotyösopimukset.
Tukiasumisen henkilökunta	1	Samat asiakkaat. Ryhtiin ohjaus. Yhteistyö tiivistyy.
Psykiatriset sairaanhoitajat	6	Näkevät viikko- ohjelmat. Yhteistyö. Voivat ohjata ryhtiin. Tuntevat asiakkaan voimavarat. Osallistuvat ryhmien toimintaan. Konsultaatio apu. Yhteisiä ryhtiä esim. depressio- koulu ym. Tiedon kulku. Saa ammatillista tietoa.
Tk- lääkärit	2	Kotona asuville voi ohjata ryhtiin. Saavat tietoa palveluista. Yhteistyö tarv. yhteydenotot.
Kotihoito	1	Yhteiset asiakkaat.
Vastaanotto	1	Asiakkaiden ohjaus

Liite 8. Sähköinen tiedote kyselyistä

Hei,

Opinnäytetyöni alkaa ihan kohta olemaan kasassa ja yhteinen hankkeemme kirjojen ja kansien välissä:) Pyydän teitä vielä vastaamaan linkin alla olevaan sähköiseen kyselyyn. Aikaa kyselyyn menee noin viisi minuuttia. Vastaaja pysyy anonyyminä. Nimeä tai vastaajan paikkakuntaa ei näy missään. Vastat vain rehellisesti kysymyksiin ja painat " lähetä" nappia:) Alla linkki josta pääsee kyselyyn:

<http://www.webropolsurveys.com/S/F45614FBBD295500.par>

Liitteenä on lyhyt kysely asiakkaille jotta saadaan heidänkin näkökulmansa esille tässä tutkimuksen vaikuttavuus- osiossa. Kyselyn periaate on sama kuin viimeksi, eli viikon ajan vastausaikaa, jokainen vastaa kykyjensä mukaan ja vastaukset kirjekuoressa postitse minulle. Nyt vain voitte lähettää päivätoiminnan osoitteen sijaan kirjekuoret minulle omaan kotiosoitteeseeni eli:

Sanna Kurttila

Jos tulee kysyttävää niin lähettäkää sähköpostia tai soittakaa numeroon:

Kiitos arvokkaista vastauksista ja vaivannäöstänne! Opinnäytteeni tulee internettiin ja kansitettu versio todennäköisesti Iin päivätoimintaan. Lähetän linkin opinnäyttyöhön kun työ on valmis.

Kesäisin

terveisin:

Sanna

Liite 9. Saateteksti ja toinen kysely päivätoiminnan asiakkaille

KYSELY MIELENTERVEYSKUNTOUTUJIEN PÄIVÄTOIMINNAN ASIAKKAILLE 12.6 - 19.6.2013.

Hei,

Marraskuussa 2012 lähetin kyselyn joka liittyi opiskeluihini. Keräsin aineistoa sosionomi (yamk) opinnäytetyönä tehtävän kehittämishankkeen raporttiin. Nyt on aika toiselle kyselylle jossa on sama periaate kuin ensimmäisessäkin kyselyssä. Kysyn mielipidettäsi tämän kevään ja alkukesän perusteella kokemuksistasi oman kuntasi päivätoiminnasta. Voit vastata anonyymisti eli sinun ei tarvitse laittaa nimeäsi paperiin.

Kun olet täyttänyt kyselyn, voit palauttaa sen taitettuna ohjaajallesi ja hän laittaa sen suljettuun kirjekuoreen ja palauttaa minulle postitse Iihin. Kyselyn täyttämiseen menee aikaa noin viisi minuuttia. Kiitos ajastasi ja iloista kesää!

Kysely

1. Onko päivätoiminnan toiminnassa tapahtunut muutoksia vuoden 2013 aikana?
Jos on, niin minkälaisia?

2. Onko sinulla toiveita päivätoiminnan toimintaan liittyen? Minkälaisia?

Kiitos vastauksestasi!

Liite 10. Toisen asiakaskyselyn vastaukset

<p>Onko päivätoiminnassa tapahtunut muutoksia vuoden 2013 aikana? Jos on, niin minkälaisia?</p>	<p>Onko sinulla toiveita päivätoiminnan toimintaan liittyen? Minkälaisia?</p>
<p>”Tullut paremmaksi sekä paljon erilaisia aiheita”.</p> <p>”Hyvä kokki”.</p> <p>”En osaa sanoa”.</p> <p>”Toiminta on vakiintunut uuteen paikkaan”.</p> <p>”Enempi touhua. Jatketaan samalla tavalla. Henkilökunta on ihanaa”.</p> <p>”On tapahtunut muutoksia”.</p> <p>”On tullut uusia tiloja”.</p> <p>”Ruoanlaitto ei ole yhteistä vaan yksi asiakkaista toimii kokkina”.</p> <p>”Liikunnanohjaaja ei aina käy sovittuina aikoina. Osa porukkaa haluaisi laittaa ruokaa itse”.</p> <p>”Ohjaajia oli aikaisemmin enemmän”.</p> <p>”Ohjaaja vetänyt yksin ryhmää kun kaveri sairastellut”.</p> <p>”Viikko- ohjelman laadintaan ja sen yhdessä suunnitteluun vaihtoehtoinen on alettu käyttämään enempi aikaa”.</p> <p>”Ruoanlaittaja vaihtunut”.</p> <p>”Palkattu toinen ohjaaja, mikä on positiivista. Saisi olla kuitenkin kaksi ohjaajaa joka päivä ei vain osan viikkoa”.</p> <p>”On tullut hieman enemmän toimintaa”.</p> <p>”Toimintaa lisätty: karaokea ja ravitsemustietoa. Negatiivista että henkilökunta vaihtuu. Ehtii tottua yhteen, toinen tulee tilalle”.</p> <p>”Karaokelaitteet”.</p> <p>”Enempi toimintaa, esim. painonhallinta”.</p>	<p>”Että kaikki tekisivät samaa. Vuorotella eri päivinä”.</p> <p>”Ohjaajat voisivat olla ihan koulutettuja ohjaajia”.</p> <p>”Nykyinen toiminta on hyvä. Kaikille terveystä. Hyvää mieltä. Retket on hyviä, niitä lisää”.</p> <p>”Että opettelisimme tekemään muutakin kuin askartelua. Puutarhapäivänä suunnitellut kukkamaljat olivat aika piristysruiske. Ompelukoneella ompelu kiinnostaisi”.</p> <p>”Kaikenlaisia pieniä aktiviteettejä lisää. Mahdollisuuksia olisi, mutta ei ole aloitteen tekijää”.</p> <p>”Enemmän ohjaajia, työvoimaa. Virkistystoimintaan määrärahoja lisää”.</p> <p>”Liimata kuvia paperilla”.</p> <p>”Pitkät lomat vähemmäksi”.</p> <p>”Enemmän kaikenlaisia kilpailuja”.</p> <p>”Ehkä saisi olla enempi yhteisiä leikkejä ja pelejä”.</p> <p>”Askartelua ja ulkoilua enemmän”.</p> <p>”Vähemmän toimintaa”.</p> <p>”Enemmän toimintaa esim. käsityöjuttuja”.</p> <p>”Retkiä ja pelejä enemmän. Sisä- ja ulkopelejä”.</p> <p>”Voisi olla enemmän ohjelmaa, esim. askartelua”.</p> <p>”Lyhyempiä päiviä”.</p> <p>”Kuljetukset auto/taksi, jotta vois tehdä reisuja pienemmälläkin porukalla”.</p> <p>”Liikuntaa enemmän. Terveellisempiä ruokia ruoka- ryhmään”.</p>

Vastauksia yhteensä 22

Liite 11. Sähköisen työkalupakin käyttäjäkysely

Sähköisen työkalupakin käyttäjäkysely

Mitä mieltä olet seuraavista väitteistä?

1= Täysin eri mieltä

4= Täysin samaa mieltä

1. Sähköinen työkalupakki on kehittänyt yhteistyötä työyhteisössäni.

1 2 3 4

2. Sähköinen työkalupakki on kehittänyt päivätoimintojen palveluiden laatua.

1 2 3 4

3. Sähköinen työkalupakki on yhtenäistänyt päivätoimintojen toimintaa.

1 2 3 4

4. Sähköisellä työkalupakilla on vaikutusta edellä oleviin asioihin tulevaisuudessa.

1 2 3 4

5. Työyhteisö sai vaikuttaa riittävästi sähköisen työkalupakin sisältöön.

1 2 3 4

6. Hanke oli hyödyllinen työyhteisön kannalta.

1 2 3 4

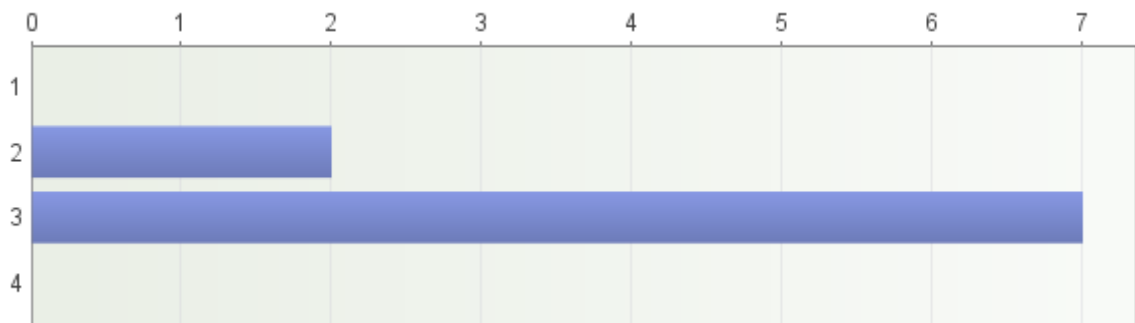
7. Hanke oli hyödyllinen asiakkaiden kannalta.

Liite 12. Sähköisen kyselyn vastaukset.

1. Sähköinen työkalupakki on kehittänyt yhteistyötä työyhteisössäni.

Vastaajien määrä: 9

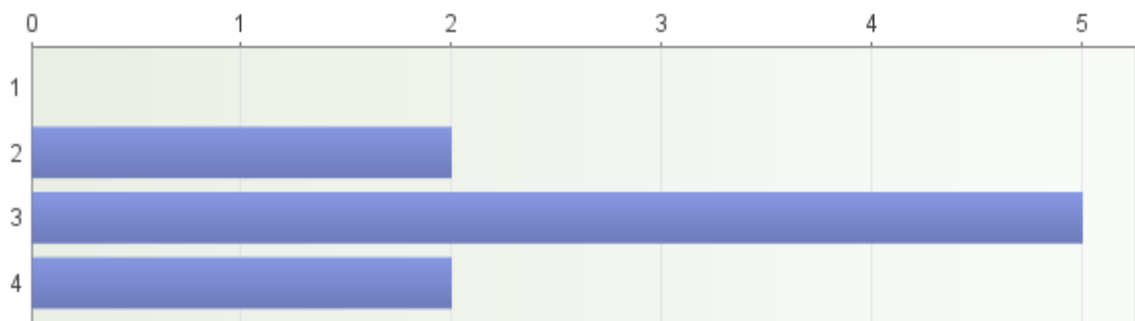
Keskiarvo: 2,78

2. Sähköinen työkalupakki on kehittänyt päivätoimintojen palveluiden laatua.

Vastaajien määrä: 9

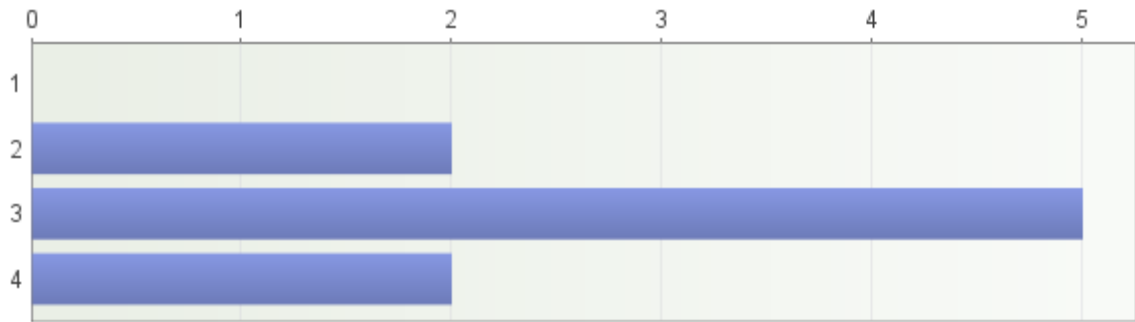
Keskiarvo: 3

3. Sähköinen työkalupakki on yhtenäistänyt päivätoimintojen toimintaa.

Vastaajien määrä: 9

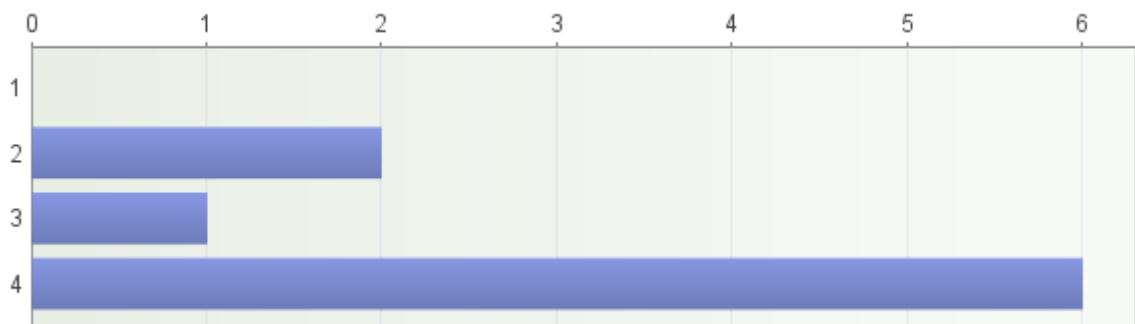
Keskiarvo: 3

4. Sähköisellä työkalupakilla on vaikutusta edellä oleviin asioihin tulevaisuudessa.

Vastaajien määrä: 9

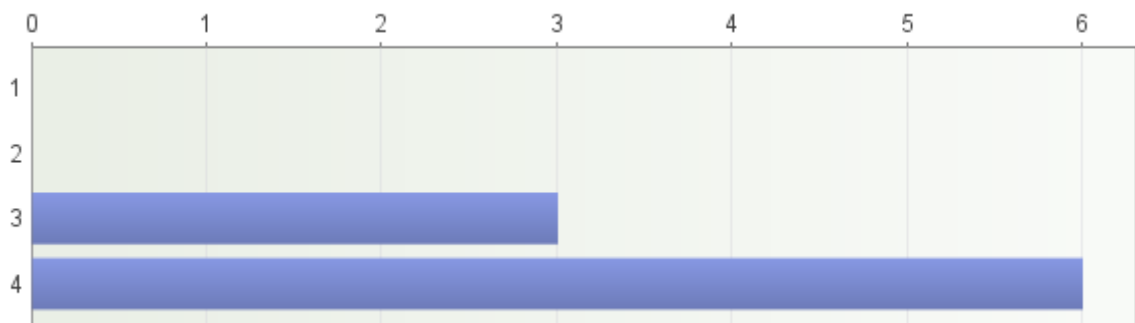
Keskiarvo: 3,44

5. Työyhteisö sai vaikuttaa riittävästi sähköisen työkalupakin sisältöön.

Vastaajien määrä: 9

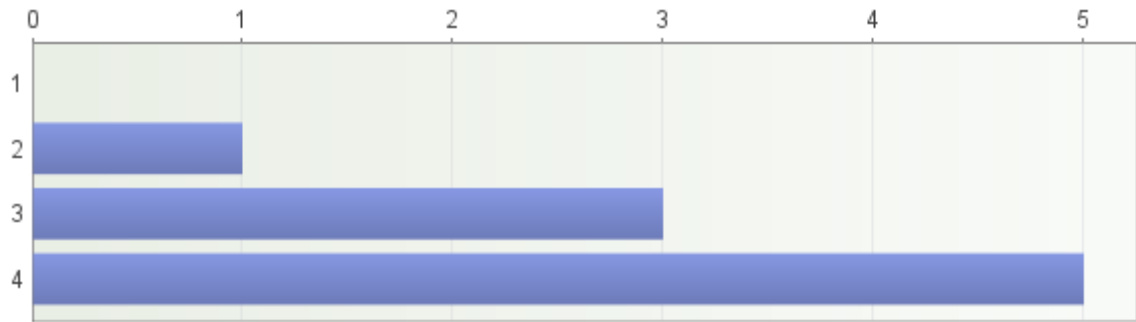
Keskiarvo: 3,67

6. Hanke oli hyödyllinen työyhteisön kannalta.

Vastaajien määrä: 9

Keskiarvo: 3,44

7. Hanke oli hyödyllinen asiakkaiden kannalta.

Vastaajien määrä: 9

Keskiarvo: 3,56

Kuvio 5. Mtt- päivätoiminnan internetsivujen palautekysely